

MILOSLAVSKI Zadruzi

KOPER - 26. SEPTEMBRA 1958

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

LETO VII. — ŠTEV. 38

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 8,5 am. dolarja. Bančni račun 602-70-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Iz vsebine

Sprehod po svetu
Zunanjepolitični komentar
Problemi naše trgovine
Jesenska setev žitaric
Gospodarski komentar
Pred pomembnimi nalogami
Kratke s Postojnskega in
Pivškega
Očka, vrni se zdrav domov
Naši šolski problemi
Opatijski festival popevk
Zanimiva razstava v Kopru
Med najlepšimi spomeniki
NOB
Slavnik — istrski Triglav
Jesenski zagrebški velesojem
V Neptunovem naročju
Prvenstvo slovenske flote
Plavanje — veslanje
Avto-moto — nogomet

Novi pogoji za napredno kmetovanje

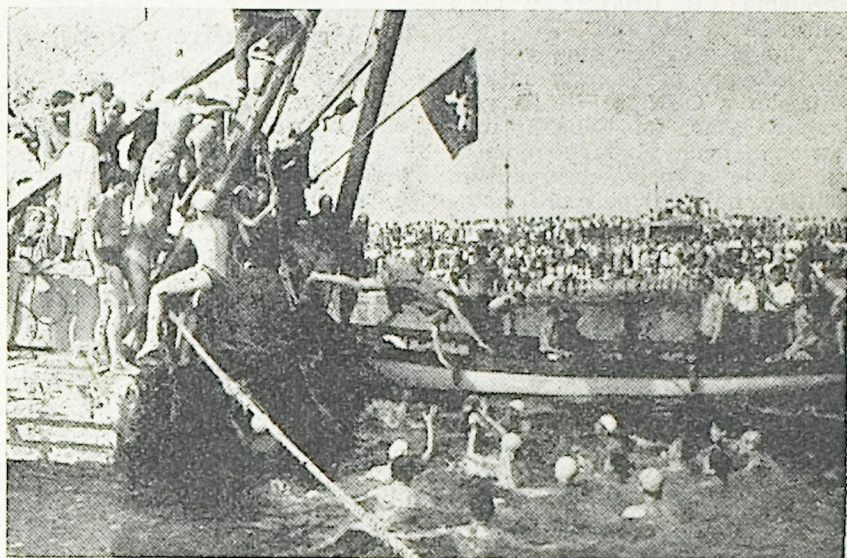
Te dni sta bila v Vanganelu in v Bertokih zbora udeležencev komasacije za področje doline Badaševce in Rižane. Bila sta zelo dobro obiskana in navzoči so obširno razpravljali o nujnosti komasacije zemljišč za ureditev lastninskih vprašanj, ki naj omogočijo združevanje razdrobljenih gospodarstev (so primeri, ko imajo posamezni kmetovalci svoje posestvo razdrobljeno na 7 do 10 parcel v najrazličnejših krajih) in za izvedbo melioracijskih ter namakalnih del.

V Vanganelu, kjer so že v polnem teku dela Vodne skupnosti za melioracijo in namakanje zemljišč, saj je zgrajenih že več kanalov, so kmetje spoznali prednosti teh ukrepov skupnosti za

njihovo korist. Zato so pokazali vsestransko pripravljenost za tesno sodelovanje in so takoj izvolili svoj odbor, ki bo zastopal interese vseh kmetovalcev nasproti občinski komasacijski komisiji. Po izvolitvi petčlanskega odbora in njegovih namestnikov, dveh cenilcev in devetih zastopnikov vasi, so kmetovalci dali komisiji vrsto nasvetov, ki naj bi ji olajšali delo, predvsem glede teritorialne razdelitve komasacijskega sklada glede na težnje posameznih vasi. Do izraza je tudi prišla želja po čim tesnejšem sodelovanju pri reševanju posameznih bolj zapletenih vprašanj.

Udeleženci komasacije v Bertokih za komasacijo Rižanske doline, kjer je skoraj štirikrat več interesentov-lastnikov kot v Vanganelu in kjer je glede na raztegnjenost področja problematika bolj pestra, saj je na spodnjem delu doline v glavnem le obdelovalna zemlja z žitaricami in povrtnino, v zgornjem delu pa so nasadi, so nanizali nekaj resnejših problemov. Nekateri so celo podvomili v potrebo izvedbe komasacije, ker niso bili dovolj seznanjeni z določbami samega zakona in s koristnostjo komasacije. Opaziti je tudi bilo, da tisti kmetovalci, ki imajo interes nad neurejenim lastninskim stanjem in nad neurejeno evidenco koriščenja po optantih opuščene zemlje ter zemlje SLP, za katero nihče ne plačuje davkov, živijo v strahu, da bi bili z ureditvijo vseh lastninskih odnosov osebno

oškodovani. To so predvsem oni, ki posedujejo nekaj hektarov lastne zemlje, imajo v upravljanju tudi optantsko, skupno več kot dovoljuje zemljiški maksimum (10 ha) in več kot je zmorejo sami pravilno obdelovati. Razumljivo je, da taki udeleženci komasacije niso pripravljeno sodelovati, morali pa se bodo sprijazniti z željo večine. Zaradi vseh omenjenih problemov, ki so prišli na dan na samem sestanku, je bil sprejet sklep, naj občinska komasacijska komisija ponovno prouči možnosti izvedbe komasacije v Rižanski dolini. Le-ta naj bi se odvijala v dveh ali treh etapah in za to bi bilo treba izvoliti dva ali tri odbore udeležencev.

Tradicionalnemu krstu novincev Pomorske srednje šole v Piranu je letos prisostvovalo izredno veliko gledalcev, ki so do zadnjega 'otička napolnili pristanišče. Preberite kaj več o tem na 9. strani.

Analiza polletnega gospodarjenja v občini Ilirska Bistrica

V glavnem uspešno

V ponedeljek sta zasedala oba zbora občinskega ljudskega odbora v Ilirski Bistrici in med drugim razpravljala o poslovanju gospodarskih podjetij na področju občine ter o analizi gospodarskega razvoja ilirsko-bistriške občine v prvem letošnjem polletju.

Če upoštevamo, da se gospodarska dinamika plana zlasti v trgovini, kmetijstvu, gradbeništvu in v industriji gradbenega materiala močno stopnjuje šele v drugi polovici leta, lahko računamo, da bo letošnji občinski družbeni plan v celoti dosežen. V prvem polletju je bila naslednja realizacija plana v družbenem sektorju gospodarstva: celotni dohodek je bil realiziran s 44,2% in narodni dohodek s 40,2%.

V industriji, če izvzamemo podjetje Lesonit, ki je bilo v prvem polletju v rekonstrukciji, je realizacijo letošnjega plana zadovoljivo izpolnilo le podjetje Topol, ki je nekoliko presegló planske postavke in lesno industrijski obrat Koritnice, ki je tudi dosegel dobro realizacijo. Najboljši uspeh je doseglo podjetje Transport, saj je prekoračilo polletni plan, čeprav je bil znatno večji kot preteklo leto.

Trgovine na debelo in drobno niso dosegle postavljenih nalog. Res, da je njihovo poslovanje obsežnejše v drugem polletju, kljub temu pa bodo morale podvzeti vse, če bodo hotele izpolniti družbeno obveznost. Medtem ko prenočišča »Zmaga« in restavracija »Soča« izkazujeta poslovno izgubo, je gostinstvo v prvih šestih mesecih letošnjega leta doseglo zadovoljive uspehe.

Občinski zbor proizvajalcev je podrobno razpravljal o vzrokih neizpolnjevanja družbenega plana za prvo polletje, posebno o prevelikih materialnih stroških in prekomernem številu zaposlenih delavcev v podjetjih ter predlagal odstranitev vrste nepravilnosti, ki vplivajo na zaviiranje predvidenega gospodarskega razvoja občine.

PRVI KOLOKVIJ EVROPSKIH METALURŠKIH STROKOVNJAKOV V PORTOROŽU

ZNANOST NE POZNA MEJA

Od ponedeljka, 21. septembra, do večeraj je bil Portorož prizorišče še enega pomembnega srečanja — I. kolokvija evropskih metalurških strokovnjakov. Na visokem jamboru pred kulturnim domom v Portorožu so zavihrale nove zastave — iz 15 držav so prihiteli strokovnjaki s področja železarske in jeklarske znanosti in prakse, da izmenjajo svoje izkušnje in svoja mnenja. V organizaciji Metalurškega inštituta

pri tehniški fakulteti ljubljanske univerze so 4 dni dopoldne in popoldne potekala predavanja in obširne razprave na osnovno temo »Arzen, baker in drugi oligolementi v rudah, železu in jeklu«. Ta kolokvij je bil prvi večji strokovni sestanek naših inženirjev in visokošolskih profesorjev, ki se ukvarjajo z raziskovanjem železa ter njegovih rud in izdelkov, z inozemskimi kolegi z namenom, da medsebojno spoznajo,

kaj je bilo na tem področju doseženega po vojni in da si razdelijo obsežno delo za v bodoče.

V ponedeljek ob 9.30 je vodja ljubljanskega metalurškega inštituta prof. dr. inž. Ciril Rekar pozdravil 140 udeležencev iz 15 držav (Anglije, Avstrije, Belgije, Češkoslovaške, Francije, Indije, Italije, Luksemburga, Zahodne in Vzhodne Nemčije, Norveške, Poljske, Sovjetske zveze, Švedske in FLRJ) in se zahvalil Zdrženju jugoslovanskih železarn in Društvu metalurških inženirjev in tehnikov, ki sta finančno omogočila ta kolokvij. Zahvalil se je svojim slovitim kolegom iz inozemstva, da so se odzvali vabilu in prihiteli na ta sestanek; zahvalil pa se je tudi piranski občini za gostoljubnost. Končno je poudaril, da je namen tega kolokvija, začeti s koordiniranjem obširnega dela, katerega so doslej izvajali posamezni inštituti sami zase ali pa v okviru raznih (običajnih je 5) metalurških kongresov. Ena izmed pglavitnih nalog kolokvija je, doseči med predstavniki posameznih inštitutov vsaj načelni, če že ne dokončni dogovor o medsebojni razdelitvi dela na področju raziskavanj; vsaki dve leti v tretji dekadi septembra bi se strokovnjaki znova sestali v Portorožu, da poročajo o rezultatih svojega dela in prevzamejo nove naloge.

V imenu OLO Koper je v odsotnosti predsednika Dujca pozdravil navzoče inž. Sršen, nato pa še predsednik piranske občine Davorin Ferligoj, ki je med

(Nadaljevanje na 2. strani)

PO SOBOTNEM ZAKLJUČKU TRADICIONALNEGA ŠAHOVSKEGA FESTIVALA V PORTOROŽU

Končane so šahovske prireditve v Portorožu

Za letos je v Portorožu konec velikih šahovskih prireditev. Preteklo soboto se je zaključil peti mednarodni portoroški šahovski festival, ki je v petih tednih (razvil se je iz prvega mednarodnega moštvenega šahovskega turnirja v Portorožu leta 1954) postal že tradicionalna in tudi kvalitetna šahovska prireditev. Letos, ko je bil festival nekakšno direktno nadaljevanje velikega medconskega turnirja, je prihitelo v Portorož skoraj 450 šahistov in šahistk, da se pomerijo med seboj. Tekmovalcev je bilo toliko, da so organizatorji morali zasesti v Porto-

rožu veliko dvorano »Kulturnega doma«, dvorano v hotelu »Palace« in še dve dvorani v Piranu. Dejansko je bilo v teku pet turnirjev — turnir mojstrov, turnir mojstrskih kandidatov, turnir šahistk in glavno tekmovanje v okviru festivala — turnir moštev, ki je bil letos zaradi velike udeležbe razdeljen na 5 turnirjev po skupinah.

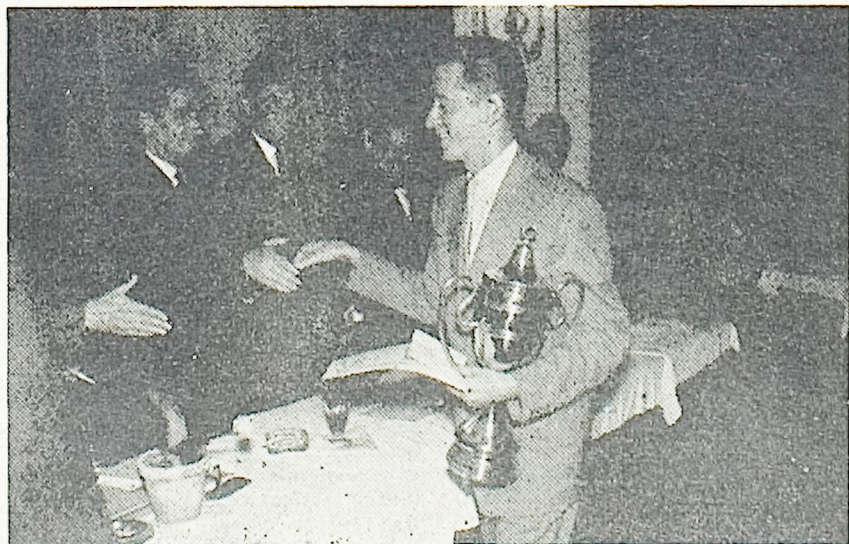
Največje zanimanje je vladalo za turnir mojstrov. Po švicarskem sistemu se je 20 tekmovalcev plasiralo v tednu dni takole: prvo in drugo mesto si delita Bertok (FLRJ) in Rossetto (Ar-

gentina) s 5,5 točke, 3. in 4. mesto Janošević (FLRJ) in Benkö (brez državljanstva) 5 točk, 5. do 7. mesto Ivkov (FLRJ), Larsen (Danska) in Redolfi (član argentiskega olimpijskega moštva) 4,5 točke. Dalje Tomović (FLRJ), Litmanowicz (Poljska), Matulović (FLRJ), Torbergsson (Island), Lučk (FLRJ), Ema (Argentina), Puc (FLRJ), Emden, Longer, Branicki, Campomanes, Cardoso, Ziembinski, Jonsson in Lešnik. Bertok in Rossetto sta si razdelila prvo nagrado — »Tomosov« Colibri in 40.000 dinarjev.

Na turnirju mojstrskih kandidatov pa sta si prvo mesto in s tem drugi »Tomosov« moped delila Bulat iz Šibenika in Buljević iz Subotice, sledijo jim pa: Damjanović, Cuderman, Nikolić in drugi. Turnir je imel 24 udeležencev.

Na turnirju šahistk je tekmovalo 14 predstavnic iz raznih krajev Jugoslavije in tudi iz Poljske. Prvo in drugo mesto si delita Poljakinja Mitmanovicseva in naša bivša državna prvakinja Timofejeva, za pol točke pa jima sledi Slovenka Lojzka Pongraceva.

Velikega turnirja moštev se je udeležilo 53 moštev, ki so bila zato razdeljena v 5 skupin, še te pa v podskupine. V glavni skupini A I. je zmagal moštvo šahovskega kluba Železničar iz Maribora s 7,5 točke, v II. podskupini pa »Gračar« iz Beograda. Šahovski klub Koper je v B skupini zmagal v III. podskupini s 6,5 točke. Jule

Šahovski klub Železničar iz Maribora je tretjič po vrsti zmagal na portoroškem šahovskem festivalu in s tem osvojil pokal hotela Palace v trajno last.

SKLIC SEJE OLO KOPER
PO 46. ČLENU STATUTA
OKRAJA KOPER

SKLICUJEM

VII. SKUPNO SEJO OBEH
ZBOROV OKRAJN. LJUD-
SKEGA ODBORA KOPER IN
VII. SEJO OKRAJN. ZBORA
TER VIII. SEJO ZBORA PRO-
IZVAJALCEV, KI BODO V
PETEK, 3. OKTOBRA 1958,
OB 9.30 V MALI DVORANI
GLEDALIŠČA V KOPRU.

Predsednik OLO
ALBIN DUJC, I. r.

Sprejem POSVETU

Zasedanje Generalne skupščine ZN

V Generalni skupščini Združenih narodov, ki zaseda v svoji palači v New Yorku v ZDA, se nadaljuje žolčna razprava okrog sprejema LR Kitajske v članstvo Združenih narodov. V torek je kljub utemeljenim zahtevam številnih držav članic uspelo ameriški delegaciji s pomočjo svojega glasovalnega stroja sforsirati svojo resolucijo, da se vprašanje sprejema LR Kitajske v OZN odloži še za leto dni.

Tako je spet odloženo vprašanje, kdo naj pravzaprav zastopa Kitajsko v OZN, saj je že vsakomur jasno, da Čangkajškova nacionalistična vlada ne pomeni nič in je le privesek ameriške politike, najmanj pa more zastopati kitajsko celino in njenih 600 milijonov prebivalcev.

Ko je indijski delegat v OZN in vodja indijske delegacije na sedanjem zasedanju Generalne skupščine Krišna Menon zagovarjal sprejem LR Kitajske v OZN, je med drugim dejal, da njene sedanje zahteve po otokih Kemoj in Macu ne gre imeti za agresijo, marveč je to le nadaljevanje tridesetletnega boja Kitajcev za osvoboditev in integracijo svoje države — to se pravi, da gre do sedanji boji v sklop te državljanske vojne, posebno še, ker sta imenovana obalna otoka nedeljiv del kitajske celine.

Generalna skupščina je sicer po mučni razpravi sprejela na dnevnem red tudi madžarsko vprašanje, razorožitve in alžirski problem, vendar pa je največja pozornost posvečena prav dogodkom na Daljnem vzhodu, kjer bi se utegnili položaj nevarno zaplesti.

Predstavniki ZDA in LR Kitajske se medtem neposredno pogajajo v Varšavi o ureditvi tega vprašanja. Kolikor ne bi mogli priti do sporazuma, pravijo Američani, da bodo spor predložili v rešitev Združenim narodom — torej spet nasprotje: reševali naj bi spor v okviru svetovne organizacije, katere član pa prav po krivdi in volji ZDA ne more biti drugi partner — drugi in najvažnejši — LR Kitajska.

Nova oblast v Libanonu

General Fuad Šehab, ki je bil 31. julija letos izvoljen za novega predsednika libanonske republike, je v torek prevzel oblast v državi. Takoj po prisegi je izjavil, da bo ena prvih njegovih nalog akcija za odstranitev ameriških vojaških sil s libanonskega ozemlja. Baje je v tem smislu že dosežen sporazum in bodo zadnji ameriški mornariški pešci zapustili Libanon 27. septembra. S tem bi bila tudi formalno končana kriza na Srednjem vzhodu.

»Mala vojna« pa se nadaljuje

Vojaške sile, posebno topništvo in pomorske enote LR Kitajske, nadaljujejo s svojim nastopanjem proti obalnima otokoma Kemoj in Macu. Vsak dan pade na tisoče granat na nesrečna naselja in vojaške naprave, vsak dan se vrstijo spopadi v morski ožini med Formozo in otokoma, kjer skušajo Čangkajškove ameriške vojaške sile preskrbovati svoje postojanke na omenjenih otokih.

Američani gradijo na Formozi velikansko letališče, ki bo pred-

vidoma gotovo prihodnjo pomlad. Zdaj so v glavnem okrepili svoje letalske sile na Japonskem, od koder letajo tudi nad ozemlje LR Kitajske in s tem kršijo njen zračni prostor. Minuli torek je spet 6 ameriških reaktivnih letal letelo daleč v notranjost LR Kitajske. Pekinška vlada opozarja Washington, da je to namerno zračno izzivanje — že sedmo po vrsti v zadnjih nekaj dnevih, zato je zagrozila s protiukrepi, ki naj jih ZDA pripišejo same sebi.

Afera Giuffre v Italiji

Italija ima že dalj časa hudo afero s prodajo ameriških darilnih paketov, v katero so zapleteni vatikanski krogi. Stvar je prišla tako daleč, da bodo o tem razpravljali celo v parlamentu.

Ni miru v Franciji

Francoski premier De Gaulle je izjavil, da bo vlada takoj začela izvajati novo ustavo, kakor hitro bo v nedeljo izglasovana. Veljati bo začela, kakor je znano, dne 5. oktobra, rok za izpeljavo novih ustavnih sprememb v državi pa je štiri mesece — torej morajo biti izvedene do 5. februarja prihodnjega leta. Razni bolj ali manj »uradni« komentari napovedujejo visoko zmago De Gaulle ter njegovega predloga nove ustave na nedeljskem referendumu.

Medtem pa alžirski komandosi v Franciji nadaljujejo s svojo ofenzivo na kar najbolj drzen in smel način. Vdirajo v policijske postaje, napadajo policiste in vojaške — predvsem tiste, ki služijo v Afriki, pa so trenutno na dopustu v metropoli — zažigajo naftna skladišča in podobno. Tako so minuli torek pri belem dnevu napadli policijsko postajo sredi Pariza in z brzostrelkami ranili dva policista.

Po drugi strani pa so francoske oblasti ostro ukrepale in v pogostih racijah po vsej državi skušajo onemogočiti delovanje alžirskih ilegalcev. Številne aretirane Alžirce pošiljajo čez morje, da jih bodo v Alžiru sodila francoska vojaška sodišča.

Ne marajo sporazuma o Cipru

Britanska vlada in britanski guverner Cipra Foot ter predstavnik turške manjšine na Cipru so se izjavili proti najnovejšemu načrtu nadškofa Makariosa za rešitev ciprskega vprašanja. Makarios je namreč predlagal, naj bi Ciper postal samostojen v okviru britanske skupnosti narodov — Commonwealth. Angleži so ponovno pokazali, da jim nikakor ni za

rešitev tega vprašanja, marveč jim odlično ustreza sedanje stanje, v katerem lahko v kalnem ribarju in izvajajo absolutno oblast na otoku. Pri tem uporabljajo staro preizkušeno imperalistično sredstvo: ščuvanje dveh različnih narodnosti na nacionalno mržnjo, da se lahko sami izdajajo za arbitra in pomirjevalca ter nepotrebnega vzdrževalca miru in reda v tem podtaknjem boju.

Alžirci ustanovili svojo vlado

Narodnoosvobodilna fronta v Alžiru ima svoj koordinacijski odbor — najvišji organ, ki se je minuli petek sestel v Kairu v Egiptu. Na sestanku so formirali prvo alžirsko vlado, za predsednika pa imenovali Ferhata Abasa.

Nova alžirska vlada je takoj po ustanovitvi poslala pismena sporočila vsem vladam sveta in zahtevala, naj jo priznajo kot edino zakonito predstavnico alžirskega naroda.

Novi predsednik Abas je izjavil, da vlada sprejema oblast in da jo bo izvajala v imenu alžirskega ljudstva. Poudaril je, da je Alžirija v vojni s Francijo. Izjavil je, da nova vlada nikakor ni v izgnanstvu, saj deluje močan njen del — osvobodilna vojska — na alžirskem ozemlju.

Novo alžirsko vlado so takoj priznale številne arabske dežele in države azijsko-afriške skupine. Formiranje vlade je zelo razjezilo Francoze, ki so že ostro protestirali pri nekaterih državah — posebno v Maroku in Tunisu — zaradi priznanja alžirske vlade. Lahko se tudi po pravici jezijo, saj odpira priznanje alžirske vlade alžirskim borcem za svobodo nove ugodne perspektive za pomoč pri nadaljevanju osvobodilnega boja.

Znanost ne pozna meja

(Nadaljevanje s 1. strani)

drugim dejal: »Veseli me, da ste se v tako velikem številu zbrali prav v našem Portorožu in še posebno me veseli, da je med vami mnogo zastopnikov iz drugih držav, kar je ponoven dokaz, da znanost ne pozna meja... Želim vam uspeha v vašem delu in upam, da se boste dobro počutili v našem Portorožu!«

Govoril je še dekan tehniške fakultete ljubljanske univerze dr. Fettič, v imenu delegatov pa se je zahvalil organizatorjem in ObLO Piran zastopnik slovitiga »Max Planck-Instituta« iz Düsseldorfa (Zah. Nemčija), Adolf Rose, ki je poudaril, da se mu zdi zelo srečna zamisel, sklicati tak kolokvij, ki ni omogočil le ponovnega srečanja starih znancev in kolegov, temveč tudi osebno izmenjavo bogatih izkušenj s tega širokega področja, katerega en sam inštitut ne more obvladati. V imenu svojega inštituta je pozdravil ta kolokvij kot primer sodelovanja, ki se ne ozira na meje in različnost družbenih ureditev.

Kolokvij je nato takoj začel z rednim delom. V delovno pred-

sedstvo sta bila imenovana generalni direktor Instituta de Recherches de la Siderurgie, St. Germain-en-Laye (Francija) M. Allard in njegov norveški kolega Rosenquist. Objavljeni dnevniki red kolokvija so nekoliko spremenili, da je prvi lahko predaval profesor Antonio Scortecchi, šef italijanskega Istituto Siderurgico »Finsider« iz Genove, ki je prihitel na kolokvij, čeprav se tudi v Torinu začelja te dni kongres italijanskih metalurgov.

V okviru predavanj so bili udeležencem prikazani diapozitivi in filmi izredne znanstvene pomembnosti. Kolokvij je vsestransko uspel. Eden izmed značilnih dokazov za pomen kolokvija je dejstvo, da so se ga udeležili — nenapovedano! — kar trije sovjetski znanstveniki (Pridancev Mihail, Vojskobjnikov Viktor in Bogdanovič Kazimir). Na kolokvij so bile zastopane jugoslovanske železarne iz Zenice, Jesenic, Raven na Koroškem, Stor, Siska, Nikšića, Skopja, Smedereva ter Iljaša in zastopniki raznih sorodnih inštitutov in zavodov, kot n. pr. zavoda »B. Kidrič« iz Vinče. **Julc**

Novice S TRŽAŠKEGA

Na županstvu v Miljah je bila v soboto izredna seja občinskega sveta, na kateri so svetovalci razpravljali predvsem o položaju v ladjedelnici Sv. Roka. Občinski svetovalci so sprejeli resolucijo, ki med drugim ugotavlja, da so delavci te ladjedelnice zaradi pomanjkanja naročil prisiljeni k brezdolju z očetno materialno in moralno škodo. Resolucija dalje zahteva modernizacijo naprav in izvedbo ukrepov, ki naj omogočijo polno zaposlitev v ladjedelnici.

V Trstu primanjkuje 30.000 stanovanj, kar je posledica premanjhnega števila gradenj in znatnega povečanja števila prebivalcev. Kaže pa, da za sedaj ni upanja, da bi se trenutno stanje že v kratkem zboljšalo, ker ni mogoče pričakovati od privatnikov pospešene gradnje, država pa ima v ta namen dokaj omejene možnosti.

Predstavniki podjetja ACEGAT so pristali na povišanje posebnega dodatka za riziko sprevodnikov v vs. ni 80 lir na dan. Tako je bila odstranjena nevarnost osteržega sindikalnega spora oziroma napovedana stavka.

Na izredni seji pokrajinskega sveta so razpravljali o osnutku statuta za ustanovitev avtonomne dežele Furlanija — Julijska krajina. Osutek so pripravili nekateri pokrajinski svetovalci, predstavniki podeželskih občin, raznih gospodarskih ustanov in strokovnjaki. Osutek pa ima kljub skrbni pripravi še dokaj pomanjkljivosti, saj med drugim ni v njem nobenega člana o priznanju manjšinskih pravic, niti ni omenjeno vprašanje proste cone, ki je življenjskega pomena za tržaško gospodarstvo.

Na nedeljskem zasedanju Delavske zbornice CGIL in FIOM so razpravljali o kritičnem stanju tržaških ladjedelnice in podjetja ILVA. Za podjetje ILVA so menili, da ga je nujno potrebno razširiti tako, da bo lahko letno proizvajalo 500 tisoč ton jekla in odgovarjajoče količine jeklenih profilov. Za uresničitev tega načrta bi podjetje potrebovalo okrog 20 milijard lir in bi zaposlilo 2500 delavcev. Modernizacijo podjetja bi lahko izvedli v najkasneje treh letih ne da bi pri tem prekinili proizvodnjo.

Zdaj še Faererski otoki

Za Islandom so zdaj še Faererski otoki, ki so del Danske, proglasili za svoje teritorialne vode 12 milj in ne več 6, kolikor je bilo doslej. S tem so zaščitili svoje ribiče in jim omogočili boljši lov. Prizadeti pa so — prav tako kot pri Islandu — Angleži, ker njihovi ribiči ne bodo mogli več loviti v tem obrežnem pasu. Angleška vlada je stopila v pogajanja z dansko in lokalno faerersko vlado za dosego sporazuma o nadaljevanju ribolova angleških ribičev znotraj faererskih teritorialnih voda — torej so se iz spora z Islandom le nekaj naučili.

Videmski sporazum

Pod tem naslovom je Uradni vestnik OLO Koper izdal v priročni knjižici zbirko vseh predpisov in določil iz omenjenega sporazuma. Na pregleden način podana snov bo vsekakor koristen priročnik za vse, ki na podlagi tega sporazuma obiskujejo Italijo in narobe. Iz knjižice se lahko točno poučijo o svojih pravicah in dolžnostih pri koriščenju obmejne propustnice po tem sporazumu.

Knjižico lahko dobite v vseh poslovalnicah LIPE v koprskem okraju, v poslovalnicah avtorističnega podjetja Slavnik-Adria v prodajalni Naša knjiga v Novi Gorici, v poslovalnici Turističnega društva v Novi Gorici in v Slovenski knjigarni v Trstu.

IZ PEKINGA

- Kdo je to vzkliknil?
- Jugoslovani.
- Potem smo pa proti!

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR PRES-SERVISA

Realna pričakovanja sporazumevanja

V zvezi z vprašanjem sestanka na najvišji ravni, s katerim se zdaj ukvarjajo, so zahodne velike sile v svoji notni češkoslovaški vladi spet postavile kot najvažnejše naslednje vprašanje: ali danes res že obstajajo potrebni pogoji, da bi lahko sestanek velikih dal svetu resnejše rezultate? Takšno vprašanje je tem prej upravičljivo, ker se mnogi odgovorni ljudje na svetu po pravici boje, da ne bi sedanja huda kriza v vodah kitajskih otokov Kvemoj in Macu prerasla v oboroženi spopad širših razmer na Daljnem vzhodu.

Osveževanje ideje o sestanku na najvišji ravni ni slučajno. Mnoge uspešne aktivnosti na mednarodnem področju dajejo v zadnjem času precej povoda za določen optimizem glede nadaljnega sporazumevanja o važnejših vprašanjih svetovne politike.

Soglasna intervencija izrednega zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov za premagovanje krize, nastale na Srednjem vzhodu zaradi vpada ameriških in angleških oboroženih sil v Libanon in Jordanijo, je prinesla ohranjenost misli, da je možno doseči sporazum med zainteresiranimi državami celo tedaj, ko tega ni tako lahko ostvariti. Tre-

ba je le, da večji del sveta, ki ima pred očmi izključno le interes miru, organizirano in hrabro nastopi.

Uspešen zaključek dveh konferenc o jedrskih problemih v Zenevi je na nedvoumen način prepričal državnike in politike malih in velikih dežel, da se v današnjih pogojih z nekoliko boljše volje lahko dosežejo mednarodni sporazumi o zelo različnih in delikatnih vprašanjih. Logičen zaključek vsega tega naj bi bil, nadaljevati po tej poti, ki jo usmerjajo take pogumne poteze.

Tudi v ozadju odločitev ameriške in kitajske vlade o neposrednih razgovorih njihovih predstavnikov v Varšavi o problemih Daljnega vzhoda leži — po vsem sodeč — zahteva večjega dela svetovne javnosti, naj se prepriča, da bi igračenje z orožjem okrog Kvemoja in Macuja preraslo v širši spopad, ki bi utegnili biti nevaren za svetovni mir. Washington je vsekakor občutil potrebo, da računata na vse močnejšo opozicijo proti svoji sedanji politiki v teh problemih. Neupoštevanje takšne opozicije bi utegnilo privedi vlado ZDA v položaj, da bi ostala brez zaveznikov v svoji politiki do Daljnega vzhoda. Alarm, da je to možno, so dali med drugimi angleški laburistični voditelj

Gaitskell, angleški zrakoplovni vice-aršal sir John Slesor, bivši predsednik francoske vlade Paul Renault, kanadski tisk, kot tudi del ameriške javnosti.

Ko so priporočili Washingtonu, naj se varuje prenašanih potez, so odgovorne politične sile v svetu hkrati opozorile tudi vlado v Pekingu na nujnost, da tudi sama v prvi vrsti poišče mirljubne metode za pravilno reševanje problema Formoze in obalnih otokov Kvemoja in Macuja. Zastavljati take zahteve ne bi bilo koristno tudi za kitajsko — sicer pravilno stvar.

Če imamo torej pred očmi pozitivne politične poteze na mednarodnem področju, lahko popolnoma upravičeno pričakujemo nadaljnje gibanje v tej smeri tudi v bližnji prihodnosti. Tako lahko upravičeno pričakujemo ne samo sporazum o prenehanju jedrskih poskusov, o čemer bodo razpravljali 31. oktobra in naslednje dni v Zenevi, marveč tudi dokončno določitev sestanka na najvišji ravni. Da bi svet dosegel takšen cilj, je nujno, da še nadalje vzdržuje mednarodno vzdušje, v katerem se krepi odgovornost velikih sil in drugih zainteresiranih dežel v današnji mednarodni politiki.

V nekaj vestah

LA PAZ — Bolivija bo vzpostavila diplomatske odnose s Sovjetsko zvezo, bolivijska narodna skupščina pa je zavrnila predlog, da bi v njeno državo povabili sovjetsko delegacijo.

PARIZ — Francoska vlada je sklenila reaktivirati vse rezervne policije. Po pisanju tiska bodo policijski v aktivno službo okrog 15.000 rezervistov.

TOKIO — Konec novembra bo japonski parlament na izrednem zasedanju razpravljalo o vprašanju Formoze, o gospodarski recesiji na Japonskem, o odnosajih z LR Kitajsko in o stališču Japonske v OZN.

Problemi naše trgovine

Sedanj sistem razdelitve dohodka, ki je odraz nadaljnega razvoja gospodarskega sistema naše države, na splošno sicer ustreza in je od vseh dosedanjih ekonomsko najbolj upravičen. Toda tudi v tem sistemu ni akumulacija niti približno enakomerno razporejena na posamezne gospodarske panoge, kar narekuje določene popravke. To velja posebno za trgovino, ki je relativno najmanj akumulativna, vendar je po sedanjih predpisih sorazmerno najbolj obdavčena. Treba bi bilo določiti o prispeljku iz dohodka spremeniti in to mšljene potrditi tudi prikaz letošnjih polletnih uspehov trgovske mreže v koprskem okraju.

Promet v trgovini kaže v letošnjem letu lep napredek. V primerjavi z lanskim prvim polletjem je v trgovini na drobno večji za 24%, v trgovini na debelo pa za 15%. Prodaja živil se je povečala za 24%, železa, stekla in električnega materiala za 74%, tekočih goriv in maziv za 32%, knjig, papirja, pisarniških in šolskih potrebščin za 46%. Najslabši je bil promet s tekstilnim blagom in s čevlji, saj je bil samo za 3% višji od prometa lani.

Zanimivo je, da trgovine na debelo prodajajo vedno manj blaga trgovinam na drobno in raje trgujejo neposredno z velikimi potrošniki v gostinstvu, zdravstvu, obrtništvu in industriji. To dokazuje, da se trgovska mreža na drobno krepi in se vedno bolj izogiba posredovanja grosistov ter tako znižuje stroške v blagovnem prometu.

Znatno večji promet v letošnjem letu pa ni omogočil ostvariti več

sredstev, ki bi podjetjem ostala za lastno potrebo in s katerimi bi prosto razpolagala, pa čeprav so imela višjo maržo.

Marža v trgovini na drobno se je namreč povečala za 1,58% od prometa. Večji promet in višje marže so omogočile trgovini ustvariti tudi znatno višji dohodek kot ga je imela lansko leto. Ta uspeh trgovine pa je manj viden zaradi močnega obdavčenja trgovine.

V prvem polletju letošnjega leta so trgovinska podjetja našega okraja plačala okrog 163 milijonov dinarjev prispevkov iz dohodka, medtem ko so v lanskem prvem polletju v obliki prispevkov za družbene investicijske sklade oziroma kot delež dobička federaciji in teritorialnim političnim enotam le okrog 47 milijonov dinarjev. Prispevek iz dohodka je letos 1,52% od celotnega prometa, medtem ko je bil lani le 0,37%. Zato se je morala samo na račun prispevkov povisati marža za 1,15%. Tako visoko obdavčenje dohodka ne omogoča podjetjem realne ostvaritve minimalnega rezervnega sklada. Prispevek v rezervni sklad je bil okrog 14 milijonov dinarjev, to je 0,12% prometa, če pa bi podjetja obračunala rezervne sklade v višini predvidene stopnje, bi morala obračunati približno 0,28% od prometa, kar bi dalo za prvo polletje okrog 30 milijonov din.

Kljub močnemu obdavčenju je podjetjem le ostalo toliko dohodka, da so lahko izplačevala osebne dohodke v višini tarifnih postavk, nekatera celo nekaj več kot predvidevajo njihovi tarifni pravilniki. Tako je trgovina na drobno izplačala preko tarifnih postavk, ki so osnova za izračun minimalnega osebnega dohodka, okrog 17%, trgovina na debelo okrog 21%, in zunanja trgovina približno 18%. Ne moremo torej trditi, da bo trgovina v primerjavi z industrijo in drugimi gospodarskimi dejavnostmi na slabšem pri plačah nad tarifnimi pravilniki, ne bo pa mogla izplačevati tolikšnih zneskov kot lani.

Znana je ugotovitev, da trgovina precej zaostaja za splošnim razvojem gospodarstva. Pri reševanju tega problema ne zadoščajo krediti iz skloda in drugih investicijskih skladov, ker so pogoji dokaj neugodni in na splošno za notranjo trgovino nesprejemljivi: previsoka lastna udeležba

pri novih investicijah, plačevanje anuitet iz dohodka po obdavčenju itd.

Povečanje prometa zahteva tudi večja obratna sredstva, z nadaljnjim povečanjem koeficientov obračanja sredstev pa ne moremo računati, saj bi šlo to le na škodo zalog tako po količini kot po izbiri. Oblikovati je treba torej nova obratna sredstva, kar pa je pri sedanjem dohodku trgovine in pri sedanjih predpisih nemogoče. Pri 10 do 15% povečanju prometa pri nespremenjenih koeficientih obračanja bi morali povečati obratna sredstva podjetjem okraja Koper za približno 150 milijonov dinarjev. Če hočemo iz dohodka dobiti ta sredstva, potrebujemo za več kot 60 milijonov din večji dohodek, pri čemer odpade približno 450 milijonov din na prispevek iz dohodka. Tako povečanje dohodka pa bi pomenilo 5 do 5,50% povečanje prodajnih cen. Jasno je torej, da podjetja iz dohodka ne morejo povečati obratnih sredstev ter da bo potrebno najti druge možnosti in zato tudi spremeniti nekatera določila o delitvi dohodka. SV

NAD 287 ha NOVIH ITALIJANSKIH SORT PŠENICE V KOOPERACIJI V KOPRSKEM OKRAJU

Jesenska setev žitaric

Prve izkušnje na področju proizvodnega sodelovanja med kmetijskimi proizvajalci in zadrugami smo uspešno prestali. Pa ne samo pri kratkoročnih, temveč tudi pri dolgoročnih kooperacijah. Prav na teh osnovah bomo šli v letošnji jeseni v Sloveniji na zelo široko akcijo, in sicer na setev 10.000 hektarov površin z visokodonosnimi italijanskimi sortami pšenice.

In pri nas na Koprskem? Perspektivni plan razvoja kmetijstva v našem okraju predvideva, da bomo morali do leta 1961 zame-

njati 2/3 površin pod pšenico tudi z novimi sortami italijanske pšenice, ki dajo visok donos. To pomeni, da bi morali imeti v 1961. letu 1200 ha površin posejanih z novimi italijanskimi sortami, ker znaša skupna površina pod pšenico 1900 ha. V proizvodnem sodelovanju bi posejali 1185 ha površin s pšenico. Tako predvideva plan.

Vendar moramo poudariti, da koprski okraj ni izrazito pšenično področje. Nasprotno! V višjih krajih se setev pšenice in obnesla niti v času prisilne setve pšenice oziroma tako imenovane »žitne bitke«. Gornja področja so bolj primerna za setev krmskih žitaric, kot so ječmen, oves in rž ter krmilnih rastlin, na primer detelje in lucerne.

Na obalnem področju pa z druge strani dajemo prednost bolj donosnim vrtnim kulturam, za katere obstajajo vsi ugodni pogoji, ki jih v ostali Sloveniji nimajo. V obalnem področju dejansko sejejo proizvajalci pšenico le zaradi kolobarja ali pa zaradi pomanjkanja delovne sile, in še to le za lastno porabo, če to sploh zadošča.

Kljub temu imamo na obalnem področju pod pšenico nad 1000 ha površin in lahko trdimo, da je tu setev italijanskih sort že udomačena, saj jih posejejo z njimi nad 80 odstotkov površine. Dobršen del

kmetovalcev doseže precej visoke hektarske donose, vendar je povprečje še vedno nizko, čeprav mnogo višje kot jugoslovansko povprečje.

Kaj bomo ukrenili? Predvsem to, da bomo že letos in v naslednjih letih še bolj propagirali in uvajali nove sorte pšenice in sodobne agrotehnične ukrepe! Tako bomo na zmanjšanih površinah pod pšenico, vendar s sodobno agrotehniko, novimi sortami in novim načinom obdelovanja in sodelovanja med proizvajalci in zadrugami dosegli veliko večje pridelke. To predvideva tudi perspektivni plan.

Vendar bomo naleteli na velike ovire pri izvajanju kooperacije: To so v prvi vrsti razdrobljene parcele, tako da niso redki primeri, da kmetje sejejo pšenico na njivah, ki ne obsegajo niti 500 kvadratnih metrov. Če upoštevamo, da bomo letošnji jesen posejali v našem okraju nad 287 ha novih italijanskih sort pšenice v kooperaciji med kmetovalci in zadrugami, bomo imeli opravka z nad 2000 parcelami zemljišč, ki jih bo potrebno izmeriti, določiti količine semena, umetnih gnojil itd. in ta zemljišča še v določenem roku pognojiti v več obrokih.

Vprašanje zase pa je še oranje teh zemljišč, kakor tudi setev s sejalicami, ki jih ni v zadostni količini. Jasno je torej, da bo izvedba te akcije zahtevala močno in natančno organizacijo, veliko število kmetijskih strokovnjakov na terenu, posebno pri tistih zadrugah, ki še nimajo kmetijskih tehnikov.

Ker na zgornjem področju okraja ni možna širša akcija setev pšenice in uporaba sodobnih agrotehničnih ukrepov, bodo tam raje sejali v kooperaciji rž, ječmen in oves, ki dobro uspeva, določiti pa bodo morali obseg teh kultur. Kljub vsemu pa so se na področju poslovnih zvez Sežana in Postojna obvezali, da bodo v letošnji jeseni posejali v kooperaciji 50 ha površin z novimi italijanskimi sortami pšenice. Razen tega bodo posejali v kooperaciji še 50 ha ječmena in 56 ha ozimne rži. Tako bo ostalih 223 ha, posejanih s pšenico v kooperaciji, odpadlo na obalno področje okraja.

Kar pa zadeva oblike kooperacije, je potrebno pripomniti, da prevladuje oblika, v kateri zadruga izorje zemljišče, preskrbi sejalnico, umetna gnojila, zaščitna sredstva in herbicide. Zadruga se obveže, da bo nudila proizvajalcem skozi ves čas vegetacije pšenice vsi potrebno strokovno pomoč, proizvajalec pa, da bo pravilno in pravočasno izvršil vsa dela in agrotehnične ukrepe, ki jih predvideva pogodba. Zadruga si zaračuna vse stroške uslug in materialnih sredstev normalno in določenimi obrestmi, razen tega pa še 10% vrednosti uslug in materialnih dobrin, ki jih je dala zadruga za strokovno delo.

Ob koncu naj omenimo še to, da sklepanje pogodb poteka normalno in zadovoljivo, tako da bo jesenska setev v kooperaciji opravljena pravočasno. **RZ**

Tovarna mila in loščil

SALVETTI,
PIRAN

obvešča vse svoje cenjene odjemalce
in dobavitelje,

da se naziv podjetja z odločbo ObLO Piran spremeni v:

»JADRANKA«

tovarna kemičnih in pralnih izdelkov Piran.

Podjetje ima svoj tekoči račun pri Narodni banki FLRJ,
podružnici v Kopru, štev. 602-11-1-518.

TEDEN DNI

po Jugoslaviji

POLNITI SO ZAČELI UMETNO JEZERO NA CETINI, ki bo zbiralo vodo za nove hidroelektrarne. Umetno jezero bo služilo predvsem za potrebe Pribranske centrale na Peruči in velike hidroelektrarne »Split« pri Omišu, ki bo dajala v prvi etapi milijardo 500 milijonov kWh, po dograditvi pa 2 milijardi kWh letno.

87 MILIJARD DINARJEV JE ZNAŠALA VREDNOST NAŠEGA IZVOZA v prvih osmih mesecih letošnjega leta, to je za 11,2 milijarde dinarjev več kot lani v istem razdobju. Letos je močno narasel izvoz proizvodov kovinske industrije, ladjedelstva, papirne industrije, tobaka, usnja in živilske industrije.

STALNO NARAŠČANJE HRANILNIH VLOG kaže, da bo njihov letošnji porast rekorden. Tako so v prvih sedmih mesecih letošnjega leta narastle hranilne vloge za 8,2 milijarde dinarjev in dosegle znesek približno 40 milijard dinarjev. To je skoraj desetkrat večji znesek kot je bil leta 1952. Največ so v omenjenem sedmesečnem razdobju varčevali v Srbiji, sledijo Slovenija, Hrvatska, Makedonija, Bosna in Hercegovina ter Crna Gora.

DVA TISOČ TELET BODO LETOS SPITALA državna posestva in zadrugne ekonomije v vzhodni Sloveniji.

NOVA TOVARNA KONSERV V STRUMICI, ki je že začela s poskusnim obratovanjem, ima zmogljivost 120 ton konzervirane zelenjave, 48 ton paradžnikovega soka ter precejšnje količine raznih vrst džemov in marmelad. Za zgraditev te tovarne je bilo potrebnih 120 milijonov dinarjev. Umetnost obstoja te tovarne je utemeljena z dejstvom, da v njeni neposredni okolici pridelajo letno več kot 10 milijonov kilogramov paradžnika, paprike in drugih vrtnin ter sadja.

OKROG 56 MILIJARD DINARJEV DAVKOV SO PLAČALI naši davkoplačevalci v prvih sedmih mesecih letošnjega leta, se pravi, vseh je bilo predvideno pobiranje vseh obveznih in fakultativnih davkov izpolnjeno s 56%, kar je znatno boljše kot prejšnja leta.

MLEKARNA Z ZMOGLJIVOSTJO 330.000 LITROV MLEKA V ENI IZMENI je začela obratovati v okviru kmetijskega kombinata »Beograd« v Beogradu. Prihodnje leto bodo proizvodnjo mleka še podvojili in zgradili tudi klavnice ter hladilnice, kakor tudi velike obrate za predelavo sočivja. Na tem posestvu bodo letos vzredili okrog 20.000 prašičev, prihodnje leto pa bodo redili približno 6000 piemskih krav.

V AVGUSTU SO SE ZMANJŠALI ŽIVLJENJSKI STROŠKI štirilanske delavske družine za 4%. Hkrati pa se je dvignil indeks stroškov uslug in storitev, saj je bil v tem mesecu za 10% višji kot lani.

OBVESTILO

Združenje šoferjev in avtomobanikov LRS, podružnica Koper, vabi vse svoje člane, ki še nimajo urejene kvalifikacije, da se v lastnem interesu udeležijo sestanka, ki bo v nedeljo, 28. t. m., ob 10. uri v gostilni »Na obali« v Žusterni pri Kopru. Na sestanku bo govor tudi o zadnjem strokovnem tečaju. Opozorjamo, da kdor ne bo dobil priznanja kvalifikacije do konca tega leta, bo izgubil pravico do koriščenja polklicne šoferske legitimacije.

Odbor

Soba za predšolske otroke. Na razstavi »Družina in gospodinjstvo 1958« jo je uredilo Društvo prijateljev mladine Slovenije. Tak prijeten koticček bo pritegnil tudi najbolj vnete potepuhe in ukrotil največje razgrajče

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Bliža se konec poslovnega leta

Pisali smo že, da so v pripravi važni osnutki zakonov s področja gospodarstva, ki bodo predloženi Zvezni ljudski skupščini na prvih prihodnjih zasedanjih.

Razen tega pa opažamo z dneva v dan večje zanimanje za probleme z vseh področij gospodarske dejavnosti. Naraščajoče zanimanje je v zvezi z bližajočim se koncem poslovnega leta, ko se na eni strani že kažejo rezultati letošnjega gospodarjenja in ko bo treba na do sedaj doseženih uspehih postaviti temelje družbenega načrta za prihodnje leto.

Če se dotaknemo posameznih značilnosti, moramo ugotoviti, da bomo v industrijski proizvodnji nekoliko presegli letni načrt. Razen tega je treba ugotoviti, da industrijska proizvodnja in njen porast v celoti ne zadovoljujeta in da sta v tem pogledu zlasti negativna pojava premajhen porast proizvodnosti dela in pa stalno večanje števila zaposlene delovne sile. Podatki namreč kažejo, da smo doslej že dosegli v pogledu porasta števila zaposlenih nivo, ki je bil predviden za konec l. 1961. To pa ne more ugodno vplivati na dvig življenjske ravni in se zato pripravljajo potrebni ukrepi, s katerimi naj bi zajezili nadaljnji porast delovne sile, kolikor ni ta v skladu s porastom proizvodnje in proizvodnosti dela.

Kot posebno značilno naj omenimo porast investicijske dejavnosti in to za 20% nad lanskolletno v tem času. V tem pogledu opažamo porast kot vsako leto, vendar s to razliko, da imamo zlasti v republiških in lokalnih investicijskih skladih pre-

cej visoka neangažirana sredstva. Na drugi strani pa je splošni investicijski sklad premajhen, da bi pokril vse potrebe in govora je že bilo, da bi si ta sklad sposobil sredstva pri skladih nižjih enot in jih tako zaposlil, da ne bi ostala mrtva. Seveda bi bilo potrebno to storiti z določeno mero previdnosti, da ne bi že itak napeli struno v zvezi z investicijsko opremo in drugim materialom, ki ga, kot je znano, primanjkuje.

Govorili smo že o vprašanju kratkoročnih kreditov oziroma obratnih sredstev. Ugotovili smo v tej zvezi s posebnim pogledom na koprski okraj, da so se razmere na kreditnem tržišču več ali manj uredile in da ni opaziti posebnih nihanj navzgor ali navzdol. Edina pripomba je bila, da gospodarske organizacije premalo skrbijo za porast sredstev v lastnih skladih obratnih sredstev in da še vedno raje trkajo na banke za kredite. To delajo celo v primerih, ko imajo na svojih skladih sredstva, ki bi jih lahko prenesla na navedeni sklad.

Da bi napravili v tem pogledu korak naprej, je banka določila dodatne pogoje, pod katerimi bo nadalje odobraval kredite za dopolnilna obratna sredstva. Med drugim morajo podjetja, ki prosijo za take kredite, vložiti v svoj sklad obratnih sredstev vsaj 50% denarnih sredstev sklada osnovnih sredstev, dalje ravno toliko iz sklada nerazporejenih sredstev in sredstev skupne potrošnje ter vse obvezne rezerve, kolikor jih morajo ustvarjati in kolikor niso ta sredstva že bila doslej angažirana.

-dt-

Pred pomembnimi nalogami

Zopet se je začelo redno delo tudi v organizacijah ZVVI. Občinski odbori se bodo morali lotiti reševanja vrste vprašanj. Medtem ko je ponekod bolj aktualno vprašanje članstva in evidence, je drugod važnejše izboljšanje vodstva osnovne organizacije. Ponekod je bilo doslej opaziti premajhno povezanost osnovnih organizacij ZVVI z drugimi množičnimi organizacijami in

ustanovami, drugod jim dela mnogo preglavic materialno vprašanje posameznikov, njihova zaposlitev, prekvalifikacija in podobno. Marsikje še niso prebrdili težav v zvezi s štipendiranjem otrok padlih borcev. Osnovna naloga organizacij ZVVI v koprskem okraju pa bo poživitev dela v občinskih odborih ZVVI, večja aktivizacija članov, pomoč občinskih odborov v pripravah na zborovanja osnovnih organizacij, reševanje organizacijske,

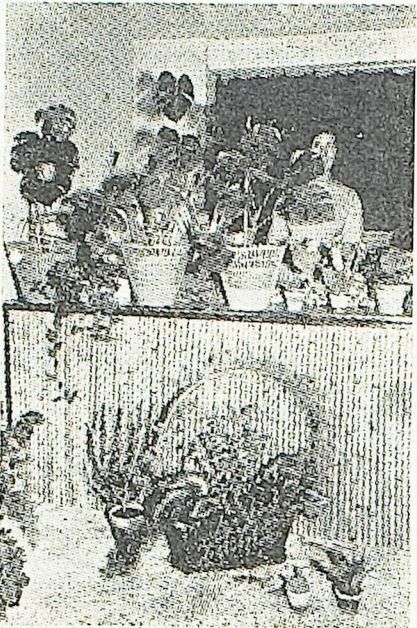
strokovne, politične in materialne problematike ter proučevanje naše socialne in invalidske zakonodaje. Skrb, da bodo vse te naloge z uspehom opravljene, pa inna seveda okrajni odbor ZVVI, ki bo mimo drugega moral tudi politično razgibati svoje člane ter jih aktivno vključiti v delo za bližnje volitve v osnovne organizacije SZDL. Pri tem pa ne bo dovolj, če bodo člani ZVVI samo sodelovali kot organizatorji teh volitev, temveč naj nastopajo tudi kot kandidati na volitvah.

Da pa bodo vse te naloge uspešno opravljene, to treba izdelati okvirni plan dela za nastopajočo poslovno dobo.

KRAŠKI VIHARNIKI SE PRIPRAVLJAJO

Prejšnji teden je imel odred »Kraški vihariki« iz Postojne odredov zbor. Nad štirideset tabornikov je poslušalo poročilo svojega staroste Zupanca, ki je podal kritičen pregled odredovega dela, ki je bilo v glavnem uspešno.

Na tem zboru so govorili največ o pripravah na veliko taborniško prireditev, ki bo 11. oktobra. Ta dan bo ob tabornem ognju slovesen sprejem novih članov v taborniško organizacijo in obenem proslava obletnice SKOJ.

V Kopru smo naposled dobili cvetličarno
Novi lokal so odprli v Carlijevi ulici pred kratkim

Kaj pravijo drugod...

VEČ ŽENA IN MLADINE

Priprave na volitve združnih svetov so razgibale širok krog prebivalstva. Mnogo razpravljajo tudi o vključevanju žena in mladine v kmetijske zadruge. Podatki namreč kažejo, da je še mnogo delovnih kmetičnih žena izven kmetijskih združenj. Ker pa vprašanja kmetičnih žena ni mogoče reševati le s pospeševanjem gospodinjstva, ampak vzporedno z modernizacijo proizvodnje in razvijanjem socialističnih odnosov na vasi, je prav, da se tudi one vključijo v zadrugo.

OZIMNICA ZA NOVO MESTO

Stopili smo k direktorju Gospodarske poslovne zveze tovanišu Jožetu Unetiču in ga prosili za odgovor, kako bo letos z ozimnico za Novomeščane. Takole je pojasnil:

»Glede na pobude sindikatov in občinskega ljudskega odbora bo gospodarska poslovna zveza tako kot lani tudi letos poskrbela za dobro in kar se le da ceneno ozimnico za delovne ljudi Novega mesta. Smatramo, da za okolico taka skrb ni potrebna, ker si ljudje potrebne pridelke sami oskrbijo. Kvalitetna zimska jabolka, krompir in zelje bomo vskladiščili v Bršljanu (bivši prostor podjetja Odpad). Dokončnih cen trenutno še ne vemo, ker se položaj na trgu spreminja. Računamo, da bodo kvalitetna jabolka po 20 do 25 dinarjev. Krompir sorte merkur bo po 10 do 11 dinarjev, beli krompir domačih kvaliteten sort pa po 12 do 13 dinarjev. Poskrbeli bomo tudi za zelje, ki pa bo letos nekoliko dražje kot je bilo lani. Zaradi suše ga v mnogih južnih krajih države skoraj ni. Medtem ko smo ga lani prodajali po 10 do 12 dinarjev, bo njegova letošnja cena zaradi pomanjkanja verjetno za 5 do 6 dinarjev višja.

Potrošniki bodo lahko naročili potrebno blago okrog 1. oktobra v našem skladišču v Bršljanu (nasproti železniški postaji). Po želji bomo naročeno blago dostavljali tudi na dom, bo pa treba jabolka, krompir ali zelje takoj pri naročilu tudi plačati.

DELA ZA NOVO TELEFONSKO CENTRALO V NOVI GORICI HITRO NAPREDUJEJO

Dela pri gradnji novega poštnega poslopja v Novi Gorici naglo napredujejo. Stavba je že pod streho in pravkar dokončujejo njen zunanji omet. Pred nedavnim pa so delavci podjetja »Tegrad« iz Ljubljane začeli z izkopavanjem terena za podzemni kabel za novo telefonsko centralo. Kabel bodo položili v dolžini več kilometrov iz Nove Gorice do Solkana in Sempetra. Vsi telefonski naročniki tega predela bodo priključeni k novi telefonski centrali. Predvidevajo, da bodo trajala dela pri postavljanju podzemnega kabla okoli tri mesece. Delavci bodo pri tem opravili nad 17 tisoč delovnih ur.

Nova telefonska centrala bo začela delati v novem poštnem poslopju v prvi polovici prihodnjega leta. Potrebna denarna sredstva so zagotovljena, del opreme pa je že nabavljeno.

Kratke s Postojnskega in Pivškega

Te dni poteka petnajst let, odkar je pridruvala v najsevernejšo podgorjsko partizansko vasico Gorenje skupina do zob oboroženih nemških fašistov in vprico vaščanov zverinsko do tal požgala vso vas. Može in fantje, kar jih ni bilo v ujetništvu in v partizanih, so tedaj pred požigalci pobegnili v bližnje gozdove. Vaščani so odlele vse do 1945. leta živeli pod deskami na pogoriščih, mnogo pa se jih je tudi izselilo v okoliške vasi, predvsem v Bukovje.

Podgorsko prebivalstvo je takoj po požigu organiziralo veliko zbiralno akcijo hrane in obleke, da je tako pogorele oskrbelo z najnujnejšimi sredstvi za vsakdanje življenje.

Požagne Gorenje so v prvih povojnih letih v celoti obnovili, in sicer delno na starih pogoriščih, delno pa z zidanjem popolnoma novih hiš.

Obsežna gradbena dela pri številnih novogradnjah in obnovitvenih delih na objektih družbenega standarda so

Bilo bi prav . . .

... če bi odgovorni uslužbenci in funkcionarji kmetijskih združenj v Materiji in v Doljni Košani upoštevali predpise, ki urejajo promet s kmetijskimi pridelki ter se seznanili z dogovorjenimi cenami za odkup določenih pridelkov in zasledovali vse veljavne predpise, ki so bili objavljeni v tistih Uradnih listih, ki jih še sploh niso vzeli v roke, da bi jih vsaj razrezali;

... če bi občinski ljudski odbori in kmetijske zadruge določili z občinskimi odlokom dogonska mesta za živino, da bi odkup živine nemoteno potekal in tako vplival na stabilizacijo cen;

... če bi občinski ljudski odbor v Hrpeljah končno vendarle izdal odločbo o pavšalu za gostinsko podjetje Jadran v Kozinji, ker je rok za izdajo odločbe že potekel in tako seznanil delovni kolektiv tega podjetja z njegovimi obveznostmi do družbe;

... če bi potrošniški sveti v Sežani ugotovili upravičenost ali neupravičenost sedanjih cen mesa v svojih mesnicah, ker so v dobrih letih nesorazmerju s cenami mesa v drugih krajih.

Partizanski otroci na letovanju

V enem izmed najlepših predelov slovenske obale — v Ankaranu, so že 1. julija postavili 26 šotorov, pod katerimi je najprej letovalo 52 otrok padlih borcev iz sežanske občine, za njimi borci NOB s področja Sežane in Divače, nato pa partizanski otroci iz postojnske in pivške občine. Taborišče je bilo lepo urejeno in v njem je bilo za vsakega nekaj: dovolj sonca, zabave, sproščene razvedrila s plavanjem, igranjem namiznega tenisa, odbojke, nogometa, šaha s petjem in narodnimi plesi. Pod skrbnim vodstvom predstavnikov zdravstvene in socialne zaščite občinskih in okrajnega ljudskega odbora se je življenje v taborišču odvijalo v splošno zadovoljstvo vseh. Hrana je bila obilna in okusna. Zato so se otroci okrepljeni vračali domov z željo, da bi se ob letu zopet vrnil v Ankaran in tam

preživeli vsaj nekaj dni prijetnih počitnic.

Male letoviščarje so večkrat obiskali predstavniki občinskih ljudskih odborov in okrajnega ljudskega odbora ter jim skušali v kar največji meri nuditi prijetno letovanje. Obiskali so jih tudi domači in tuji turisti.

Letovanje je nadvse dobro uspelo, le žal, da je bilo prekratko in so se zvrstile samo tri izmene. Kopalna sezona se v Ankaranu začneja že v maju in zaključijo konec septembra. Naših borcev in otrok padlih borcev kakor tudi drugih upravičencev, da s podporo ZB in ZVVI koristijo ugodnosti takega letovanja, je veliko. Zato bi bilo treba razmisliti, kako bi podobna letovanja odprli že pred sezono in po njej ter tako nudili možnost prijetnega počitka ob morju številnim upravičencem.

Očka, vrni se zdrav domov!

Referat za higiensko-tehnično zaščito pri delu pri Okrajnem zavodu za socialno zavarovanje v Kopru je privedil pretekli teden tudi v Piranu razstavo o nesrečah pri delu, ki je doslej že obiskala Koper, Postojno, Pivko, Ilirsko Bistrico in Sežano, trenutno pa je gradivo razstavljeno v Divači. Posredujemo vam nekaj misli našega piranskega dopisnika ob ogledovanju razstave v izložbenem oknu.

Ogledati bi si jo moral vsak družinski poglavar in vsak delovni človek!

Saj to je vendar nekaj strašnega, kot je razvidno iz prikazanih tabel in grafikonov, kako smo na splošno še neprevidni in nespretni pri delu! Samo lani je bilo v koprskem okraju nad 2900 nesreč pri delu. V 11 primerih je bila posledica smrt, v 305 prelozih kosti, izredno mnogo je bilo zvinov sklepov, vreznin, ubodov, zmečkanin, odrgnin in opeklin. Raztrganin je bilo 551, obtolčenin celo 636. V 211 primerih je bilo pri delu poškodovano oko itd. Zaradi nesreč pri delu je bilo izgubljenih samo lani 68.787 delovnih dni. Ali veste, kakšna gospodarska škoda je to? To pomeni, da je lani bolovalo zaradi nesreč pri delu vsak dan pov-

prečno 192 delavcev. Zaradi tako visokega izpada delovne sile je imel koprski okraj v zadnjih dveh letih za nad 410 milijonov manjši narodni dohodek, kot bi ga imel, če ne bi bilo nesreč pri delu. Samo Zavod za socialno zavarovanje je moral v letih 1956 in 1957 izplačati za zdravljenje, nadomestilo plače za invalidnine itd., ki so posledica nesreč pri delu, preko 85 milijonov din.

Kako je mogoče, da pride do tolikih nezgod in nesreč pri delu? Po ugotovitvah Okrajnega inšpektorata dela je v mnogih primerih vzrok pomanjkljiva varnost pri strojih, transmisijah in drugih napravah. Precej je namreč še strojev, ki zaradi svoje primitivnosti in zastarelosti ne bi smeli več služiti proizvodnji. Prav zaradi načrtnega in strogega delovanja inšpekcijske službe pa tudi ker so podjetja sprevidela ekonomsko škodo takih strojev, se položaj naglo izboljšuje, zastarele stroje zamenjujejo sodobni, pri vseh strojih pa izpopolnjujejo varnostne naprave.

Mnogo več pa je nesreč, katerih vzrok je osebni čimtelj. 71% vseh nesreč pri delu se pripeti zaradi pomanjkanja sposobnosti, kršenja delovne discipline, utrujenosti zaradi prihoda na delo, zaradi

letos sprožila na Postojnskem občutno pomanjkanje kvalificirane delovne sile zidarske in tesarske stroke. Medtem ko se je obseg gradbenih del v primerjavi s prejšnjimi leti občutno povečal, pa je ostalo ob skoraj isti mehanizaciji gradbenih del število kvalificiranih delavcev skoraj nespremenjeno, kar postavlja gradbena podjetja neredkokrat pred pereč problem, kako v pogodbenem roku in kvalitetno dokončati od investitorjev prevzeta gradbena dela.

Na občinski posredovalnici za delo v Postojni vedo povedati, da je istočasno med mladino, ki je dokončala obvezno šolanje, iz leta v leto manjše zanimanje za uk teh dveh strok, čeprav sta obe kar se da perspektivni. Prav zaradi tega bo morala služba posredovanja dela posvetiti smotrnejšemu vključevanju mladine v uk v bodoče večjo pozornost.

Mladina postojnske občine bo tudi letos svečano proslavila obletnico ustanovitve jugoslovanske mladinske revolucionarne organizacije SKOJ. Taborniki odreda »Kraški vihariki« iz Postojne bodo skupaj z obč. komitejem LMS privedli 11. oktobra zvečer veliki taborni ogenj, združen s proslavljanjem te pomembne obletnice, po tem shodu mladine ob tabornem ognju pa bo obč. komite LMS privedil svečan sprejem vseh skojevcev postojnske občine.

Perspektivni plan gospodarskega razvoja postojnske občine je sprejel. Stevilne pripombe volivcev so ga obogatile. Razprava o njem je bila razgibana predvsem na vaseh, razumljivo, saj tiči boleča rana postojnske komune prav v kmetijstvu. Znano je namreč, da pridelujejo kmetovalci na Pivškem v največ primerih zgolj za svoje lastne potrebe, trg s kmetijskimi pridelki pa toži pod težkim težim pritiskom kupne moči delavstva.

Stevilnih prednosti, ki jih prinaša v moderno kmetovanje kooperacija med kmetom in zadrugo, na Postojnskem še ne izkoriščajo smotrno. Pričakovati pa je, da bodo prav volitve združnih svetov v enajstih kmetijskih združenjih in posestvih postojnske občine pomenile novo spodbudo v reševanju niza kmetijskih problemov na tem področju. V Planini, Hruševju in v Prestranku volivci že sestavljajo kandidatne liste za volitve samoupravnih organov kmetijskih

zdrug. Na liste predlagajo sposobne kmetovalce, pa tudi žena in mladine bo kandidiralo več kot kdajkoli prej.

Komisija za upravljanje s skladom za štipendije pri ObLO v Postojni je pred dnevi objavila razpis za podelitev štipendij v šolskem letu 1958-59. Med drugim bodo iz sklada ekonomije, 1 pravnik, 2 agronoma, 1 gradbenik in 1 arhitekt. Na razpis se je že prijavilo večje število prosilcev, pa tudi gospodarske organizacije postojnske občine bodo letos več štipendirale kot doslej.

Numorni arheološki raziskovalec univ. prof. Srečko Brodar, poznan Postojčanom iz prejšnjih let, ko je bil vodil izkopavanja v Betalovem spodmolu pri Zagonu, se je s svojo ekipo tudi letos mudil mesec dni na Pivki. Tokrat ga je k delu privabila doslej še ne v celoti raziskana jama Jola pri Orehku. Med zanimivimi izkopaninami so raziskovalci našli v Lozi tudi vrsto izredno dragocenih artefaktov, to je z roko obdelanih kamnitih orodij starodavnega človeka, ki je živel v Jamah.

Tako so doslej slovenski arheologi raziskali v sistemu pivškega krasa vrsto paleolitskih postaj, kot so Postojnska in Otoška jama, Predjamski grad, Parska Golobina in druga najdišča. V njih so našli vrsto kulturnih ostalin, ki pričajo, da je bival človek v Pivski kotlini že zgodaj v ledeni dobi in potem nepretrgoma do današnjih dni.

NOVI SEDEŽ OBRTNE ZBORNICE V KOPRU

V sredo so v Kopru, na Nabrežju JLA, odprli nove, lično urejene prostore Obrtne zbornice za okraj Koper. Predsednik zbornice Davorin Praček je ob tej priložnosti med drugim poudaril njihov pomen za razvoj obrtništva, saj je poleg poslovnih prostorov tudi manjša dvorana, v kateri bodo prirejali razne tečaje, seminarje in strokovna posvetovanja. Otvoritvi so prisostvovali tudi tajnik republiške obrtne zbornice Danilo Bračič, predstavniki okrajnega in občinskega ljudskega odbora ter številni obrtniki.

Po otvoritvi je upravni odbor Zbornice razpravljal o vrsti perečih vprašanj obrtništva v našem okraju, predvsem glede kadrov, vključevanja vajencev in o organizaciji strokovnih tečajev. Govorili so tudi o zadovoljivem izvajanju perspektivnega plana obrtništva.

OBISK EKIPE RADIA LJUBLJANE

V ponedeljek se je ekipa Radiotelevizije Ljubljana na svoji poti po vseh večjih krajih Slovenije ustavila na gimnaziji v Postojni. Člani ekipe so v razgovoru s dijaki pojasnili pogoje za sodelovanje v znani javni mladinski oddaji Radia Ljubljane pod naslovom »Spoznavaj svet in domovino«. Ta obisk je med postojnskimi dijaki vzbudil mnogo zanimanja in precej se jih je za tekmovanje takoj prijavilo.

MESEČNO POROČILO

Mestne hranilnice Izola — Koper za mesec avgust 1958

Hranilne vloge so se povečale na dn 32.650.975 ali za dn 6.436.358.

Tekoči računi so se povečali na dn 4.791.747 ali za dn 2.383.519.

Računi stanovanjskih najemnikov so se zmanjšali od dn 12.420.088 na dn 12.308.961.

Bančni kredit je bil odplačan od dn 25.846.549 na dn 14.637.275 ali za dn 11.209.274.

Potrošniška posojila so se zmanjšala na dn 39.466.991 ali za dn 8.607.115.

Ostala posojila so se povečala na dn 16.697.905 ali za dn 10.710.278, od 1. I. 1958.

Dotok hranilnih vlog je bil najmanjši v avgustu, kar kaže, da letni dopusti zelo vplivajo na dviganje in vlaganje hranilnih vlog.

NAŠI ŠOLSKI PROBLEMI

Vzajemno spoštovanje in zaupanje ključno vprašanje reformirane šole

(Nadaljevanje in konec)

In vendarle ne nazadnje temelji reformirana šola na politični učnovzgojnega procesa! Dalje: zaradi pomanjkanja stanovanj se učno osebje ni odzvalo na razpisana mesta, kar zapušča posledice, da bo več šol prisiljeno na minimum skriti predmetnik in učni načrt. Tako n. pr. na popolno razviti osnovni šoli na Pivki samo na višji stopnji pri predmetnem pouku manjka od skupnih osem kar pet predmetnih učiteljev oziroma profesorjev, v Ilirski Bistrici trije itd. Mar ni to porazno glede na izobrazbeno stopnjo nove osnovne šole? Kako se bomo zgovarjali pred mlado generacijo, ki je toliko prikrajšana? V okviru tega članka ni mogoče izrpati celotne, toliko pereče problematike šolstva v okraju. Program VII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije odpira svetlejša perspektive, ki v sistemu šolstva postavlja na prvo mesto zahtevo po zagotovitvi materialnih in kulturnih dobrin.

V šole reformni duh

V dosedanji razpravi smo poudarili, da bodo z ustreznimi oblikovano šolsko mrežo in z izpolnjenimi materialnimi potrebami dozorevali objektivni pogoji za uspešno rast šole v duhu reforme. Vendar pa to ni vse.

Ne smemo pozabiti, da se reforma šole začne s človekom, ki v šoli dela — z učiteljem in profesorjem. Posebej smo tudi opozorili na nekatere svetle primere prizadevanj med učiteljstvom, ki

že vsa leta sem v svoji praksi uresničuje nekatere reformne zamisli. Zdaj pa, ko so nam docela znani cilji šolske reforme in pot proti tem ciljem, lahko naši pedagoški delavci napravijo prve odločne korake. Predvsem bodo v šoli ustvarili novo ozračje. Iz pojmovanja, da je v socializmu človek najvišja vrednota, rastejo nove moralne in etične vrednote; te pa terjajo organizacijo takih odnosov, ki temelje na človekoljubju in spoštovanju človekove, tudi mlade osebnosti. Taki odnosi, ki bodo sloneli na vzajemnem spoštovanju in zaupanju tako med učiteljem in učencem kot med součenci in med součiteljki, kakor med šolo kot celoto in domom ter vsem družbenim zaledjem, predstavljajo ključno vprašanje reformirane šole.

V prizadevanju, da bi dali mladini napredno izobrazbo in vzgojo, so naše šole od osvoboditve sem v težkih

Piše: RUDOLF KOBOLT

okolščinah delovanja protisocialističnih sil dosegle pomembne rezultate. Vendar pa v boju za socialistično idejnost vzgojnoizobrazbenega dela le ni moč ostati na pol poti. Zato bodo pedagoški delavci v prihodnje storili še več v posredovanju znanstvene resnice. Pri tem bodo naleteli na vrsto ovir, ki jih bodo lahko premagali le tedaj, če bodo sami pripravljeni na to, da se znanosti spreminja priroda in družbo. Po ne samo to. Gre za še več: uspeli naj bi to lastno prepričanje in spoznanje izpovedovali in posredovali mladini, da je, učno gradivo spojit z družbenim dogajanjem izven šole in v učencih razviti čiste vrline in navade, ki jih naša družba najbolj ceni.

Da bo prosvetni delavec lahko vršil tako odgovorno družbeno nalogo, mora imeti dvoje: biti mora za to usposobljen in dobiti družbeno veljavo, ki mu gre. Zdi se, da je zelo koristna novost v Zakonu o šolstvu načelno o obveznem periodičnem izpopolnjevanju prosvetnih delavcev.

V našem okraju so glede tega nudili kar izdatno pomoč že v začetku novega šolskega leta. Nedavno so organizirali kar tri tečaje: dva za tehnični pouk na nižji stopnji osnovne šole in politični seminar za vse prosvetne delavce v okraju. Po splošni sodbi samih prosvetnih delavcev so bili tečaji zelo koristni. Vso grajo pa zasluži podcenjevalni odnos do nadaljnega izobraževanja pri onih prosvetnih delavcih, ki so neopravičeno izostali.

Jedro notranje preobrazbe šolskega dela bo uvajanje sodobnih učnih oblik in takih učnih metod, ki bodo navajale učence k veselju do dela in vzbujale želje po nadaljnjem iskanju in ustvarjanju.

Okrepimo družbeno upravljanje v šolah

Šola je na široko odprla vrata vplivu družine in družbe. Tako je poudarila, da je sama le eden izmed činiteljev vzgajanja in izobraževanja. Kot predstavnik družbe dobiva šolski odbor po Zakonu o šolstvu poseben pomen in odgovorne naloge. Dosedanje izkušnje pa povedo, da nekateri šolski odbori niso kos svojim nalogam v glavnem zato, ker njihov sestav ni dober.

Šola bo popolnoma prerasla v družbeno ustanovo šele takrat, ko bo s celotnim delom in življenjem najtesneje povezan tudi šolski odbor in bo sodeloval pri nenavadno pomembni družbeni dejavnosti: vzgoji človeka za socializem.

Novitete na knjižni polici

Pierre Clostermann:

VELIKI CIRKUS

Evropa je doživljala strašne vojne dogodke. Francija se je sramotno predala in dvignila roke. Toda zavodni Francozi so čutili drugače. Niso priznali poraza, niso dvignili rok, ampak napadali, padali in končno zmagali. Eden med njimi je bil francoski vojni pilot Pierre Clostermann, ki je po zlomu Francije vstopil v angleško vojno letalstvo. Na bojnih poletih proti nemški Luftwaffe so nastajali zapiski za to knjigo, v trenutkih, ko avtor zaradi živčne razrušenosti skoraj ni bil več človek, ampak le član angleškega vojnega letalstva, ki ga skoraj ni skrbelo, kako bi se rešil iz spopada, temveč le koliko izgub bo prizadel nasprotniku. Prav zaradi tega je ta knjiga na nekaterih mestih naravnost grozljiv opomin človeštva.

Knjiga nima nekih posebnih literarnih vrednot, njena vrednost je v tem, da je strahovit dokument zadnje vojne, ki je našel v Pierru Clostermannu dovolj močnega in sposobnega oblikovalca. In prav zaradi tega bo našla med našimi ljudmi veliko bralcev. Se posebno je knjiga zanimiva za mladino in vse tiste, ki se kakorkoli zanimajo za letalstvo.

O Clostermannovi knjigi so pisali po svetu: »Razgibana, zgrabljiva in tesnobno grozljiva knjiga... silovita v svoji porazni preprostosti...«

Knjigo je izdala Mladinska knjiga, prevedel pa jo je Zoran Jerin. Opremljena je z mnogimi zanimivimi fotografijami in skicami angleških in nemških vojnih letal. S. C.

Valentin Katajev:

BLEŠČI SE JADRO MI SAMOTNO

Že pred leti je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani mladinsko povest »Blešči se jadro mi samotno« ruskega pisatelja Valentina Katajeva, ki ga pri nas sicer poznamo kot dramatika (»Kvadratura kroga«, »Milijon težav«). Letos, ob 40-letnici oktobrske revolucije, pa je izšel ponatis te dobre mladinske knjige pri isti založbi v prevodu Vladimirja Levstika, z ilustracijami V. Gorjajeva in v opremi M. Rojčeve.

Eden glavnih junakov zgodbe, devetletni učitelj sin Peter Bačej, je pravzaprav sam avtor, Katajev. V ozadju njegove povesti se spletojo usodni dogodki iz leta 1905, krvavi nemiri in preganjanje Židov. Mali Bačej skupaj s svojimi prijatelji Gavrikom, Pavlikom, Motjo in drugimi sodoživlja zgodovinske dogodke v Odesi. To so opisi življenja v pristaniškem mestu, čudovito morje in razburljivi dogodki, ko

Zanimiva razstava v Kopru

Te dni smo videli v Kopru prav posebno razstavo: cvetje, človeške in živalske figure, vse narejeno iz kruha. Razstavo nam je pripravil Bora Kamenovič, vojni invalid iz Beograda. Pred časom se je Kamenovič zdravil na Golniku pri Kranju in bolezen ga je za dve leti priklenila na posteljo. To je bil čas, ko je iz kruhove sredice začel oblikovati ciklame, gladiole, vrtnice. Svojo prvo razstavo je priredil na Golniku, potem je razstava potovala skoraj po vseh krajih Gorenjske, nakar so jo prenesli v Opatijo in Portorož in sedaj je v Kopru.

Razstava vzbuja v Kopru precej zanimanja zlasti med mladino. Marsikdo ne more verjeti, da razstavljeno cvetje ni pravo in da je vse resnično narejeno samo iz kruha.

Med najbolj zanimivimi figuram je kompozicija drvarja in orla, ki je ugrabil dekletce (na sliki).

Iz naše LJUDSKOPROSVETNE DEJAVNOSTI

Pri prosvetnem društvu »Miroslav Vilhar« v Zagorju pri Pivki je najbolj delavna dramska sekcija. Lani so uprizorili več del (Matiček se ženi, Medved, Metej), letos pa se med prvimi pripravljajo na novo sezono. Tokrat so si izbrali dramo angleškega dramatika Johna Priestleya »Inšpektor na obisku«. Premiero so obljubili za sredo oktobra.

Dramska sekcija DPD Svobode v Postojni je začela s pripravami za uprizoritev drame Leonharda Franka »Jezusovi apostoli«. Delo bo režiral Drago Nardin, igrajo pa večinoma mladinci.

V začetku oktobra bo v Kopru dvodnevni seminar za vodje občinskih knjižnic. Prireja ga okrajni Svet Svobod in PD. Udeleženci bodo poslušali več strokovnih predavanj in pogovorili se bodo, kako bi najbolje pomagali potujočim knjižnicam, ki jih imajo že skoraj vse občine. Po tem seminarju bodo še seminarji za vsake knjižnice.

Na svečanem zaključku V. mednarodnega šahovskega festivala v Portorožu je sodeloval tudi moški pevski zbor DPD Svoboda iz Kopra. Po skoraj niti enomesečnem odmoru je začel zbor zopet z rednim delom. Pridno se pripravljajo na šest snemanj, ki jim jih je ponudil Radio Ljubljana, in na tri gostovanja na Tržaškem, od katerih bo prvo v začetku oktobra. Ko bodo zadostili tem obljubam, bodo začeli s študijem novega programa. To zanimanje za svoje izvajanje je vzbudil naš zbor, ker mu je na letošnjem tekmovanju pevskih zborov v Kranju prisodila strokovna komisija prvo mesto.

PRIDVOR

V Pridvoru bodo 5. oktobra ob 15. uri odkrili nagrobni spomenik 21 padlim borcem in talcem tega kraja. Ta dan so vaščani določili tudi za krajevni praznik, ki ga letos kot takega prvič praznujejo. Pripravljen je lep program, deljen na nagrobno slovesnost, odkritje ter koncert, ki ga bo izvedla godba na pihala »Svoboda« iz Zadvora pri Ljubljani, ki sodeluje tudi pri odkritju spomenika.

To ni popularizacija lahke glasbe

Nekaj misli o opatijskem festivalu popevk

Pretekli teden — od četrta do sobote — je bil v Opatiji drugi jugoslovanski festival popevk. Izvajali so 18 popevk domačega izvora, sodelovala sta radijska orkestra Zagreb in Beograd, pevci pa so bili v glavnem iz vseh jugoslovanskih radijskih postaj. Ljubitelji lahke glasbe, posebno pa mladina je mnogo pričakovala od tega festivala; resnici na ljubo pa moramo povedati, da je bil rezultat precej klavrn. Ne mislim pisati strokovne kritike festivala, ker mi tega ne dovoljuje prostor, pa tudi izvedba festivala tega ne zasluži. Povedal pa bi rad nekaj misli kot navaden poslušalec.

Zaradi velike reklame in vsakodnevne obveščanja preko radija smo pričakovali, da bomo slišali na tem festivalu nekaj novega in dobrega, domače popevke, ki se bodo razširile med ljudmi, da jih bo prepevalo staro in mlado. Spored festivala, ki ga je organizirala jugoslovanska Radio difuzija, so prenašale vse radijske postaje in snemala ga je zagrebška televizija.

Vendar pa popevke, ki so jih izvajali, niso v ničemer opravičile velikih stroškov in še manj zadovoljile radijske poslušalce. Ni bilo malo tistih, ki so obrnili

gumb na sprejemnikih, samo da ne slišijo slabih popevk, za katere je bilo le preveč napihnjene reklame. Nisem glasbeni strokovnjak, vendar se zanimam za glasbo in čutil sem, da je večina popevk prirojena oziroma podobna že stari in izrabljenim melodijam in našel sem celo podobnost s pesmijo »Moja je lepša kot tvoja«. Tako se mi je mimogrede vsiljevala misel plagiatorstva.

Se nekaj o samem tekstu popevk. Čeprav smo slišali peti v različnih jezikih, so se vedno ponavljale ene in iste osladne besede, izrabljene fraze, ki jih danes verjetno ne uporabljajo niti petošolci, ker so že toliko pametni, da vedo, kaj je bolj prepričljivo. Zdi se pa, da libretisti pesmi tega niso vedeli.

Zato ni čudno, da je neki tuji novinar ob zaključku festivala povedal, da je bil največji uspeh v lepem jesenskem vremenu ter kopanju. Splošno mnenje je bilo, da si takih festivalov ne želimo več in da je bila to slaba usluga domačim popevkam. Tudi tisti, ki imajo radi lahko glasbo, so bili mnenja, da rajši slišijo lepe narodne pesmi kakor pa take popevke, ki nimajo ne repa ne glave. sob

UMRL JE IZIDOR CANKAR

V ponedeljek, 22. septembra, je umrl v Ljubljani znani slovenski umetnostni zgodovinar, kritik in pisatelj dr. Izidor Cankar.

Rodil se je leta 1886 v Šidu v Slavoniji, študiral gimnazijo in teologijo v Ljubljani, estetik in zgodovino umetnosti na univerzah v Louvainu in na Dunaju, kjer je promoviral za doktorja filozofije. Leta 1920 je postal docent, nato pa redni profesor za zgodovino umetnosti na ljubljanski univerzi. Ustanovil je Umetnostnozgodovinsko društvo in urejal njegovo glasilo. Po l. 1936 je bil v diplomatski službi v Argentini in Kanadi, po drugi svetovni vojni pa v Grčiji. Od leta 1947 je zopet živel v Ljubljani kot umetnostni konzulent. Bil je tudi redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Kot pobudnik Umetnostnozgodovinskega društva je Cankar izdal Zbornik za umetnostno zgodovino, v katerem je obravnaval razna vprašanja umetnostne zgodovine, zlasti o baročnih in kasnejših umetnikih, o impresionizmu, o antiki in o razvoju stila na sploh. S svojim delom je prispeval tudi pri rasti Narodne in Moderne galerije.

Cankar se je udeleževal tudi literarno, njegova znana dela so »S poti«, »Obiski«, »Razvoj stila« kot uvod v »Zgodovino likovne umetnosti v Zahodni Evropi«. Veliko je prevajal iz angleščine in francoščine. Leta 1936 je izšlo devetnajst knjig njegovega zbranege dela. Po osvoboditvi, leta 1948, pa še tri knjige njegovih pisem.

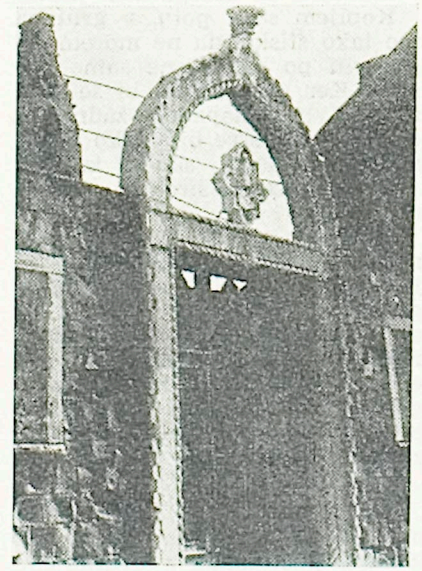
S svojim delom si je izklesal Izidor Cankar neumrljiv spomenik in ustvaril veliko zakladnico, ki bo spodbujala mlade rodove k novemu ter vztrajnemu delu.

Nove revije

MLADI SVET ŠT. 7

Iz vsebine:

Neža Maurer: Zato, da živel bi ta drobni fantič, Branka Savič: Pomoč družini v (zobrazbi in vzgoji otrok); II. nacionalni kongres »Za zaščito otrok in mladine«; Pismo s počtnice, dr. Iva Segula: Moj otrok je vstopil v šolo, Vida Herman: Prehod iz vrta v šolo, Helena Puhar: Da bi otrok rad hodil v šolo in se z veseljem učil, Franc Strmčnik: O otrokovi samostojnosti; Igrišče ob stanovanjskem bloku; Film; Važno vzgojno vprašanje; otrok v predšolski dobi in film; Jovita Podgornik: Proslava zaradi proslave in še marsikaj o odraslih in otrocih; Neža Maurer: Odlično, Pomenek s starši, Milda, dr. Bogdan Tekavčič: Led je prebit, Ludvik Aškenazy: Otroške etude.

V Kopru si navadno ogledamo kot zgodovinsko znamenitost le Ložo in Pretorsko palačo, potem še vodnjak na Mudi in konec. Pri tem pa prezremo bolj skrite značilnosti, kot je n. pr. tale gotsko-beneški portal iz konca 14. in začetka 15. stoletja v Verzi-jevi ulici. Krasil je obzidje vrta družine Verzi, ki je bila ena najstarejših in najbolj znanih plemiških rodbin v Kopru

VALENTIN KATAJEV:

STRIC GAVRIK

(Odlomek iz romana BLEŠČI JADRO SE SAMOTNO — Izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani ob 40. obletnici Oktobrske revolucije — Prevod Vladimir Levstik, ilustracije V. Gorjajeva, oprema Mira Rojec)

»Tukaj!«
Gavrik je sunil z nogo v lesu in prijatelja sta stopila na posušen vrt, zasajen z vijoličastimi perunikami. Proti dečkoma je takoj planil velik pes s svetlojavimi obrvmi.
»Mir, Rudka!« je Gavrik zavpil. »Kaj me ne poznáš?«
Pisica ga je poduhala, ga spoznala in se kleslo nasmehnila. Brez potrebe je bila vzdignila hrup. Zvila je kosmati rep kakor presto, pobesila jeziki in naglo, suho dihaje stekla v ozadje dvorišča, po visoko napeti živi vlečko rožljajajočo verigo za seboj.
Iz lesene veže predmestne lihovate kočice je pogledala preplašena ženska. Zagledala je dečka, si obrisala roke v koteninasti predpasnik in se obrnila nazaj, rekoč:
»Nič hudega. Bratec je prišel k tebi.«
Zeni izza hrbita se je pomaknil velik možki v progastem mornarskem životcu z rokavi, odrezanimi tik ob ramenih, debelih kakor pri roko-borcu.

Izraz njegovega zmedenega, pega-stega obličja, pokritega z drobčnimi potnimi kapljami, se ni prav nič ujemal z atletsko postavo. Kakor je bila postava mogočna in celo nekam strašna, tako se je zdel obraz dobrodušen, malone ženski.
Moški si je zategnil hlačni jermen in pristopil k dečkoma.
»To je Petja iz Vrve ulice, na vogalu Ključnečevega polja,« je rekel Gavrik in malomarno pokazal z glavo na prijatelja. »Učitelj fant je. Ne boj se.«

Terentij je mimogrede pogledal Petjo, nato pa uprl drobne oči, v katerih mu je tlela vesela iskrica, v Gavrika.

»No, kje pa so čevlji, ki sem ti jih kupil za veliko noč? Kaj hodiš tak kakor kak potepuh iz Djukovega parka?«

Gavrik je žalostno in zategnjeno živžgnil.
»Ehe-he-he, kje so že tisti čevlji-i-i...«

»Bosjak si, bosjak!«
Terentij je potrto zmajal z glavo in krenil za hišo, kamor sta šla tudi dečka za njim.

Tam je bila v Petjevo nepopisno navdušenje na stari kuhinjski mizi pod murvo urejena cela ključavničarska in mehanična delavnica. Celo spajkalna svetilka je puhtela. Iz kratke cevi ji je kakor iz topiča udarjal ostro omejen svetlomoder plamen.

Po cinkasti otroški kadici, ki je bila z dnem navzgor prisljenjena k drevesu, in po sajkalnem betičku v Terentijevi roki je bilo moč sklepati, da je hišni gospodar pri delu.
»Rokodeliš?« je vprašal Gavrik in spljnil prav kakor odrasel človek.
»Aha.«

»In delavnice stojé?«
Terentij je, kakor da bi ne bil stilsal vprašanja, porinil betiček v pla-

men spajkalne svetilke in jel pazljivo spremljati, kako se razžareva. Pri tem je mrmral:

»Nič ne maraj, za nas nikar ne bodite v skrbeh. Za košček kruha si bomo zmerom prirokodelili...«
Gavrik je sedel na stolec in skrivil boste noge, ki mu niso segale do tal. Upri se je z rokami v koleno in začel, vtem ko se je počasi zibal sem ter tja, s starejšim bratom resen gospodarski pogovor.

Mršičil je olupljeni nosek, gubančil obrvi, ki so bile od sonca in soli ob vso barvo, sporočil dedkov pozdrav, poročal o cenah za glavače, se ogorčeno znašal nad gospo Storgženka, ki — »mrha grda — kar naprej drži ljudi za vrat in jim dihati ne dá — in druge podobne stvari.
Terentij mu je pritrjeval, hkrati pa s končkom razbeljenega betička previdno vlekel po koščku svinca, ki se je od njegovega dotika tajal kakor maslo.

Na prvi pogled ni bilo v tem, da je bil prišel k bratu v goste in je zdaj govoril z njim o svojih zadevah, nič posebnega, še manj pa čudnega. Če pa si upošteval Gavrikov zaskrbljeni obraz, takisto pa tudi daljavo, ki jo je moral prehoditi, da se pomeni z velikim bratom, si brez težave uganil, da ima Gavrik važen opravek.

Terentij se je nekajkrat vprašujoče ozrl na brata, ali Gavrik mu je neopazno pomežiknil na Petjo in nadaljeval pogovor, kakor da bi nič ne bilo.

Petja pa je bil v čarobni prizor spajkanja tako zaverovan, da je pozabil vse na svetu. Ne da bi odtrgal oči, je spremljal gibanje velikanskih škarij, ki so rezale debelo cinkovo ploščo kakor papir.

Najzanimivejša zabava odeskih dečkov je bila, stari sredi dvorišča okrog kleparja in opazovati njegovo čarodajno umetnost. A tam je šlo za neznanega človeka: začasen gost, hitroprstnik na odru, je urno in spretno opravil svoj posel — zaspajkal čajnik, vrigel v valj povite odrezke pločevine čez ramo, pobral žerjavnic in jo odkuril z dvorišča, kričeč: »Spaj-kam, po-pra-a-vljam!...«

Ta tukaj pa je bil znanec, prijatelj brat, umetnik, ki je razkazoval svojo umetnost doma, pred izvoljenimi gledalci. Vsak čas si ga lahko vprašal: »Čujte, kaj pa imate v tej železni škatici — kislino, ka-li?« ne

PIERRE CLOSTERMANN:

OGORČEN BOJ NAD LETALIŠČEM

(Odlomek iz romana VELIKI CIRKUS. Izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani v prevodu Zorana Jerina)

V drobci sekunde se nebo poseje z zvrtničeno množico letal. Nepozaben prizor.

Tam doli, na desni, je veliko letališče Grossembrode, s svojimi bazeni za vodna letala in z vzletišči, ki na njih kar mrgoli večmotornih letal; še dalje je morje z nekaj ladjami na sidrišču...

Za menoj je čvrst zid oblakov in iz njega se v neredu pojavljajo moji oddelki Tempestov.

Povsod okoli nas pa patrolirajo goste skupine nemških lovcev s po trideset do štirideset letal: Ena izmed njih se pravkar poganja proti rumenemu oddelku.

Pred nami na tleh in pri vzletu je več kot sto ogromnih prevoznih letal, ki so teoretično moj poglavitni cilj.

V zraku je vsaj dve sto sovražnikovih lovcev. Prva skupina pet sto metrov visoko... druga tisoč metrov... tretja tisoč pet sto metrov in dve v naši višini, se pravi, okoli tri tisoč metrov visoko. Nad nami je gotovo še ena, mogoče sta celo dve...

Jaz pa imam le 24 Tempestov! Brž se odločim. Oddelka Rumeni in Modri Filmstar bosta napadla nemške lovce nad nami, Rožnati, Črni in Beli oddelki, ki jih vodi Mac Donald, pa bodo zaposlili spodnje Focke-Wulf...

Med tem bom poskusil z Rdečim oddelkom smukniti do letališča in ga mitraljirati.

S svojimi tremi spremljevalci tik za petami odvrnem dodatne rezervoarje in kot vihar navpično strmoglavi z 900 kilometri na uro skozi skupino Focke-Wulf, ki se razprši prek neba kot jata lastov.

Previdno sem izravnal in počasi odzvemam plin, sledeč kri-

da bi naletel na osorni odgovor: »Hodi, fanté, od koder si prišel. Ne moti človeka pri spajkanju.« To je bila povsem drugačna stvar.

Petju je od samega navdušenja jezik zlezal iz ust, kar se takemu velikemu dečku nikakor ni spodbilo. Najbrž bi se nikoli ne bil ganil od mize, da ni mahoma zbudila njegove pozornosti deklica z otrokom na rokah, ki se je bila približala murvi.

Deklica je s precejšnjim naporom vzdignila debelega enoletnega otroka z dvema bleščečima belima zobkoma v koraldnih ustecih in ga prinesla h Gavriku.

»Poglej, kdo je prišel, agú! Gavrik je prišel, agú! Reci stričku Gavriku: »Pozdravljen, striček Gavrik! Agú!«

Gavrik je z največjo resnobno segel pod pazduho in v Petjevo brezmejno začudenje privlekel spod nje rdečega sladkornega petelinčka na palčici.

Tri ure vlačiti s seboj tako slasličo in je ne samo ne pokušal, marveč tudi pokazati ne — to je mogel striti samo človek nezasišano močne volje! Gavrik je pomolil petelina otroku:

»Ná!«
»Vzemi, Zenječka,« se je deklica vznemirila in podržala otroka prav k petelinčku. »Z rokco vzemi. Vidiš, kakšno darilce ti je prinesel striček Gavrik. Vzemi petelinčka v rokco. Tako, da, tako. Reci zdaj striču: »Bog poplačaj, striček! No, reci: »Bog poplačaj, striček!«

Otrok je z mehko, umazano rokco čvrsto držal trščico z živobarvnim sladkorjem na koncu in spuščal velike mehurčke, vtem ko je z brezmišeno modrimi očmi buljil v strica.

»Vidite, saj pravi: »Bog plačaj, striček,« je hitela deklica, ne da bi odtrgala zavistne oči od sladkarije.

»Kaj ga pa precej v usta nosiš. Počakaj, najprej se z njim poigrav. Najprej moraš popapceti kašico, šele potem lahko petelinčka...« Je pametno in razumno nadaljevala, pri tem pa ves čas bistro in radovedno streljala z očmi po neznanem, zalem dečku v novih čevljih na gumbce in slamniki.

»To je Petja iz Vrve ulice, na vogalu Ključnečevega polja,« je rekel Gavrik. »Pojdi, Motja, poigrav se z njim.«
Deklica je od razburjenja kar polebleda.

Pritisnila je otroka k sebi in se jela odmikati in spod čela gledati Petjo; tako je zadenski šla in šla, dokler se ni s hrbitom naslonila očetu na nogo.

Terentij je hčerko pobožal po drobnih rami, ji popravil nabrani beli čepček na glavi, ki je bila do kože ostrizena in rekel:

»Pojdi, Motja, poigrav se z dečkom, pokaži mu tiste svoje rusko-japonske slike, ki sem ti jih kupoval, ko si bila bolna. Pojdi, dušica, Zenječka pa daj mami.«

Motja se je podrgnila očetu ob nogo in vzdignila obraz, ki je bil ves rdeč od zadrege. Njene oči so bile polne solz, in na uheljih so se ji tresli drobni turkizni uhančki.

Petju je prišlo na misel, da je take uhane najbolj pogosto videl pri mlekaricah.

»Nič ne maraj, dušica, deček te ne bo tepel, ne boj se.«

Motja je ubogljivo odnesla otroka v hišo in se vrnila, ravna kakor palica, z upadlimi lici in strašno resna.

Ustavila se je kakke štiri korake od Petje, pogoltnila kar moč mnogo zraka in z zavpitimi očmi in zatikajočim se, tankim glasom rekla:

»Hočete, deček, da vam pokažem rusko-japonske slike.«

»Pokaži jih,« je rekel Petja s hrpavim, malomarnim glasom, s kakršnim je bilo po pravih lepega vedenja treba govoriti z deklicami. Pri tem je skrbno in dokaj spretno pljunil preko rame.

»Pojdiva, deček.«

Deklica je — ne brez neke spogledljivosti — obrnila Petju hrbet ter postakovaje in kar s prepogostim skomiganjem z rameni krenila proti ozadju dvorišča, za klet, kjer je imela urejeno svoje gospodinjstvo za punčke.

Petja je zibaje se stopal za njo. Ko je zri na njen suhljati vrat z jamico in trikotnim repkom las, je deček začutil tako razburjenost, da so se mu noge zašibile.

Seveda ni mogoč trditi, da je bila to strastna ljubezen. Ali nobenega dvoma ni moglo biti o tem, da se bo stvar končala z resnim romanom.

NOVE REVIEJE

NOVA OBZORJA ŠT. 7—8

Iz vsebine:

Tit Vidmar: Peške in cekini, Bert Brecht — Tone Glavan: Iz pesniške zapuščine, Božidar Borke: De profundis, France Forstnerič: Pesmi, Viktor Konjar: Pesmi, William Saroyan — J. M.: Rock Wagram, Vzhodnonemški pisatelji, Veno Tauffer: Tri pesmi, E. R.: To in ono o delu Françoise Sagan, Dr. Bratko Krefc: Filipopatridus illyricus, Janez Gradišnik: Kot nekoč, Janez Ovsec: Iz pesmi, E. R.: Edoard Manet, Luc Menasse: Gabrijel Stupica, A. G. Matoš — H. G.: Notturmo, Jože Javoršek: Eugène Ionesco, Jara Ribnikar — J. K.: Strinjavstev ur v nekem mestu, Stalín in Velika sovjetska enciklopedija, Janko Kos: Pisateljstvo Andreja Hlenga, Sergej Vrišer: Slikar Jože Zagar, Matevž Hacc: Srečanje na vrtu, V. Š.: Marilja Pujmanová, Oskar Hudales: O umetni pravljici, Branimir Zganjcer: Nekaj besed o slovenskih v Kulundžičevih »Knjigi o knjigi«, Gustav Strniša: Skelet, Branko Rudolf: Glose ob Vzhodnonemški reviji NDL.

Knjižne novosti:

Branko Rudolf: Nova pesniška zbirka, Dr. Fran Sijanec: Aktualne umetnostne publikacije, Fran Strimpf: Roman o argentinskem gauču.

Publikacije založbe Obzorja: Pomemben priročnik, Obsodba groze in nasilja.

je sestrelila ena izmed nemških ladij, Crowovo. Worley pa kot da se je vdrl v zemljo.

Za hip premišljam. Ali naj se vmešam v boj z nemškimi lovci, ki besnijo iznad Helligshavena, ali naj poskusim še eno mitraljiranje in izkoristim paniko, ki je morala zavladati v nemškem oporišču.

Malce nerad se nagibam k drugi misli. Spustim se spet do gladine morja in se poženez z vso hitrostjo okoli otoka Fehmarn.

Nenadoma se znajdem pred nosom treh Dornierjev DO 24, najbrž tistih treh, ki so vzleteli z Grossembrode nekaj sekund pred našim napadom in ki sem jih odkril po brazdah.

Do 24 so velika trimotorna vodna letala, ki tehtajo po 19 ton, so razmeroma počasna, imajo pa precej dobro obrambno oborožitev.

Opomorem si od presenečenja, se vzpnem, da bi se jim umaknil iz njihovega križnega ognja, odprem do konca plin in se jim z odprto kamero bližam v cikcaku. Lotim se prvega, pa ostanem preudarno izven dosega njegovih strojníc.

Po drugi salvi se eden njegovih motorjev vžge, drugi pa zakašlja; poskuša zasilno pristati, vendar zaradi velikih valov na tej strani polotoka trešči in se prelomi.

Brž se spravim na ostala dva, ki bi jo rada pobrisala tik nad vodo. Dolgi črni trakovi jima uhajajo iz do konca obremenjenih motorjev.

Malce se mi smilita. S 400 kilometri hitrosti več in s štirimi topovi je vse skupaj podobno streljanju na glinaste golobe.

Izberem si levega, ki se vleče težko otovorjen malce za drugim. Vendar tokrat žival v zadnjem trenutku zelo spretno zaokroži. Ker me je hitrost zanesla, zaokrožim kot norec z njim in pridem v doseg njegove zadnje strojnice, da me zadene s tremi kroglici. K sreči so le 7,7-milimetrske bezgovke.

Zdrsnem na bok, spet sem v položaju za strel in moje krogle z manj kot sto metrov še pustošijo po njegovem truplu. Rezervoarji v krilu mu zagorijo. Strellec v repu ne strelja več.

V nekaj trenutkih ovijejo letalo plameni. Pilot se poizkuša dvigniti, da bi lahko posadka poskakala s padali, pa je preniko. Trije ljudje skočijo, vendar se odpre samo eno padalo, pa še to se priči zapre, ker ga pogoltna val.

Veliki trimotornik je le še ognjena krogla, ki se vali nekaj metrov nad grebeni valov v gosti vlečki črnega dima. Po nekaj sekundah eksplodira.

Iščem tretjega, pa se je kot po čudežu izgubil v pokrajini, najbrž skrit za katerim izmed otočkov v ožini.

NOVE knjige

ZLATKO BISAIL:

EDVARD RUSJAN

V naši dobi tehnike, ki je naravnost preobrazila svet, v času, ko so novi izumi v letalstvu na dnevnem redu, zveni skoraj nekoliko zastarelo, če govorimo o okornih začetakih in o prvih poletih domačih letal. In vendar je potrebno, da pozna prav vsakdo, ki se za letalstvo zanima, tudi podoba našega prvega letalca Edvarda Rusjana.

Rodil se je leta 1886 v Trstu, živel v Renčah in Gorici. Mimogrede se je izučil pri očetu sodarstva, hrepenenje pa ga je gnalo iz ozke sodarske delavnice v široki svet. Končal je večerno trgovsko šolo in se živo zanimal za mehaniko. Svoje prve letalske poskuse je delal v Gorici in v Zagrebu. Njegovo življenje ima vse trde značilnosti velikih novatorjev in pionirjev, čutil se je poklicanega, da s svojo silno energijo stori dejanje, ki ga kdo drugi ne bi mogel. To je bila trnova pot, polna porazov, nerazumevanja, toda kronal jo je uspeh, ki mu je sledilo priznanje in veliki triumf v Beogradu — vendar s tragičnim zaključkom: Rusjan je našel smrt pod ruševinami svojega letala. Pot, ki jo je utrl Rusjan, pa so začeli hoditi še mnogi, izpopolnili in zgledili so jo in tudi za ceno svojih življenj pomagali, da se je letalska tehnika tako nesluteno razvila.

Zgodbu o Rusjanovem življenju nam pripoveduje Zlatko Bisail v knjigi, ki jo je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani.

PIVKA SE PRIPRAVLJA NA ODKRITJE PARTIZANSKE GROBNICE

Med najlepšimi spomeniki NOB na Primorskem

Sedemdeset borcev XX. dalmatinske divizije in drugih enot IV. armade, 7. ter 9. korpusa bo dobilo v Pivki 19. oktobra dostojen poslednji dom, rečemo lahko, da enega najlepših v našem kraju. Imena teh 67 borcev so kljub poizvedovanju ostala neznanca, izgubila so se v hrupu poslednjih bojev, ob žvižganju glasnat zadnje nemške fronte okrog Ilirske Bistrice.

V teh poslednjih bojih, ko je 16.000 Nemcev in njihovih pomagačev poskušalo prebiti partizanski obroč, so padli tudi borci, ki jih oboč slovesno pokopali. Nekatere teh borcev so mrtve in brez dokumentov pobrali in pripeljali naravnost iz strelskih jarkov, nekateri so hudo ranjeni umrli med prevozom iz Šembija do Pivke, nekaj jih je pomrlo v zasilni bolnišnici v Pivki zaradi izgube krvi ali hitre infekcije; med njimi je bila tudi partizanska bolničarka, ki je zvesto spremljala svojo enoto ves čas prodora na Trst, a jo je pobrala nagla zastrupitev. Skupno s svojimi ranjenci je našla v Pivki svoj poslednji dom. Na dosedanje zasilno pokopališče so njih pokopali med 1. in 10. majem 1945. Ko so pod noč 9. maja polagali v grob zadnje skupino 8 borcev, so njihovi tovariši po pivški dolini in vsem svetu z raketami in salvami praznovali zlom Nemčije. Kravati davek na frontah je prenehal.

Redkokje na Primorskem je skupaj pokopanih toliko borcev vseh jugoslovanskih narodov kot tu. Največ je Bosancev, Hercegovcev, Dalmatincev in Siptarjev, nekaj Srbov in Makedoncev in

dva ali trije Slovenci. S svojo žrtvijo so pokazali in dokazali nezlomljivo bratstvo naših narodov.

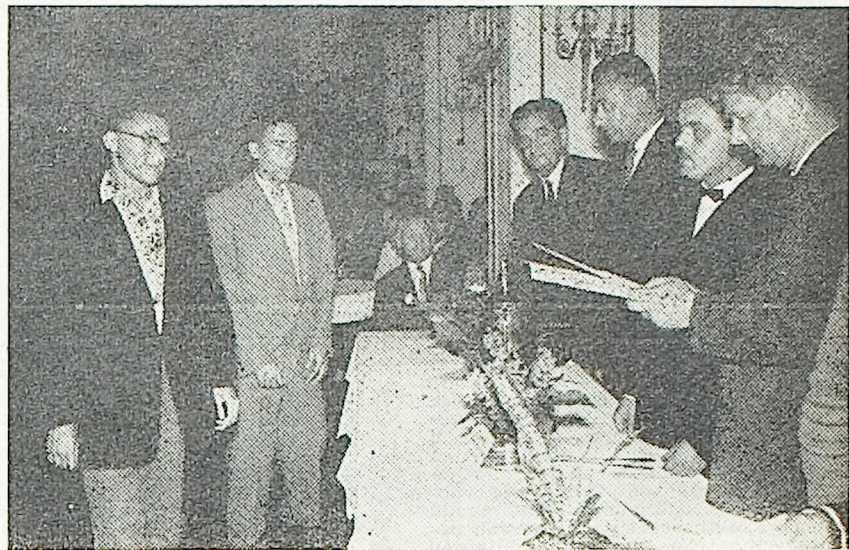
Prpriave in dogovori za novo grobnico so potekali več let, dokler niso letos zares zapeli krampi in dleta. Medtem so po vaseh in v Pivki postavili plošče in spomenike, prekopali domače borce na vaška pokopališča in obenem počasi pripravljali in razmišljali o dokončnem domu za 67 padlih borcev. Letos so stvari stekle in Pivka bo dobila zares lep partizansko grobnico, kakršnih je malo v našem kraju in na Primorskem. Na hribu ob železniški postaji so pred ozadjem temnih kraških borov postavili kostnico in kamen z napisom po načrtih arh. Eda Ravnikarja in arh. Janje Lap. Že hrib sam na sebi je zanimiv spomenik, ker so ga Italijani vsega izvrtali z bunkerji. Z vrha je prekrasen razgled na vso pivško dolino od Postojne do Snežnika. Pod hribom, ki bo prepleten s stopnicami, posajen z drevjem in klopici, urejajo ob glavni cesti na Reko park s kamnitim nasipom, stopnicami, potmi in s spomenikom, ki ga bodo prenesli izpred poslopja občinskega ljudskega odbora na bolj vidno mesto.

Z vso ureditvijo parka, hriba s kostnico, razsvetljave spomenika in z urejenimi pločniki bo Pivka zelo veliko pridobila in zunanem videzu. Treba bo paziti na vse, da ne bo le začasno pripravljeno, kasneje pa zanemarjeno.

Celotna ureditev bi veljala do 5 milijonov, vendar bodo stroški zaradi vsestranske pomoči in prostovoljnega dela precej manj-

ši. Največ sta pomagala podjetje Javor in KZ Pivka. »Javor« s strokovno delovo silo, prevozi in lesom, KZ pa je dala na razpolago prevozna sredstva ter precej cementa. Tudi JLA, železnica in ostali so pomagali s prostovoljnimi delom. Denarno so gradnjo podprle KZ pivške občine, Gozdno gospodarstvo Postojna, okrajni in republiški odbor ZB, sosednje občine in še nekatera podjetja. Tako bo po 13 letih z zavednostjo in gmotno podporo vseh dograjena veličastna pivška grobnica padlih jugoslovanskih borcev za svobodo.

Čeprav se je gradnja zavlekla v sredo jeseni, bo do 19. oktobra vse urejeno. Takrat pa na svidenje v Pivki. S. M.

Zmagovalcem na turnirju mojstrskih kandidatov v okviru portoroškega šahovskega festivala, mojstrskima kandidata Bulatu in Bulajiću, je čestital in jima podelil diplome in nagrade prireditveni odbor v veliki sali hotela Palace v Portorožu

OB TEDNU GLUIH JUGOSLAVIJE

Da ne bi bili nikomur v breme

V Jugoslaviji živi kakih 50.000 glušcev. To je precej in ti glušci predstavljajo za našo državo znaten socialni problem, čeprav na drugi strani glede na število prebivalstva odstotek gluhih ni previsok, saj znaša komaj tretjino odstotka.

Stara Jugoslavija je po mačehovsko skrbela za vzgojo in izobraževanje glušcev. Od prejšnjih držav njih tvorba na svojem ozemlju je podedovala troje zavodov za gluhe in v dveh desetletjih svojega obstoja je dala en sam zavod. Le majhen del gluhih otrok je imel možnost, da obiskuje šole, se potem izuči v poklicu in se z delom svojih rok preživlja v življenju. Večina glušcev je bila odvisna od dobrosrčnosti okolice, v kateri so živeli, in od njenih darov ter od miloščne, žalostne in temne je bila njih usoda.

Po osvoboditvi se je število zavodov za gluhe povečalo na 13. Število gluhih učencev se je zelo pomnožilo, vendar tudi še danes šole za gluhe še zdaleč ne morejo sprejeti vseh učencev, ki bi se radi šolali ali bi bili šolanja v šoli za gluhe potrebni.

Na ozemlju Kranjske je še stara avstrogrška država zgradila gluhošolnico z zmogljivostjo 60 učencev v Ljubljani. To število je takrat tudi ustrezalo, saj so se šolali otroci s Stajerske v Grazu, Primorci pa v Gorici.

Po prvi svetovni vojni je morala sprejemati gluhošolnice otroke iz vse Slovenije, zato je kmalu presegla število 60 gojencev in pred začetkom druge svetovne vojne se je to število že podvojilo. Razumljivo je, da je bil zavod prenatrpan in delavnice so morale spreminjati v razrede. Po osvoboditvi je število gluhih učencev v ljubljanski šoli še nadalje naraslo, dokler se ni končno ustalilo pri 160 gojencih. S to številko je zmogljivost zavoda do kraja izčrpana in ne prenese več nadaljnje obremenitve. Po osvoboditvi je bil ustanovljen drugi zavod za gluhe v Sloveniji, in sicer v Portorožu. Zavod se je postopoma širil in prav z letosnjim šolskim letom se je razresel v popolno osemletko ter je dosegel letni prirastek v Sloveniji je kakih 30 šoloobveznih gluhih otrok. Le v redkih primerih je mogoče vse te otroke za-

jeti v šole. Večinoma ostane del otrok brez možnosti šolanja in padejo v breme staršev in po njihovi smrti v breme skupnosti. V načrtu je izgraditev zavoda za 300 gojencev v Ljubljani; ta zavod bi vsako leto lahko sprejel 30 novincev in bi tako rešil osrednji problem šolanja glušcev v Sloveniji. Vendar, kakor smo rekli, je izgraditev tega zavoda še projekt, za katerega še niso zagotovljena potrebna finančna sredstva. Nekaj časa bosta morala pač še zavoda v Portorožu in v Ljubljani reševati položaj po svojih najboljši volji in po svojih močeh.

Menimo, da je odveč poudarjati potrebo, da se izšola vsak gluhi otrok in da dobi možnost, da se izuči v poklicu ter se s svojim kvalificiranim delom kot polnopraven član vključi v družbo. Če preprost račun nas privede do tega zaključka, oslehtje enega gluhega otroka v osemletni velja družbo približno 1 milijon dinarjev, vzdrževanje odraslega gluhega, ki se ni sposoben sam preživljati, pa stane družbo ob najnižjih možnih stroških vsaj štirikrat toliko in to do gluščevega petdesetega leta starosti. Šolanje vseh glušcev je osrednji in glavni problem gluhih v Sloveniji in Jugoslaviji in rešitev tega problema postaja iz leta v leto bolj pereča.

Ljudje običajno malo vedo o delu v šolah za gluhe. Znano jim je sicer, da glušci, ki so gluhi rojeni, ali so oglušeli v rani mladosti, ne govorijo, da so torej nemi. Nemost je naravna posledica gluhoti. Presenečeni so pa, ko zvedo, da se prav ti nemi in gluhi otroci nauče govoriti v šoli in še več: tudi dojemati in razumevati govor. Surdopedagogika, kakor imenujemo s tujo besedo znanost poučevanja gluhih, je po zadnji vojni zelo napredovala. Izkazalo se je, da je le majhno število glušcev res popolnoma gluhih, večina ima vsaj opazen odstotek ostankov sluha. S slušnimi aparati je mogoče te ostanke izkoristiti in tako znatno izboljšati gluščev govor. Nadalje vemo danes tudi, da je treba gluhe otroke sprejemati v šole že v rani mladosti, prej kot normalno mladimo. Otrok ima namreč v svojih prvih letih izreden gon in potrebo po govoru, ta nagon pa nekako usahne pri sedmem letu, ko stoji otrok v

šoli. Če pri gluhem otroku lahko še v šoli zajamemo ta gon po govoru, ga nadalje razvijamo in stopnjujemo, moremo dobiti dosti lepši in razumljivejši govor kot sicer.

Ko gluhi otrok konča osemletno šolanje v šoli, pomagata vademstvo šolanja in Zveza gluhih otrokov, m staršem pri izbiri poklica in mesta, kamor gre učenec v uk. Med učno dobo obiskuje vajencev Vajenske šole v Ljubljani; šele ko je izučen, se popolnoma osamosvoji in stopi na svojo pot v življenje. Sam se je sposoben preživljati in ko se poroči, v večni primerov njegovi otroci niso več gluhi. V Sloveniji imajo gluhi troje podjetij oziroma delavnic, ki so njihova last in kjer so zaposleni izključno gluhi ljudje. V tem pogledu je še premalo storjenega in po številu delavnic daleč zaostajamo za Hrvači in Srbi, čeprav smo, kar se šolanja gluhih tiče, na enem izmed prvih mest v državi. Nadarjen glušec lahko nadaljuje šolanje v srednji šoli in v Jugoslaviji imamo od mladosti gluho ženo z univerzitetno izobrazbo in gluhega kitarja. Število glušcev z visoko izobrazbo v svetu je še znatno večje.

Naša socialistična skupnost je za glušce že mnogo storila, razumljivo pa je, da vseh žalostnih posledic preteklosti ni moč odpraviti čez noč in vseh problemov ne rešiti na prvi mah. V novi Jugoslaviji je tudi gluhi človek odločno stopil na pot napredka in je vsaj deloma prvil v svoji zgodovini zasedel svoje enakopravno mesto v naši družbi in skupnosti.

Delo RK v Pivki

Med vsemi množičnimi organizacijami v občini je RK vsa leta nazaj najbolj delaven, zlasti zato, ker je njegovo delo stalno živo in ne pozna zaspanosti, kot jo poznajo druge množične organizacije.

Za novo šolsko leto so pripravili vse potrebno, da so takoj pričele delati vse šolske kuhinje. Zlasti lepo delajo šolske kuhinje v Zatorju, Ostrožnem brdu, Jurščah in Dolanah. Poslovanje vseh šolskih kuhinj je zelo dobro organizirano in žanje pri starših šoloobveznih otrok vse priznanje.

Pravljajo predavanja o TBC, z denarjem za prodane značke in drugim bodo obdarili najpotrebnejše bolnike in jih tudi obiskali na domu, odbornice so nakupile mnogo bezgovnega soka za priboljšek šolskim kuhinj in kot zadnje veliko skrb imajo krvodajalsko akcijo, ki jo bodo pripravile skupaj z množičnimi organizacijami. Nemalo skrbi jim povzroča tudi prostor za šolsko kuhinjo v Pivki.

DOBRA LETINA KROMPIRJA

Kmetovalci na Postojnskem so že začeli s kopianjem krompirja, ki je glavni pridelek teh krajev. Zaradi lepih jesenskih dni je že nad polovico krompirja izkopanega. Kmetje so s pridelkom zadovoljni in menijo, da že dolgo ni bilo take letine. Razmeroma dobro je obrodilo tudi sadno drevje. Kmetje se zaskrbljeni sprašujejo, kaj bo z odkupom krompirja, ki bi ga radi prodali.

HRUŠEVJE

Nekoliko pred začetkom šolskega pouka na osemletni šoli v Hruševju pri Postojni so na šolskem posloju dokončali obsežna popravila, ki so bila že dolgo potrebna. Finančna sredstva za ta popravila je nudil občinski ljudski odbor v Postojni.

NAMESTO FELJTONČKA...

Eno noč v Sežani

Prav res ne gre za kaj takega, kot je beneška ali morda portoroška noč! Naslednja zgodba bo to potrdila.

Enkrat samkrat se mi je pripetilo, da sem prebil noč v kraški prestolnici. Za seboj sem imel kar dolgo vožnjo s kolesom in se mi ni dalo naprej. Pravzaprav se je postanek v Sežani ujemal z drugo varianto mojega potovanja, po kateri naj bi po več letih obiskal znanca v tem kraju.

Ustavil sem se torej in obiskal tega in onega. Proti večeru smo se zbrali vsi skupaj na vrtu hotela »Triglav«. Ob dobrem teranu smo obujali spomine in si povedali to in ono iz novjših časov. Eden izmed znancev, ki je najbrž opazil, da sem pošteno truden, me je nevsiljivo, a dovolj odločno povabil na dom. Povečerjal naj bi in se odpočil.

Znanec stanuje z družino nekje ob cesti sredi Sežane. Mislim stare Sežane, kajti nova pot, kot so mi povedali, se naglo širi proti železniški postaji. In prav ta okolnost, združena z vsem, kar je sledilo, je dala povod za te vrstice.

Ko sem ugasnil luč, je bila ura blizu deset. Napravil sem še kratek načrt: spal bom do šestih, potem pa spet na pot. Toda glede prvega dela načrta sem imel takoj pomisleke zaradi objektivnih ovir, kot se temu pravi. Nekeje v bližini — po znančevih podatkih pred kavarno »Sport« — je namreč že ves večer z vso silo deloval televizijski sprejemnik ter gledalec in poslušalec — morda je bil samo eden, kot se po znančevi trditvi večkrat dogaja — seznanjal z najnovejšimi vrstami zobnih past in z mnogimi drugimi koristnimi stvarmi onstran meje. Ta lajna je trajala tja do enajstih. Tišina, ki je sledila, je bila relativna in zelo začasna. Iz kavarne se je kot iz podzemlja razlegali v noč hrupni glasovi. Od časa do časa se je večja ali manjša grupa gostov izmotala iz lokala in nadaljevala kar poglobljeno »razgovore« preko dvorišča in še daleč po cesti. Bilo je vpitja, klicanja in vriskanja na pretek. Okrog pol ene ponoči se »Vsako jutro piščica moja...« v vseh molh in durih in njihovih vmesnih stopnjah. Speče Sežanke — in tudi Sežanci — so bili počaščeni z lepim poklonom. Pesem se ni potihnila, čeprav je bila že oddaljena, ko je močan ženski glas odločno zahteval od

moža, naj gre vendar spat, saj bo moral jutraj v službo. Namesto moža so se oglasili drugi gostje in vabili še njo na pijačo. Zavrnila je vabilo, ponovno pozvala moža in odšla. Bilo je točno pol dveh, ko se je na dvorišču vnel kratek, a hud prepri. »S kom se kregaš?« — »Jaz se ne kregam, le pri miru naj me pustijo, če ne, ga bom...«

Zadnji koraki so se oddaljili ob spremljavi krepkih kletvic in noč v Sežani je dobila tisto podobo, ki jo ima povsod. Te podobe ni motilo besno zavijanje dveh obračunavala svoje privatne zadeve. Njima ne gre zamera.

Popotnik

Slavnik - istrski Triglav

Te dni bo dograjena in turističnemu prometu izročena 11 km dolga gorska cesta iz Hrpelje na 1028 m visoki Slavnik. Planinsko društvo v Koprju, v katerega varstvu in negi je ta najvišji vrh v slikovitem vencu slovensko-istrskega višavja, propagira na svojem področju, kakor tudi preko ostalih planinskih organizacij v Sloveniji, Hrvaški in tudi v Trstu organizirane turistične izlete na Slavnik, ki naj bi pomenili prevzem nove ceste in njeno vključitev v sodobne planinske komunikacije. Dograditev te ceste je vsekakor pomemben dogodek za vse naše planinarstvo, posebej pa še za koprski okraj in bližnji Trst. Poudariti kaže, da nastajajo ob nagli gospodarski in letoviški izgradnji koprškega obalnega območja tudi planinski objekti, kakor sta dom in Slavniku in cesta k njemu.

Ne glede na pomen tako »opremljenega« Slavnika v turizmu, bo ta ponosni istrski »Triglav« v bližnji prihodnosti zaživel še v drugačnih vlogah. Ne bo dolgo, ko ga bo razsvetlila električna luč, kar bo omogočilo uresničitev kombinacij v zvezi s televizijo. Gozdarska služba bo

uredila na tem vrhu požarno opazovalnico, saj je z njega videti daleč naokoli. Ze zdaj pravijo, da postaja nova Tumova kočna pretesna in da bo potrebno misliti na njeno razširitev ali celo na ureditev planinskega hotela. Ni iluzionistična domneva, da bo postal Slavnik pravo gorsko letovišče v Slovenskem Primorju. In ko bodo oživel na zelenih pobočjih razsežni pašniki, bomo imeli tukaj del domače Švice. Sčasoma bo potrebno rešiti še vprašanje vodovodne napeljave, okrog kočice pa nasaditi ustreznega drevja, da od vročine in hoje utrujeni turist ne bo pogrešal sence.

Prihodnjo nedeljo pričakuje Slavnik veliko obiskovalcev od blizu in daleč. Otvoritev ceste bodo počastili tudi koprski, hrbeljski in klanški pevci ter godbala na pihala iz Ocizle. Ob tej priložnosti bo z vrha Slavnika privikrat zadonela slavnostna pesem »Slavniku«, ki jo je zložil in uglasbil znani rodoljub in ljudskoprosvetni delavec dr. Franc Rapotec, kozinski rojak, ki bo prvemu izvajanju svoje pesmi osebno prisostvoval. Tako so privrela pesniku in skladatelju iz njegovega srca rodoljubna čustva:

»Pozdravljen, Slavnik, vrh mejaš, slovenske zemlje branik naš! O slavi pričajš iz davnine prelepe naše te krajine.

Za svobodo boj bil je težak, sovražni sili neenak. A tu je končno naša zmagaja, svobodna tudi Istra draga.

Zadoni pesem ti v pozdrav, o Slavnik, istrski Triglav! V svobodi zdaj bolj kot nekdanj nas vabiš v planinski raj.

Lep je, Slavnik, tvoj planinski svet, razkošen nudiš nam razgled na Krasa hribe in doline, gor daljnjih snežne visočine.

Sinje morje naše lesketa, čar sonca, modrega neba. V krasoti tej srce se taja, občutek sreče nas navdaja.

Hrpelje in Kozina si bosta nadelj prihodnjo nedeljo praznično lice, da bi čim lepše in pristrčneje sprejeli goste ter prijatelje našega planinskega sveta, ki bodo tedaj skozi hiteli po novi cesti na ponosni Slavnik, kjer bodo sprejeti z vso gostoljubnostjo in zdravim, osvežujočim naravnim razvedrilom. Jaša Zvan

JESENSKI MEDNARODNI ZAGREBSKI VELESEJEM - REVIALNA RAZSTAVA »DRUŽINA IN GOSPODINJSTVO 1958« - JESENSKI MEDNARODNI ZAGREBSKI VELESEJEM

PERSPEKTIVE ZA BOLJŠE IN LAŽJE ŽIVLJENJE

Zagreb že tako slovi kot živahno in gostoljubno mesto in še prav posebno potrjuje ta sloves v času velesejma. Iz različnih koncev mest in tudi z glavnega kolodvora peljejo tramvaji (kljub modernizaciji Zagreb še vedno nima trolejbusov, temveč je zvest svojim starijam tramvajem) proti velesejmu. Na končni tramvajski postaji, pri mostu čez široko in umazano Savo, čakajo številni avtobusi, ki krožno vozijo skoraj v strnjeni vrsti in pripeljejo prav do vhoda v velesejski prostor, kjer vira na drogovih 27 različnih zastav: mednarodni jesenski velesejem. Pred vhom dom morje avtomobilov, pri vhodu in po širokih velesejskih cestah nepregledna reka ljudi. Razstavljavec je več kot 5.000. Obiskovalcev pa še niso prešteli.

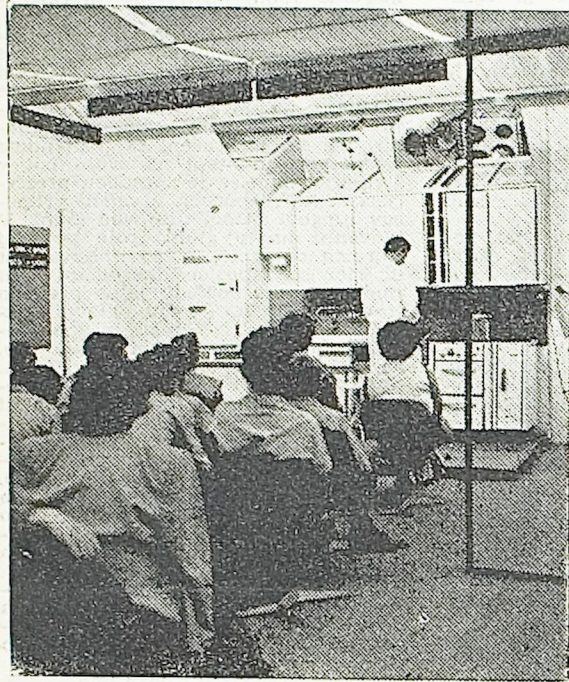
Povedali so mi, da so ljubitelji številke izračunali, da potrebuje človek za podoben ogled velesejskega prostora 30 ur. Praktično torej tri dni. Če pa je na razpolago en sam dan, je nemogoče prehoditi ta obsejni prostor in pregledati vse paviljone, kjer so razen Jugoslavije še številne države prikazale svoje najsoodnejše dosežke. In ko z razbolelimi nogami komaj najdeš kje na poti prostorček, da si oddahneš, se ti zazdi velesejem vse kaj drugega kot užitek in doživetje — mučna naloga, ki jo je treba nekako premagati. Zato ni čuda, da si tisti, ki imajo malo časa, podrobno ogledajo le tista del, ki jih najbolj

no družbenega dela z ustanavljanjem servisne službe v stanovanjski skupnosti, — do problema stanovanja in stanovanjske izgradnje — in problema ureditve trgovine, izbora in kvalitete industrijskih proizvodov in njihovega prilagajanja potrebam družine in gospodinjstva.

TO JE POT, ki vam bo omogočila, da zvišate svoj standard brez povišanja plače, da se osvobodite težkega gospodinjstkega dela in da prihranite na dragocenem času, ki ga lahko uporabite v svojo osebno izobrazbo, razvedrilo in družbeno dejavnost.

Koristi od tega imate vi in družba

In kaj je na tej razstavi takšnega, da opravičuje te napovedi, da vzbujajo v obiskovalcih lepe upe? Oglejmo si po vrsti pet paviljonov, ki tvorijo to znamenito razstavo »Družina in gospodinjstvo«.

Sodobno urejena kuhinja z avditorijem, kjer so bile večkrat na dan praktične demonstracije kuhinjskega dela. Oprema je domača, vendar izdelava še ni serijska. V veliki omari na levi je vgrajen hladilnik, med omarama pa je še 20-litrski bojler. Desno je električni štedilnik s 3 ploščami. Kuhinja je opremljena po načelih štednje na času in energiji. Cena je zdaj okrog 200 tisoč dinarjev, vendar pa bo pri serijski izdelavi precej nižja.

»STANOVANJSKA SKUPNOST«

Geslo: Stanovanjska skupnost — razširjena družina! Njen namen: reševanje navskrižja med napredno industrijo in zaostalim gospodinjstvom.

O tem smo že veliko slišali, danes pa imamo že ne samo jasno oblikovano zamisel o stanovanjski skupnosti, ampak tudi že prve izkušnje in še večje možnosti. Lepe upe opravičujejo z uresničeni stanovanjskimi skupnostmi v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Beogradu, Zrenjaninu. V paviljonu pa so nam prikazali organizatorji stanovanjsko skupnost na panojih, z maketami in tlorisi. Ta teoretični material so pozneje realizirali v ostalih paviljonih.

Paviljon nam prikazuje naselje, ki ima 5.000 prebivalcev. Na panojih so plastično razstavljeni detajli in elementi, ki prikazujejo različne možnosti, idealno rešeno stanovanjsko vprašanje in prikaz življenja delovne družine od jutranjega vstajanja, zajtrka, odhoda na delo in v šolo, preko dnevnih zaposlitve vseh družinskih članov do ponovnega sestajanja v dnevnih prostorih in nočnega počitka. Iz maket mikro-rajonov Savskega naselja v Zagrebu, Univerzitetnega naselja Prule v Ljubljani in Grbavice II v Sarajevu dobimo podobo, kakšna je vsebina teh objektov.

Osnovna misel, ki so nam jo hoteli vcepiti organizatorji: stanovanjsko naselje je urbanistična, stanovanjska skupnost pa družbeno-ekonomska enota. Z drugimi besedami: naselje zadovoljuje naše stanovanjske potrebe, stanovanjska skupnost pa veže državljane v posebno družbeno in ekonomsko celoto, ker določena družinska in gospodinjstvska opravila prenaša iz individualnega kroga v skupne ustanove.

»SERVISI IN USTANOVE ZA OTROKE V STANOVANJSKI SKUPNOSTI«

Ta paviljon je že veliko bolj zanimiv in vreden ogleda, obiskovalce seznanja z različnimi tipi servisov in otroških ustanov, ki jih je možno urediti v stanovanjski skupnosti. To ni več idealna podoba na panoju, to je stvarnost.

Načrt zakona o stanovanjskih skupnostih takole odreja vlogo servisov: »Servisi so posebne enote stanovanjske skupnosti in nudijo neposredno pomoč gospodinjstvom na svojem področju.« Ta osnutek zakona tudi predvideva, da tovrstne ustanove ne plačujejo za svojo dejavnost nobenih družbenih dajatev, da se vzdržujejo s samodoprinosi državljanov, s prispevki podjetij in komun, tako da so njihove usluge poceni. Delno bodo te servisne službe temeljile tudi na načelu samopostrežbe, kar bo seveda ceno še zmanjšalo.

Pokazali so nam štiri tipe pralnic, sušilnic in likalnic v polnem obratu: servis za pranje v večji stanovanjski skupnosti, pralnico s samopostrežbo (manjši pralni stroji), servis za pranje in sušenje perila v večji stanovanjski hiši in končno servis za pranje, sušenje in likanje perila z delavnico za popravila in šivanje za 1.000 gospodinjstev. Izračunali so, da bi stalo pranje in likanje perila v takem servisu 50 din za kilogram suhega perila (moška srajca bi prišla na 14 din). Kot posebno čudo smo videli komplcirano in drago napravo za likanje moških hlač in srajc. V eni minuti je srajca zlikana tako lepo kot si le moremo želeli. Pozornost sta vzbujala tudi oba servisa za kemično čiščenje.

V tem paviljonu je prikazan prototip servisa za čiščenje stanovanja. Pravzaprav dva tipa, tak ki sposoja tehnične pripomočke za čiščenje in tak, ki pošlje na dom pomočnico z racionalno urejenim velikim kovčkom, v katerem je vsa oprema: sesalec, krtače, loščilo, pralni prašek, krpe, celo copate in obleka. Bajle bo stala tovrstna usluga 75 din na uro.

»STOLICA GOSPODINJSKE EKONOMIKE IN »DRUŽBENA PREHRANA«

Stolica gospodinjstvske ekonomike praviho individualnemu gospodinjstvu. Z vrsto priprav nam belo oblečeni demonstratorji prikazujejo, kako pripravljamo hrano za otroke vseh starosti, za nosečnice, dietno prehrano, kuhinjo z oljem in margarino, na hitro pripravljamo jedi in povrnit, uporabo mleka v prahu itd. Podjetja Argo, Podravka in Franck kuhajo svoje juhe in jih ponujajo obiskovalcem. Tu so tudi juhe tovarne iz Zvečeva, ki jih pri nas še ne poznamo. V moderno urejeni kuhinji, o kateri sanja vsaka gospodinja, praktično in teoretično prikazujejo potek vsakega dela.

V odelku za družbeno prehrano smo videli razne objekte za sodobno, množično in ceneno pre-

Tu je še »improvizirana soba« in »improvizirana servisna postaja« za hišno nego lažjih bolnikov. Pravijo, da bi s tem razbremenili prenatrpane bolnišnice in osvobodili postelje za težje bolnike. Razen sodobno urejene šolske kuhinje vidimo še serviso delavnice za razna popravila in delavnice, urejene po na-

»SAMOPOSTREŽBA IN POSEBNE TRGOVINE« TER »KONFEKCIJSKA MODNA HIŠA«

Paviljon trgovina ima v priložnosti vzorno urejeno špecerijsko trgovino, kjer vzamete pri vhodu žičnato košarico, v katero nabere vse, kar želite kupiti, in pri izhodu plačate. Predmeti so čedno zaviti v celuloidni papir z oznako teže, kakovosti in cene. Dobite tudi na pol pripravljene jedi, česar pri nas v trgovini še nimajo. Tu sem videla zavitke v stanjolu, na katerih je pisalo fižol v stročju s teletino, grah s teletino, fižol s svinino, polnjena paprika itd. Prav gotovo naše gospodinjne ne bi imele nič proti takim polizdelkom. Tovrstne trgovine so pri nas še redke, imajo pa veliko prednost: potrošniku prihranijo na času, ker je vse zbrano na enem mestu (prehranbene trgovine naj bi se združile z blagovnimi hišami), ni zamudnega čakanja, teža je zanesljivo pravilna, izbira svobodna, zavitki higienični, trgovine so odprte non-stop.

V prvem nadstropju tega paviljona so urejene tako imenovane posebne trgovine. Razstavljeno je toliko lepega porcelana, kristala, najrazličnejših gospodinjstvskih strojev, igračk, knjig, da ne veš, česa bi si bolj zaželel. Namen teh trgovin je, naj bi količinsko in kakovostno zadovoljile potrošnike.

Posebno poglavje je konfekcijska modna hiša. To, kar je tu razstavljeno, bi zadovoljilo tudi zelo zahtevnega potrošnika. Oblečeni predmeti so razporejeni tako, da jih kupec vse vidi in se

čelu »popravi sam«, kjer je na razpolago vse orodje.

In končno so tu še ustanove za otroke. Iz vsakodnevnega življenja vemo, kako zelo je potrebna soba za otroke v blokkih, klub za šolarje, otroški vrtec, tehnični kotiček za otroke in kotiček, kjer bi lahko starši delali skupaj z otroki. Pred paviljonom je še vzorno urejeno nadzorovano otroško igrišče. Tu lahko starši brez skrbi pustijo otroke, medtem ko si ogledujejo velesejem.

od blizu lahko prepriča o njihovi kakovosti in izdelavi. Vsako uro je modna revija, na kateri prikazujejo vrsto praktičnih in lepih oblačil. Vse to je lepo in prav, le da mora imeti potrošnik za lepe izdelke precej zajetno možnost, kajti kar je cenejših oblačil, kroj, kakovost blaga ali izdelava ni več tako brezhibna. Zamisel je sicer pravilna, naj bi take specializirane konfekcijske hiše prodajale izdelke vseh tovarn konfekcije in bi končno morda zgladile pot med proizvajalci in potrošniki. V mnogih deželah velika večina ljudi kupuje konfekcijska oblačila, pri nas le 30%. In vendar bi se lahko pri pravilni konfekcijski politiki oblačili veliko ceneje kot zdaj, okusno in zadovoljivo in skupnost bi veliko prihranila na deviznih dinarjih za uvoz blaga. Koristnost bi bila torej zopet obojestranska.

Tako samopostrežno špecerijsko trgovino in konfekcijsko modno hišo bodo še letos odprli v Zagrebu.

»STANOVANJE«

Čeprav je ta paviljon nekaj popolnoma svojevrstnega in pomeni preobrat v dosedanjih navadah in mišljenju o idealnem stanovanju, vendar obiskovalce najmanj zadovolji. Ni kaj reči lepo urejenim kuhinjam in kopalnicam, toda spalnice in dnevnice so kot igračke. Razstavlja pet ljudskih republik — Slovenija, Srbija, Makedonija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina — enaistipov stanovanj v standardni obliki in s tipiziranim pohištvo. To bi bilo v redu, če ljudje ne bi imeli otrok in če bi bili zelo majhne rasti. Čeprav cene ustrezajo, ne moremo tega opravičiti na račun pomanjkljivosti. Preden bi se naši gradbeniki odločili za taka stanovanja, bi vsekakor morali premisliti o besedah maršala Tita, ki je rekel, da s takimi rešitvami stanovanjskih potreb ni preveč zadovoljen in da bi to lahko bila le nekaka začasna rešitev, dokler je stanovanjski problem še tako kritičen. In marsikdo se je vprašal, kaj bo, ko bo ta doba mimo, kaj bomo s takimi stanovanji, ko bo človek iskal doma udobnost in prijetno počutje. Prav gotovo ga ne bodo zadovoljila, saj s tako rešitvijo zadostimo le ekonomskim in racionalnim zahtevam, ne pa tudi socialnim, kulturnim in estetskim potrebam in predvsem ne dinamičnemu razvoju naše družine, ki sledi hitremu tempu razvoja zadnjih let.

Med tremi velikimi objekti, ki sodijo k temu paviljonu, je zlasti zanimiva »Velika restavracija s samopostrežbo«. Jedila so razstavljena kot v izložbah. Na pladenj, ki ga dobite že pri vhodu, vam nalože dekleta jedi, ki jih želite. V vrsti se pomikate proti blagajni, kjer plačate. Ta način občutno zniža režijske stroške. Restavracija lahko izda na dan 3.000 obrokov. V kratkem jo bodo odprli v Zagrebu. Druga dva objekta sta mlečno-sadna restavracija in mlečno-sadni ekspres-buffet.

an'ma. Za nas žene je vsekakor najbolj privlačna revialna razstava »Družina in gospodinjstvo 1958«.

Moja naloga zato ni, da vam povvedujem o naših tehničnih uspehih, s katerimi se je Jugoslavija uvrstila med industrijsko razvite države ali o naših izdelkih in zapletenih najsoodnejših strojih, ki jih sami konstruiramo in izdelujemo ter z njimi uspešno konkuriramo na svetovnem tržišču. Prav tako vam ne bom govorila o Fiatu 600 v novi obleki, o Mercedesu z avtomatskim menjalcem hitrosti, o čudovitih fotoaparatih in radijskih sprejemnikih ali sovjetskih sputnikih. In čeprav so čudoviti naši novi avtomati za prodajo cigaret, čokolade, filmov, razglednic (celo vračajo drobšč) ali ameriška barvna televizija in najsoodnejši nemški rotacijski stroji, so vendar to le reči, ki jih na velesejmu končno tudi pričakujemo.

Drugače je z razstavo »Družina in gospodinjstvo«, ki je letos drugič in kjer so predletelji zadeli osnovno linijo, po kateri naj bi se pri nas razvijale stanovanjske skupnosti, posamezna gospodinjstva in vse oskrbovanje. Zato je prav ta razstava za marsikoga, posebno pa za žene, lep obet za prihodnost, upanje na boljše in lažje življenje.

Ze pozdrav, ki so ga napisali predletelji na svoj prapor, je bil kaj spodbuden. Takole se je glasil:

DOBRODOŠLI!

To veliko revialno razstavo smo pripravili

- za vas kot državljane naše socialistične domovine
- za vas kot člana družine
- za vas kot delovnega človeka in potrošnika.

NAMEN TE RAZSTAVE JE,

da vam pokaže, kako boste bolje in lažje živeli ter uspešneje reševali svoje vsakodnevne probleme. To vam bo uspelo s pomočjo svoje družine ter družin bližnjih in daljnih sosedov v okviru stanovanjske skupnosti, s pomočjo komun in gospodarskih organizacij.

Razstava prikazuje vrsto osnovnih problemov, ki zadevajo vašo družino in vas osebno, od — problema težkih gospodinjstvskih del, — problema skrbi za otroke, — problema prehrane, in njihovega prenosa v dome-

Pogled v servis za pranje, sušenje in likanje perila z delavnico za popravila in šivanje. Kapaciteta servisa je za tisoč gospodinjstev, opremljen ga je Zvezni center za napredek gospodinjstva FLRJ. Preračunali so, da bi stalo pranje in likanje 1 kg suhega perila pri izrabi polne kapacitete okrog 50 dinarjev, kar bi bila seveda sprejemljiva cena

Ne glede na to pomanjkljivost predstavlja letošnja revialna razstava »Družina in gospodinjstvo 1958« lep napredek naše družbene skrbi za človeka, za razbremenitev delovne žene in matere, za pomoč gospodinjstvom, ki jih teži breme vsakodnevnih skrbi in vzgoje otrok. Tisti, ki so videli tako razstavo lani, pravijo, da so naredili organizatorji letos velik korak naprej.

Tretjo tovrstno razstavo obljublajo za spomladanski velesejem leta 1960. Njena vsebina bo — pomoč družini in gospodinjstvu. Z. L.

TRADICIONALNA POMORSKA PRIREDITEV V PIRANU

V Neptunovo naročje

Letos je bilo našim mladim pomorščakom vreme izredno naklonjeno. Lep sončen dan je bil kot ustvarjen za njihovo tradicionalno prireditev — krst novincev, ki je že postala znana in priljubljena med domačini in turisti. Že pred napovedano uro so gledalci zasedli vse koticke na obali. Na pomolih je bilo živo

kot nikoli. Prišli so tudi mnogi sorodniki novospregjetih gojencev, da prisostvujejo njihovemu prve-mu srečanju z morjem.

Ob pol desetih se je pred vhomod v pristanišče pokazala ladja s piratsko zastavo. Na njej je mrgolelo divjih obrazov in slikovitih starinskih mornarskih uniform. Iz podkrova pa so kukale glave novincev, ki so jih skrbno stražili s krivimi sabljami obo-roženi morski volkovi. Na častnem mestu je na svojem prestolu ponosno sedel vladar morskih globin, Neptun.

Izkrkali so se na pomolu in slikovita povorka je krenila med špalirjem množice skozi mesto, nato pa se je spet vrnila v pri-

zazelene pijače. Nato so ga zgrabile trdne roke in ga zavihtele, da je v velikem loku zletel v morje — naravnost med morske pse, ki so poskrbeli, da se je tistemu lončku pridružio še nekaj požirkov in fant je postal mornar z vsemi pravicami.

Tako so se v nedeljo naše pomorske sile povečale za šestdeset pomorcev. Sicer jih čaka še mnogo trdega dela in štiri leta napornega učenja, da bodo obvladali, kar mora vedeti dober mornar. Naredili so prvi korak v novo življenje, ki jih bo vodilo k osvajanju nemirnega elementa, v težak a lep poklic pomorščaka.

Skrbno zastraženi kandidati čaka jo, da jih pokliče vladar morskih globin in jih sprejme v svojo vojsko.

Častitljivi Neptun bo odslej krojil usodo svojim varovancem

S piratsko zastavo na čelu je povorka krenila skozi mesto

VZORNO DELO IN PRIZADEVANJE KMEČKE MLADINE V KNEŽAKU PRI ILIRSKI BISTRICI

Zaslužen priznanje in spodbuda

Pogumen in iznajdljiv je, lahko rečemo o aktivni mladini zadržnikov iz Knežaka. To potrjuje priznanje, ki ga je izrekel okrajni odbor mladih zadržnikov, o tem pa še posebej zgovorno pričajo prvi sadovi njihovega dela: poskusni sadovnjak višenj in jablan, žitne sušilnice po travnikih, uspehi v zimski večerni kmetijski šoli itd. »Marsikatero škodoželjno opazko smo že slišali na njihov račun,« pravi predsednik zadrže, »toda s svojim dosedanjim delom so popolnoma upravičili obstoj aktiva.« Pa tudi kmetje so že začeli gledati na njihovo delo drugače.

Mladi zadržniki se te dni marljivo pripravljajo na volitve v zadržne svete. Izlet na Dolenjsko v začetku tega meseca pa jim je bil priznanje za dosežene uspehe ter spodbuda in pouk za nadaljnje delo. Kaj vse so videli, pripovedujejo ti drobni zapiski.

Ob petih zjutraj je bil napovedan odhod. Megla je ovijala polje. Prihajali so točno. Škoda bi bilo zamuditi čas je bil primeren. Seno in žito že pospravljeno, le zadržna mlatinica je imela še dela. Pravkar je zapela svojo enolično pesem v rosno jutro. Tovornjaka se ni bilo. Izza Snežnika je tipalo sonce s prvimi plahimi žarki. Že se je vzbujala rahla nestrpnost. Med gradme nasekanih drv sta pripeljala dva velika tovornjaka s prikolicama.

»Dajmo, fantje, vsak nekaj polen, pa ju bomo naložili!« je dejal upravnik zadrže. »Tačas pa bo tudi naš kamion že tu.« V dobri uri je bilo delo opravljeno. Razpoloženje je bilo na višku.

Pripeljal je tovornjak. Vkrkali so se. Pot je vodila skozi gozd, čez Mašun. Cesta razrita. Zelodci so trepetali. Posebno dekletom. »Predsednik se,« je predlagala Tončka. »Lado, ti sem, ti tja, jaz sem. Kaj bi se dekleta tiščala skupaj. Boste videli, tudi zelodcem bo pomagalo.«

Spomladi vsajeno drevce je že rodilo prvi sadež — v poskusnem sadovnjaku mladih zadržnikov v Knežaku pri Ilirski Bistrici

niti oglašil se ni nihče. Pa smo le čakali in spraševali in končno smo zvedeli. »Prostore so posnažili, če pride kdo iz Ljubljane.« Takšna razlaga človeka kar neprijetno drne. Zdi se mu, da je ta odgovor star sto let in več in da za naš čas in za našo deželo nikakor ni več na mestu.

ZASLUTILI SMO, KAJ JE MODERNO KMETOVANJE

Zdelani in prašni smo prispeli na državno posestvo v Kočevje. Ogromno posestvo, ki so ga desetletja izkoriščali nemški kolonizatorji, je danes razdeljeno na pet uprav. Mi smo obiskali upravo Mlnaka. Pod vodstvom upravnika smo si ogledali vrsto obratov, videli in zvedeli marsikaj. Tu vzrejajo domačo sivojavno pasmo goveda, Hlevi so zelo veliki, snažni in svetli. Živina je dobro rejena. Na zveznem tekmovanju za večjo mleč-

nost, ki smo se ga udeležili s sto kravami, smo dosegli zelo lep uspeh,« so nam povedali. Na posestvu redijo več sto prašičev nemške oplemenitene pasme. Krmijo jih zveč na s surovo krmo. »To je enostavnejši, cenen in donosnejši način. Surova hrana ima veliko več hranilnih snovi.« Hrano konservirajo v velikih silosih. Strojna postaja posreduje vrsto modernih kmetijskih strojev. Posestvo ima tudi svojo mlekarno.

UPORNA ZEMLJA

To je dežela, ki je pela ob zibelki naše narodne vstaje. Kočevje, Rog, Bela krajina... krvavela je, a ni izkravavela. O tem pričajo spomeniki padlim, o tem govorijo spominske plošče na skoraj vsakem drugem domu, o tem pripoveduje požgani zaselek v grapi doli pod cesto; kot izprano okostje mrliča se zdi. Morda je vso zgodovino te zemlje izpovedal kipar: mož z dvignjeno glavo, z razgaljenimi prsi, s stisnjenimi pestmi, z ognjem v očeh in z geslom: »Poljmo, bratje, pesem o svobodi!« na ustnicah, stoji tam na novomeškem trgu. O veliki zgodovini šepetajo gozdovi.

MESTO V ZNAMENJU MLADOSTI

Brigadirska pesem daje Novemu mestu že vse leto svoj značilen pečat. »Ti naši fantje in dekleta so prinesli v naše mesto pomlad in mladost,« je dejal star mož, ko smo se mimogrede zapletli z njim v razgovor. In smehljal se je.

Prav v času našega obiska je bilo na posestvu kmetijske šole na Grmu

več in ženska noga še ni prestopila praga samostana.

Sredi malega dvorišča je postavljena prva zanimivost: nekaka univerzalna sončna ura. Zvedeli smo, da je tisti hip recimo v New Yorku pol štirih in v Sidneju četrt na osem zvečer in tako smo lahko zvedeli za čas za vse večje kraje na vseh kontinentih.

Prešli smo neskončne hodnike s stotinami celih srednjeveških samotarjev in si ogledali bogato knjižnico s 26.000 knjigami. Nekaj prvotiskov še iz Gutenbergovih časov predstavlja veliko dragocenost. Občudovanje pa vzbujajo s čudovitimi inicialkami okrašena rokopisna knjiga, ki je stara kakih 700 let.

Samostansko posestvo je ogromno. Po agrarni reformi, ki je upoštevala samostan kot kulturni spomenik in pa zelo pozitivno zadržanje tamkajšnje duhovščine med NOB, je ostalo samostanu za obdelavo blizu 60 ha zemlje. Obšli smo del tega posestva in zdelo se nam je, kot da se sprehajamo po lepo oskrbovanem parku. Njive so obdelane kot grečice, vrste umrjene, nasadi skrbno negovani, poti okopane. Pridelajo na desetine ton zelenjave. Ob precizno izvršenih nasadih paprike se človeku zbudivi primerjava teh vrst z vrsticami stare rokopisne knjige, ki smo jo videli v knjižnici. Tam je menih ure in ure presedel v celici in izri-soval črko za črko. Tu ure in ure obdeluje svoje grede.

Sadovnjaki so bogato obloženi. Občudovali smo palmeto vzgojo hruški. Posamezni sadeži dosežejo kilogram in več. Čeprav vkljenjen v okovje tradicije, izsledki moderne agrarne znanosti niso šli mimo zidov pietrskega samostana.

SREČANJE NA AVTOCESTI

Obiskali smo brigadirje v naselju »Ivan Milutinovič«. Bila je nedelja. Nova izmena se je ravno dobro razporedila po taboru. »Pred nami so še dnevi trdega dela,« je dejal namestnik komandanta. »Zavedamo se, da je prav od naše izmene v veliki meri odvisno, ali bomo delo pravočasno dokončali. September bo še kolikor toliko topel, brigade, ki bodo prišle za nami, bodo delale pod mnogo težjimi pogoji. Oktober je v teh krajih deževen in hladan. Kaj šele november. Zato smo odločeni, krepko pripraviti, da bo naloga pravočasno izpolnjena in da bomo razveselili tovarše naslednjih izmen.«

Tako prepričljivo je govoril, da mu je človek moral verjeti.

Brigadirji pa so bili razočarani. Ko smo se pripeljali, so namreč mšili, da smo tudi mi nova brigada. Zlasti naša dekleta bi v veseljem sprejeli medse.

NEUTRUDNI STROJI

Tovarna rotopapirja Videm-Krško. Tu smo se srečali z industrio. Človek hodi mimo velikanskih strojev in ima občutek, kot da delajo sami. V ogromnih halah smo le tu in tam videli delavca. Sprito veličino dosežkov moderne tehnike se zdi nebotičen in vendarle gospodar. Sloni ob kontrolnih aparatih in merilnih instrumentih. Opazuje in beleži. Stroji, ki ne poznajo nedelje in počitka, neutrudni dan in noč, ti stroji so mu na rahel vzgib roke na mah pokorni. V tovarno smo po vojni investirali 5 milijard in pol dinarjev, proizvodnja se je počela, pa vendar še ne krije vseh domačih potreb,« nam je pojasnil obratovodja. Z zanimanjem smo si ogledovali postopek proizvodnje pa tudi povpraševali o delu delavskega sveta in njegovega upravnega odbora. Obiskali smo še Ljubljano in ko smo prispeli domov, smo bili nadvse zadovoljni z izletom, saj smo marsikaj koristnega videli in postali za spoznanje bogatejši.

SILVO FATUR

VSE OKROG
moria

ZE SEDMA LETOS

V soboto, 20. septembra, je priplula v Izolo grška motorna ladja »Plotarchiss Blessas«. Ladja ima 531 ton nosilnosti in je pripeljala za izolsko industrijo že drugič olje, tokrat 56 ton. »Plotarchiss Blessas« je že sedma tuja ladja, ki je letos pristala v pristaniščih Slovenskega Primorja.

kje so ladje

- P/I »BIHAČ« je 20. septembra odplula iz Gdanska za Jadran.
- P/I »DUBROVNIK« je v Remontni ladjedelnici Splošne plovnice v Piranu v remontnem popravilu za ponovno pridobitev klasifikacije.
- M/I »GORENJSKA« je 22. septembra priplula iz Sfaxa na Reko.
- P/I »GORICA« je 11. septembra priplula na Reko, kjer manipulira s tovorom.
- P/I »LJUBLJANA« je 20. septembra priplula v Split, kjer razklada tovor.
- M/I »MARTIN KRPAN« je 18. septembra priplula v Aqabo, kjer razklada tovor.
- P/I »NERETVA« je 2. septembra plula skozi Kielski kanal na poti v Jadran.
- P/I »POHORJE« je 4. septembra plula skozi Sueški prekop na poti na Srednji vzhod.
- P/I »ROG« je 11. septembra plula skozi Kielski kanal na poti v Grčijo.
- P/I »ZELENGORA« je 15. septembra plula skozi Sueški prekop na poti za Cuddalore, kamor prispe 1. oktobra.

NOVA MEHANIZACIJA

»Pristanišča Koper« je dobilo v okviru nabave lahke mehanizacije dva traktorja češke znamke »Super Zetor«. Pri izkrcavanju ladje »Plotarchiss Blessas« v izolskem pristanišču je blago dostavljalo naročniku podjetje »Pristanišča Koper« s svojim traktorjem s prikolico. Na traktorju je napis »Luka Koper« št. 1.

Vnebij vestah

LONDON: Glavno kriminalno sodišče v Londonu je obsodilo devet mladenčev na daljše zaporne kazni zaradi napadov na temnopolte prebivalce. V obrazložitvi obsodbe je bilo rečeno, da ima v Veliki Britaniji vsakdo pravico nemoteno in neovirano hoditi po javnih krajih, ne glede na barvo in raso.

KAIRO: Te dni je stopila v veljavo odločba o triodstotnem povečanju taks, ki bo veljala tri leta, za uporabo Sueškega prekopa. Z izvajanjem te odločbe Generalne skupščine OZN se bodo zbrala sredstva za kritje stroškov II državi, ki so sodelovale pri ošččenju Sueškega prekopa po anglo-francoskem napadu na Egipt leta 1956.

BAGDAD: V Iraku bodo v kratkem postavili pred sodišče vse bivše ministrske predsednike in ministre bivšega kraljevskega režima v Iraku, ker so obtoženi sponovanja zarote in dejanj, ki so v nasprotju z interesi dežele.

ANKARA: ZDA so odobrile Turčiji kredit v znesku 75 milijonov dinarjev za nadaljnji gospodarski razvoj Turčije.

CAP CANAVERAL: Iz tamkajšnjega poskusnega središča so izstrelili medcelinski izstrelak »Atlas«, ki je dolg 28 m ter v njem lahko namestijo termonuklearno glavo.

TUNIS — Tunizijska vlada je sklenila, naj Tunis vstopi v Arabsko ligo.

Pismo iz Makedonije

Dragi urednik,

oglašam se s čisto drugega konca države — iz Makedonije. Odzval sem se povabilu Občinskega ljudskega odbora in Narodnega muzeja Prilepa in se udeležil slikarske kolonije. Zbralo se nas je pet Slovencev, en Srb in en Črnogorec, vsi slikarji, razen mene, ki sem kipar. Zbrali smo se in pričeli z delom. Organizatorji so priskrbeli primerno stanovanje in hrano, organizirali izlete v lepo in zanimivo okolico, mi pa smo ustvarjali.

Pelagonija — tukajšnja pokrajina — je res čudovit teren za slikanje. Njena zlata barva pašnikov, rdečkasta zemlja tobakovih nasadov, rumenkaste poti in steze, ob katerih ponosno stojijo topoli, dajejo harmonično okolje strnjanim vasicam, ki se naslanjajo na podnožja hribov, posutih s skalami presenetljivih oblik. Kakor celotna pokrajina, so čudoviti tudi njeni detajli. Prilep, največje mesto v pokrajini, bivališče legendarnega junaka Kraljeviča Marka, šteje okoli 35.000 prebivalcev. Ponaša se z ustanovami, ki so značilne tudi za naša mesta. Mesto dobiva vse bolj in bolj evropsko podobo. Nekaj industrije, med katero dominira predelovalnica tobaka, nove ceste, stanovanjski bloki, sodobni lokali, parki so rezultati naporov v svobodi. Letos mora biti izgotovljen podroben urbanistični načrt, v bližnji bodočnosti pa kanalizacija, nekaj stanovanjskih naselij in še marsikaj. Staro se umika novemu, vendar je za sedaj še vedno dovolj fragmentov tukajšnje folklorne. Nepozaben ostane sprehod po mestu na tržni dan, kjer je videti okoličane v sliko-

vitih nošah, njihove krasne izdelke preprog, vrčev in tkanin. Največ pa je videti — paprike. Prepričan sem, da pojedjo Prilepčani na dan več paprike, kot je pojedjo Koprčani ves mesec. Na trgu je videti razen ljudi in paprike še veliko oslov, ki so vedno zelo otovorjeni, in pa zanimive črne bivole, z značilno držo vratu in obliko rogov.

Tukajšnji prebivalci so skoraj izključno pridelovalci tobaka. Njihov delovni dan poteka nekako takole: zjutraj vstanejo pred tretjo uro in gredo takoj na polje, ker je treba obrati liste tobaka do sončnega vzhoda. Med šestimi in sedmo uro smo lahko pričeli pravcati ofenzivi na naselja. Karavane težko otovorjenih oslov so zasedle vse poti.

Pridelek tistega dne dobi prostor na dvorišču, tam ga nanizajo na vrvice in obesijo v posebne okvirje za sušenje. Te pristonijo na hiše in ograde. Enkrat v opoldanskih urah je delo opravljeno. Po kosilu sledi potrebno in zasluženo počivanje, zvečer pa, ko se shladi (vročina je velika, v tem času redno okoli 35 stopinj, seže pa tudi preko 40° Celzija v senci), gredo moški na pivo, ženske na klepet, mladina pa na promenado.

Mi pa se v večernem hladu na restavracijskem vrtu ob čevapčičih in pivu pogovarjamo o delu preteklega dneva. Zopet je nastalo nekaj risb, akvarelov ali celó olje.

Včasih pa smo šli na izlet. Ravnatelj prilepskega muzeja, Boško Babič, ki je pobudnik in vodja te kolonije, nam je pokazal marsikateri kulturno-zgodovinski spomenik iz okolice in nas sploh seznanil z zgodovino teh krajev. Teh izletov ne bo moč

pozabiti. Omenim naj cerkvice sv. Nikole v Varošu, s prekrasnimi freskami iz dvajsetega ali trinajstega stoletja, potem čudoviti samostan Treskavac, ki je bil zgrajen v štirinajstem stoletju na višini 1100 metrov in mesto Krušovo z značilno makedonsko gorsko arhitekturo.

Čas bivanja v Makedoniji smo krepko izrabili za delo. Rezultate si je mogoče ogledati na razstavi v prostorih muzeja v Prilepu, ki vsebuje dvajset olj, štiri tempera, eno plastiko, tri akvarele in sedem risb. Razstavo bodo še to jesen prenesli v Ljubljano, kjer bo dopolnjena z deli, ki bodo nastala doma — na makedonsko temo.

Brez dvoma je taka kolonija za umetnika koristna. Po dogovoru ostane organizatorjem kot zahvala za gostoljubnost po eno delo od vsakega udeleženca kolonije. Torej — koristi na obeh straneh. Mogoče bi bilo vredno tudi pri nas pomisliti na organiziranje take kolonije?!

Te pozdravlja

Janez Lenassi

ERIKI V SLOVO

Minuli mesec nas je tih, kakor je bila tiha in skromna v življenju, nepričakovano zapustila Erika Lenarčič, glasbena pedagoginja, ljudskoprosvetna delavka in šahistka iz Pirana. Po materi je bila japonske krvi, zato je imela vzdevek Japonka. Kmalu po prvi svetovni vojni se je s starši naselila v Ljubljani, takoj po osvoboditvi pa se je zaposlila v Piranu.

Ce si jo videl na njenem nepogrešljivem kolesu, z nasmehom na ustih in prijazno besedo za vsakogar, nisi mogel verjeti, da jo razjeda bolezen vztrajna in trdovratna. Sedemnajsta operacija jo je položila v prerani grob.

Brez tožba se je vsa posvetila glasbi in prosvetnemu delu, se v njem izživljala in razmetavala svoje sile in zdravje. Ljubila je otroke in oni so ljubili njo, zato je vest o njeni zgodnji smrti stisnila marsikatero otroško srce.

Bila je splošno priljubljena povsod. Njen kristalno čisti značaj ji je ustvaril širok krog prijateljev in iskrenih tovarišev. To je dokazal tudi njen prelepi pogreb v Ljubljani, na katerega je prihitelo tudi veliko Pirančanov, da bi se poslednjič poslovili od svoje priljubljene Erike ter ji s težkim srcem zaželeli mirne počitek v zemlji, ki jo je tako neizmerno ljubila. Spomin nanjo nam bo ostal vedno živ. VIR

PODJETJE

»PRISTANIŠČA KOPER«

v Kopru

zaposli samostojnega uslužbenca-ko za

MEZDNO KNJIGOVODSTVO.

NASTOP SLUŽBE TAKOJ ALI PO SPORAZUMU. OSEBNI PREJEMKI PO DOGOVORU. PROŠNJE POSLATI NA UPRAVO PODJETJA.

UPRAVNI ODBOR

ZADRUŽNE POSLOVNE ZVEZE SEŽANA

RAZPISUJE DELOVNO MESTO

RAČUNOVODJE

ZA OBRATA

SUŠILNICA

IN

DESTILARNA

V GRADIŠČU PRI KOZINI

Kandidati z ustrezno strokovno izobrazbo in najmanj 3-letno računovodsko prakso naj pošljejo ponudbe upravi Z P Z v Sežano. Vse ostalo po dogovoru.

Tedenska prometna kronika

Dne 18. 9. ob 6,45 se je pripetila huda prometna nezgoda na cesti Pivka—R.bnica pri km. kamnu 13. Voznik avtobusa S-3191, last podjetja AVTO-PREVOZ Kranj, katerega je upravljal voznik Janko Topolovec, star 41 let, je vozil iz Pivke proti Ilirski Bistrici. Med vožnjo je prehitel tovornjak S-3620, last podjetja »GORJANCI« Novo mesto, katerega je upravljal voznik Ivan Prebil. Ko je prehitel, ni upošteval pravila za prehitevanje in tako je z desno stranico avtobusa drsal in se zapel v levo stranico karoserije tovornjaka in ga vlek tako dolgo, da ga je potisnil pod cesto. Pri tem se je tovornjak prevrnil. Škoda na obeh vozilih znaša nad milijon in pol d.n. K sreči človeških žrtev ni bilo.

Dne 18. 9. ob 7,05 se je pripetila huda prometna nezgoda na cesti II. reda med Divačo in Sežano pri Povirju. Motorist Dušan Ziberna iz Brestavice št. 12, star 29 let, je upravljal motorno kolo proti Sežani. Na nepreglednem ovinku je prehitel tovornjak s hitrostjo, ki ni bila primerna za stanje ceste in za njegovo sposobnost vožnje. Ko je prehitel, je izza ovinka privozil avtobus S-76666, last »AVTOPREVOZNIŠTVA« Gonica, katerega je upravljal Franc Perdec, star 42 let. Motorist je z vso silo zadal v masko avtobusa s prednjim delom motorja in z glavo. Bil je na mestu mrtev.

Dne 18. 9. ob 18,20 se je pripetila prometna nezgoda na cesti II. reda v Rižani. Voznik Lovro Gašperšič, star 55 let, zaposlen pri Upravi za ceste LRH v Zagrebu, je upravljal potniški avto H-12159 iz Koprja proti Postojni. Ko je privozil na rahel ovinek v Rižani s precejšnjo hitrostjo, je zavozil čez cestišče in grmovje v reko Rižano in tam obtical. Škoda na vozilu znaša nad 300.000 d.n. Voznik k sreči ni utrpel telesnih poškodb.

Dne 19. 9. ob 2,30 se je pripetila prometna nezgoda na cesti II. reda med Koprmo in Izolo »PRI REXU«. Voznik Vinko Marušič, stanujoč v Opatjem selu 55, star 26 let, je upravljal potniški avto S-12080 iz Koprja proti Umagu. Bil je zelo vinjen. Ko je privozil na odsek ceste »PRI REXU«, je zavozil v občestne smerneke in od tam ga je zaneslo v morje. Z njim se je vozil potnik Albin Devetak. Oba sta zlezla iz vozila, zapustila vozilo in prepevaje odšla prenočit v hotel »RIBA« v Izolo. Naslednjega jutra sta šla prijavitelji nezgoda na PLM Izola. Škoda na vozilu znaša približno 100.000 d.n.

Dne 19. 9. ob 19,30 se je pripetila prometna nezgoda na cesti II. reda v Sečovljah. Motorist Matija Benčič, stanujoč v Piranu, ul. Rakovec 2, je upravljal motorno kolo S-9617 skozi Sečovlje s hitrostjo, ki ni ustrezala stanju njegove sposobnosti za vožnjo. Ko je privozil v rahel ovinek, je zgubil oblast nad vozilom in padel po cesti, pri čemer se je telesno poškodoval.

Dne 20. 9. ob 23,30 se je pripetila prometna nezgoda na cesti II. reda med Koprmo in Rižano pri odcepu ceste za Serran. Voznik Anton Bavcon, stanujoč v Kozini št. 12, je upravljal motorno vozilo S-1811 (BALLLA) proti Koprju. Bil je močno vinjen. Na navedenem odseku je prehitel stoječega motorista Marja

Umerja, italijanskega državljana. Pri prehitevanju ni upošteval pravila za prehitevanje in zadal z desno kľjuko vrat v stoječega motorista ter ga podrl po cesti. Pri padcu se je Umer hudo telesno poškodoval. Bavcon kot znani kronični pijanec ni ustavil avtomobila in ni pogledal, kaj se je pripetilo oziroma kaj je povzročil na cesti. Nadaljeval je vožnjo, dokler ga je Umerjev prijatelj z motornim kolesom dohitel in ustavil.

Zaradi vinjenosti in pijanosti je bil Bavcon prijavljen sodniku za prekrške. Ker se je to ponavljalo, da je bil pri upravljanju potniškega vozila v pijanem stanju, mu je bilo odvzeto voziško dovoljenje prvč začasno, nato pa trajno. Ko je povzročil nezgodo, je bil brez voziškega dovoljenja in ne bi smel voziti.

»SLOVENSKI JADRAN«

v vsako hišo Slovenskega Primorja!

Barba Vane pravi...

Po pravici vam povem, da sem zaradi vsega tistega, kar sem zadnjič napisal o gibljevih cenah v nekaterih naših zadrugah in še o drugih rečeh v zvezi z njimi, pričakoval hudega vremena. Ne zato, ker bi tisto morda ne bilo res, ampak iz principa, kakor se temu pravi. Glede na to pa, da so vsi prizadeti brez ugovora prenesli mojo kritiko, sklepam, da se najbrž dogajajo še precej hušje reči in da so z menoj kar zadovoljni, ker nisem prav vsega obesil na veliki zvon.

Vendar danes ne bom tako hud, čeprav imam na zalogi še nekaj podobnih prispevkov; prej ali slej bodo že zagledali beli dan. Hudo za malo se mi je zdelo le to, da sem moral plačati v Sežani tako pri Malalanu kot v kavarni Sport za navadno ekspres kavo štiri kovače, medtem ko je v vseh normalnih lokalih v našem okraju po 35 dinarjev, v dveh najboljših kavarnah v Kopru in še drugod pa celo le po 30 dinarjev.

Naša Divača je tudi v maloobmejnem prometu, kar se še posebej pozna po bencinskih črpalkah, ki jih imajo zdaj kot v kakem vele mestu, pa še so zmeraj vse zasedene. Prav zaradi obmejnega prometa imajo v tem kraju tudi menjalnice, v njej pa vest-

no uslužbenko, ki je prav tistega dne, ko sem se mudil tam gori, zaprla svoj lokal za ves dan, ne da bi se ji bilo zdelo potrebno koga obvestiti o tem. Morala je pač v Sežano in tega ji prav nič ne zamerim, vendar bi se bila morda lahko vsaj toliko potrudila, da bi to »dala na znanje« strankam, ki so ves dan oblegale zaprto menjalnico.

Medtem je Piran letoviško mesto, kamor prihajajo turisti iz vsega sveta. Tako pravijo in nekaj bo že res. No, in ker v takem kraju ne moreš smraditi ozračja s kako Dravo ali podobno visokofrekvenčno cigareto, sem si hotel prižgati nekaj boljšega. Kupil sem v prodajalni tobaka lepo, v celofan zavito škatlo cigaret Banja Luka in plačal čedno vsotico — 150 dinarjev. Saj niste hudi name, če si včasih privoščim kaj takšnega? Veste, to je reprezentanca. Takšnih cigaret pa človek ne kadi doma. Zato sem sedel pred kavarno na trgu, da bi me videlo čimveč ljudi, če že reprezentiram. Spoštljivo sem odprl škatlo in jo položil na mizo. Tedaj je nenadoma oživela: iz nje so začeli lezti črvi, ki so jim bile dragocene cigarete najbrž hudo všeč — toda reprezentance je bilo konec. Povedati pa mo-

ram, da so v trafiki pošteni ljudje in da so mi denar vrnili, kar ni vsakdanji pojav v naši trgovini.

Mimogrede sem si v Piranu še ogledal snago v trgovini Kmetijske zadruge Lucija. Prišel sem tja, prav ko so čistili. Skrbno so pometli po tleh in nabrali precejšnje kup smeti, za katere pa se niso mogli nikakor odločiti, kam bi jih dali. Naposled so jo le pogruntali: spravili so jih v kot, nanje pa položili zaboje z grozdom. Omenil sem jim, da bo v razmeroma tesnem lokalnu kmalu zmanjkalo prostora, če mislijo tako delati, pa ne vem, če jim je šlo kaj do živnega.

Iz Postojne sem pa dobil hudo pismo. Nekdo mi je sporočil, da si je na klopi v drevoredu zamazal hlače, ker nihče ne skrbi, da bi odstanjeval s klopi murve, ki padajo nanje. Ljuba duša, jaz tu ne morem nič. Murve pač padajo in s tem je treba računati, saj ne moremo zahtevati od občine, da bi namestila posebnega uslužbenca, ki bi vsako murvo posebej pobrisal s klopi. Drugič pazite, kam sedete, pa bo v redu. Sicer pa se v Postojno še povrnem in vam morda drugič povem kaj več iz tega našega lepega letovišča.

Do tedaj pa vas vse skupaj lepo pozdravlja in vam želi

mirno spanje

Vaš Vane.

Radio KOPER

NEDELJA, 28. septembra: 8.00 Kmetijska oddaja: »Klet v Dobrovem in briško vinogradništvo« — 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 13.45 Za našo vas — 14.51 Trio Avenik z D. Filipičevic in F. Korenov — 15.00 Vesti — 15.15 Glasba po željah.

PONEDELJEK, 29. septembra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 14.30 Športna oddaja — 14.40 Od melodije do melodije — 15.00 Vesti.

TOREK, 30. septembra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.20 Sola in življenje: Od Krese do televizije — Pošta.

ČETRTEK, 2. oktobra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Pogovor z volivci: Govori preds. OLO Nova Gorica Budihna.

PETEK, 3. oktobra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 14.30 Gospodarska oddaja: »Kaj kažejo številke izpolnjevanja plana na Goriškem«.

SOBOTA, 4. oktobra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 14.30 Kulturni obzorik.

Kinok

KOPER — 26., 27. in 28. septembra ameriški film VZHODNA IN ZAHODNA STRAN; 29. in 30. septembra francoski film TO JE JUTRANJA ZARJA; 1. in 2. oktobra ameriški film PUSTOLOVŠČINE V BURMI.

IZOLA — 26. septembra francoski film OČKA, MAMICA, SLUŽKINJA IN JAZ; 27. in 28. septembra francoski film TO JE JUTRANJA ZARJA; 29. in 30. septembra francoski barvni film FRENCH CAN CAN; 1. in 2. oktobra italijansko-jugoslovanski film Cinemascope CESTA, DOLGA LETO DNI.

PORTOROŽ — 26. in 27. septembra ameriški barvni film ROY ROY; 28. in 29. septembra italijanski film ZELEZNIČAR; 30. septembra kitajski barvni film NOVOLETNA ŽRTEV.

PIRAN — 26. septembra ameriški barvni film ROY ROY; 27. in 28. septembra italijanski film ZELEZNIČAR; 28. septembra angleški barvni film DESTROY; 29. in 30. septembra kitajski barvni film NOVOLETNA ŽRTEV.

SMARJE — 27. septembra ameriški film PUSTOLOVŠČINE V BURMI; 28. septembra ameriški barvni film NAPREJ, STRIC VILI; 1. oktobra francoski film TO JE JUTRANJA ZARJA.

SKOFIJE — 27. septembra ameriški barvni film NAPREJ, STRIC VILI; 28. septembra ameriški barvni film VERA CRUZ; 1. oktobra ameriški barvni film OVERLAND PACIFIC.

DEKANI — 27. septembra ameriški barvni film VERA CRUZ; 28. septembra ameriški film PUSTOLOVŠČINE V BURMI.

POSTOJNA — 26., 27. in 28. septembra jugoslovanski film ČRNI BISERI; 30. septembra in 1. oktobra ameriški film MOJIH SEST KAZNJENCEV.

SEŽANA — 27. in 28. septembra ameriški barvni film PIKNIK; 30. septembra in 1. oktobra angleški film USODNA NEZNANKA; 2. in 3. oktobra poljski film KANAL.

Mali oglasi

ZAMENJAM dvosobno sončno stanovanje s pritliklinami v Ljubljani za enako v Kopru. Naslov v upravi lista.

KUPIM hišo ali drugačno stavbo za predelavo v stanovanje v Kopru, Izoli ali Piranu. Plačam takoj v gotovini.

Naslov v upravi lista.

DVOKOLESA od 7.000.— dalje, ciklomotorji od 44.000.— dalje ter Vespe, nove in rabljene. Vam nudi trdka Marcon, Trst, ulica Pietà 3. Pošljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

KNJIGOVODSKO-REVIZIJSKI ZAVOD V KOPRU razpisuje

delovna mesta za:

2 RAČUNOVODJI

1 MEZDNEGA KNJIGOVODJO

Za delovni mesti za računovodji je potrebna srednja šolska izobrazba z najmanj petletno prakso kot samostojen knjigovodja. Za delovno mesto mezdnega knjigovodje pa srednja šolska izobrazba z najmanj petletno knjigovodsko prakso. — Ponudbe dostavite do 15. oktobra 1958 Knjigovodskemu zavodu v Kopru.

Ureja uredniški odbor — Odgovorn. urednik Rastko Bradarčič — Tisk. tiskarna CZP »Primorski tisk«, Koper

NASTOP SLOVENSKIH JADRALCEV V PIRANSKEM ZALIVU

Prvenstvo slovenske flote »Zvezda«

Prvo mesto in pokal zaslužen osvojil olimpijec Marij Fafangel iz Kopra

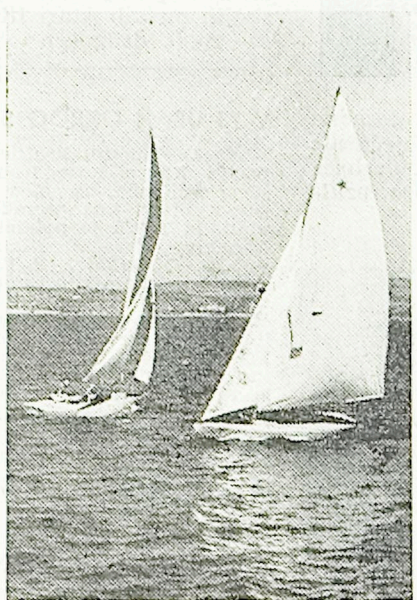
V prikupnem spominu nam je nedavna lepa nedelja, ko so v koprskem pristanišču splavili in krstili štiri nove jadrnice tipa »Star« — »Zvezda«. Naši marljivi jadranci in člani Ljudske tehnike so jih izdelali iz domačega gradiva v delavnicah koprške okrajne Ljudske tehnike. S temi jadrnicami je slovenska flota »Star«, ki ji poveljuje kapitan Vinko Znidaršič, predsednik okrajnega odbora Ljudske tehnike v Kopru, dobila šele svojo pravo osnovo. Dvema starima jadrnicama, »Veri« in »Anki«, so se takrat pridružile nove jadrnice »Zora«, »Zala«, »Neža« in »Mica«. Teh šest enot slovenske flote »Star« je od Maribora preko Ljubljane povežalo slovenske pomorske jadrance do Kopra, Izole in Pirana. Zdaj imamo torej tudi prve materialne temelje za uspešni razvoj pomorskega jadraltva ob slovenski obali.

In to soboto in nedeljo so se slovenski pomorski jadranci prvič pomerili v piranskem zalivu. Za prvenstvo slovenske flote »Star« je v regati tekmovalo vseh šest jadrnic, ki so jih vozili tekmovalci iz Maribora, Ljubljane, Kopra, Izole in Pirana. Pripravevalno je v vseh treh startih zmagal naš znani olimpijec Mario

Fafangel (JK Jadro Koper). Dosegel je 18 točk in osvojil zaslužen prvo mesto ter pokal Brodarske zveze Slovenije. Tekmoval je z jadrnico »Zora«. Drugo mesto je na jadrnici »Zala« dosegel Franc Pokoren (Burja Izola), tretje Mirko Svilan na jadrnici »Neža«

(LBD Ljubljana), četrto Svetozar Zei na jadrnici »Mica« (BD Sidro Maribor), peto Giorgio Ruzzier na jadrnici »Vera« (JK Pirat Piran) in šesto Karel Godnič na jadrnici »Anka« (JK Pirat Piran).

Po končanem tekmovalju je zmagovalac Mario Fafangel izjavil, da so nove jadrnice domačega izdelka prav dobre. V tej regati je z »Zoro« dosegel povprečno hitrost 11 km na uro. Če bi pa bile jadrnice izdelane iz še lažjega lesa, bi prav gotovo dosegle še večjo hitrost in bi v ničemer ne zaostajale za mednarodnim tipom »Star«.

Nove jadrnice tipa Zvezda med vožnjo

Veslaški klub Izola: četverec s krmarjem — članice — državne prvakinje I. razreda

VI. istrska veslaška regata bo v soboto in nedeljo v Izoli

V soboto se bo začela v Izoli VI. istrska veslaška regata, ki bo največja doseđanja prireditev te vrste, saj bodo na njej sodelovali vsi pomembnejši slovenski in hrvaški veslaški klubi. To rega-

to bosta priredila Veslaška podzveza v Kopru in Veslaški klub Izola.

Tekmovalja se bodo pričela v soboto ob 17. uri in nadaljevala v nedeljo ob 7.30. Start bo v zalivu Sv. Simona, cilj pa ob Nabrežju Borisa Kidriča. Proga za člane bo dolga 2000 m, za starejše mladince 1500 m, za članice in mladince 1000 m in za mladince 500 m.

Pravzaprav bo ta regata revija državnih prvakov, ki so VK Izola (osmerek — mladinci, četverec — članice, skiff — mladinke, duble scul — starejši mladinci), VK Savica Ljubljana (četverec — člani), VK Branik Maribor (če-

tvarec — mladinci, duble scul — mladinci, skiff — starejši mladinci in mladinci) ter VK Lim Rovinj (četverec starejši mladinci, ki so večkratni državni prvaki, duble scul — mladinke).

Konkurenca bo izredno močna, saj bodo sodelovali: VK Branik Maribor, VK Savica Ljubljana, VK Bled, VK Krka Novo mesto, VK Boris Kidrič Piran, VK Izola in verjetno VK Nautilus Koper, VK Lim Rovinj, VK Mirna Poreč, VK Istra Pulj, VK Jadran Reka, povabljeni pa so tudi VK Mornar in VK Gusar Split, VK Krka Šibenik, VK Jadran Zadar ter VK Mladost Zagreb.

db

NOGOMET

Nogometna igrišča so spet oživela

V nedeljo so se začele tekme Primorske nogometne podzveze, v katerih sodeluje enajst moštev.

Nedeljske tekme so se v glavnem končale tako, kot je bilo pričakovati, razen tekme v Piranu, kjer je domače Sidro prepričljivo premagalo Koprčane z rezultatom 5:0 (2:0).

Koprčani, ki so bili resni kandidati za vstop v slovensko nogometno ligo in so izpadli s kvalifikacijskega tekmovanja zaradi napake pri registraciji igralcev, so tokrat v Piranu popolnoma razočarali. Nastopili so le z desetinimi igralci, ker enega iz neznanih vzrokov ni bilo na igrišče. Z enostavno in borbeno igro je moštvo Sidra zaslužen zmagovalo nad telesno šibkejšimi gosti, pri katerih je bilo tudi opaziti, da njihova morala ni bila na višku. V Sežani je domači Tabor premagal moštvo Primorja iz Ajdovščine s 5:2 (3:0), medtem ko so sežanski mladinci odpravili ajdovsko mladinsko moštvo z 1:0 (1:0).

NK Izola : NK Gregorčič (Jesenice) 4:0 (2:0)

Nekaj manj kot 1000 gledalcev je v nedeljo v navdušenjem sledilo tekmi članov Slovenske nogometne lige Izole in Jesenic. Na domačem igrišču so Izolani prepričljivo zmagali s 4:0 (2:0). S to prvo zmago v letošnjem jesenskem nogometnem tekmovalju in z neodločenim rezultatom prejšnje nedelje si je Izola nabrala tri dragocene točke ter se usidrala v sredini lestvice.

Pohvaliti je treba predvsem napad domačega moštva, v katerem se je ponovno izkazal Radovič s preciznim podajanjem ter strelec Borojevič. Steber obrambe pa sta bila neumorna Herceg in

Ze. Prve minute igre pa so pokazale, da se bodo borbeni Domžalčani, ki so v hipu vodili že s 14:6, na vso moč potrudili pred svojimi gledalci premagati vodilno moštvo s prvenstvene tabele. Vendar so Postojnčani kljub slabemu začetku, po dveh zaporednih time outih zaigrali borbenije in tako prišli z lepim košem Vižma v 8. minuti v vodstvo, ki so ga nato obdržali do konca tekme.

Za TVD Partizan Postojna so nastopili: L. Miklavčič 6, Tavčar 2, Bajc, Vižin 10, Jurca 6, Markarovič 2, Babuder 2, Lipovž, Borjančič, Pellaschier in Orel. Po predzadnjem kolu vodi Postojna s 16 točkami. V zadnjem kolu se bo v soboto ob 17. uri srečala v Postojni z moštvom Partizana iz Vrhnike.

Sorgo, ki sta vselej preprečila redke napade gostov. Žal pa moramo zopet zabeležiti nešportno vedenje nekaterih domačih gledalcev, ki so skušali preprečiti intervencijo stranskega sodnika Jenka. Na njegovo zahtevo je namreč glavni sodnik Sušnik iz Ljubljane, ki je tekmo prav dobro vodil, razveljavil gol, ki naj bi ga dosegli igralci Izole iz offsidea.

AVTO-MOTO

Ocenjevalna vožnja skozi Istro

V nedeljo je agilno Avto-moto društvo iz Kopra priredilo že drugo letošnjo ocenjevalno vožnjo za voznike mopedov, motornih koles in avtomobilov. Prireditve take vrste so zelo pomembne za vsestransko ocenitev usposobljenosti voznikov motornih vozil in za njihovo neposredno vzgajanje v upoštevanju vseh cestno-prometnih predpisov, ki vplivajo na varnost vožnje. Žal se je te preizkušnje udeležilo le 14 voznikov z lastnimi vozili, pa čeprav je takih članov v tem društvu okrog osemdeset. In tako kot tem, bi udeležba na takšnih ocenjevalnih vožnjah koristila tudi voznikom družbenih motornih prevoznih sredstev, saj takšna priredi-

tev zaradi ostrih kriterijev prikaže vse sposobnosti, ki jih zahteva današnji promet od vožerja.

Proga je bila dokaj težka. Peljala je od koprškega pristanišča mimo Šmarj ob Buj, kjer je bila prva uradna kontrola, od tam do Pirana — druga kontrola — ter preko Belega križa v Koper. Zazela je vožnjo po ravnini in dokajšnje vzpone ter padce, prav tako pa tudi dosledno upoštevanje cestno prometnih predpisov v vožnji skozi strnjena naselja. Za vsako etapo je bila določena povprečna hitrost, ki je upoštevala vse posredne in neposredne vplive na varnost vožnje in za vsako prežgodnjo ali prepozno minuto prihoda na cilj, je ocenje-

Plavalno tekmovalje ob športnem dnevu gimnazijcev

Dijaki koprške gimnazije so svoj športni dan, ki je bil minul petek, namenili plavalnim in waterpolo tekmam, ki so bile v plavalnem bazenu PK Koper. Razumljivo je, da so najboljše uspehe dosegli aktivni člani plavalnega kluba, ki jim ta nuđi vsestranski redni trening. V plavanju kakor tudi v waterpolu so bil najboljši petošolci, med dijakinjami pa šestušolke.

REZULTATI

Dijaki:
pršno 90 m: Adolf France (VII. razr.) 1:15,4; Tomaž Kalčič (VIII. razred) 1:23,4;

SINDIKALNA ŠPORTNA TEKMOVANJA

Minulo nedeljo je bil v Sežani športni dvoboj v okviru sindikalnih športnih ekip primorske cone elektro-gospodarske stroke. Rezultati dvoboja med Elektro Sežano in Elektro Koper so: Streljanje z zračno puško: Ernest Lupinc (EK) 81 krogov, Perhavec (ES) 75 krogov itd. Odbojka: Elektro Koper : Elektro Sežana 3:0.

Namizni tenis: Elektro Koper : Elektro Sežana 5:1.
Šah: Elektro Koper : Elektro Sežana 3 in pol : pol točke.

pršno 90 m: Igor Tič (V. razred) 1:03; Roman Jazbec (V. r.) 1:03,1;

hrbno 90 m: Zlatan Čok (VIII. razred) 1:18,4; Martin Masterl (VII. r.) 1:25,4;

štafeta 3x60 m: VIII. razred 2:25,1; VII. razred 2:26,4;
štafeta pršno 4x60 m: V. razred 2:54,4; VIII. razred 3:03,4.

Dijakinje:

pršno 60 m: Katarina Šalamun (VI. razred) 1:10,3;
pršno 60 m: Vera Hrvatina (V. razred) 0:51,3; Bosiljka Buljevič (VI. razred) 0:52,3;

hrbno 60 m: Vali Glavič (VI. razred) 1:10,6; Suzana Hrvatina (V. razred) 1:33,6;
štafeta 3x60 mešano: VI. razred 3:18,2.

SKUPNI REZULTAT

Dijaki in dijakinje:
1. V. razred 27 točk, VI. razred 17 točk, VIII. razred 16 in VII. razred 15 točk.

V waterpolu je prvo mesto zasedel V. razred, ker je premagal ekipo VI. razreda s 6:1 in ekipo VIII. razreda s 4:3, drugo mesto pa VIII. razred z zmago nad VII. razredom s 5:2. M. P.

Baliranje

Balinarji iz Postojne in Ilirske Bistrice so se zadnji dve nedelji dvakrat srečali v prijateljskih balinarskih dvobojih. Najprej so gostovali Postojnčani, ki so srečanje v Ilirski Bistrici izgubili z 2:1, v nedeljo pa sta se obe vrsti razšli v Postojni z neodločenim izidom 2:2.

Ker ima balinarski šport tako v Postojni kot v Ilirski Bistrici veliko število privržencev, je zares škoda, da v obeh mestih ne ustanovimo svojih balinarskih društev. M. A.

REZULTATI:

50 m pršno pionirji: 1. Lešnik Božo (K) 0:49,2; 2. Buršič (R) 0:52; 3. Prekalj (R) 0:55,9; 4. Lešnik Andrej (K) 1:02.
50 m hrbno pionirke: 1. Trojkovič (R) 0:49; 2. Koršič K. (K) 0:56.
100 m pršno mladinci: 1. Marangon (R) 1:08; 2. Jelušič (R) 1:11,4; 3. Tič Igor (K) 1:12,7; 4. Jazbec R. (K) 1:15,4.
50 m pršno pionirke: 1. Kovač Nada (K) 0:54,7; 2. Smeli Jan (R) 0:57,7; 3. Silič Nev. (K) 1:00,5.
100 m hrbno mladinci: 1. Rumbolt (R) 1:26; 2. Čok Zlatan (K) 1:33,1; 3. Mastri D. (K) 1:42.
100 m pršno mladinke: 1. Pislser (R) 1:29,4; 2. Hrovatin V. (K) 1:39; 3. Franc M. (K) 1:51,1.
100 m pršno mladinci: 1. Franc A. (K) 1:26,4; 2. Rumbolt (R) 1:34; 3. Mirhar B. (K) 1:34,2; 4. Cerin (R) 1:40,2.
100 m hrbno mladinci: 1. Pislser (R) 1:53,7; 2. Mastri (K) 2:12,5.
50 m pršno pionirji: 1. Bandelj D. (K) 0:33,4; 2. Vuag L. (K) 0:35,6; 3. Kurto (R) 0:39,1; 4. Jurman (R) 0:40,6.
100 m pršno mladinke: 1. Trojkovič (R) 1:51,7; 2. Silič Tamara 1:52; 3. Mastri R. (K) 2:05.
50 m pršno pionirke: 1. Trojkovič (R) 0:41; 2. Smeli (R) 0:42; 3. Koršič K. (K) 0:45; 4. Mesarič (K) 1:03,5.
50 m hrbno pionirji: 1. Bandelj D. (K) 0:43,6; 2. Vuag L. (K) 0:45,7; 3. Prekalj (R) 0:51,6; 4. Benussi (R) 0:54.
400 m pršno mladinci: 1. Grabarič (R) 5:57,3; 2. Klanjšček J. (K) 6:09,2; 3. Sponza (R) 6:14,4; 4. Skrt M. (K) 6:39,8.
3x50 m mešano pionirji: 1. Koper (Falaton, Verglez, Lešnik) 2:13,2; 2. Rovinj I 2:30; 3. Rovinj II 2:34,8.
7x50 m mladinci: 1. Rovinj 3:40; 2. Koper 4:02.
8x50 m pionirji: 1. Koper 5:18,4; 2. Rovinj (diskvalificiran).

valna komisija prisodila tekmovalcu 5 kazenskih točk.

Potem ko so tekmovalci po prevoženih 70 km (za mopede le 26 km Koper—Korte—Izola—Koper) prispeli na cilj, je predsednik koprškega Avto-moto društva inž. Boris Bavdaž razglasil rezultate, pohvalil tekmovalce in med najboljše razdelil denarne nagrade, vsem pa spominske plakete.

Rezultati

avtomobili: 1. Leopold Ferlež, 2. Rado Straus, 3. Marjan Valenčič, 4. Ivan Perenič;
motorji do 250 ccm: 1. Alojz Strle, 2. Branko Munih;
motorji do 175 ccm: 1. Milan Sajko, 2. Dušan Bizovičar, 3. Emil Štimec, 4. Mirko Zelnik, 2. Franc Firm;
mopedi: 1. Zoran Vujanovič, 2. Tončka Jaklič.

PO SVETOVNIH MORJIH

Zim Israel Navigation Co. iz Haife je prevzel v Hamburgu zgrajeno 9900 BRT potniško adjo JERUSALEM. V prvem in turističnem razredu je prostora za 547 potnikov. Njena nakladališča zavzemajo 46.000 kubičnih čevljev. Vozil s hitrostjo 20 morskimi milj.

Bivša plovna družba »FLORIDA« se je nedavno preimenovala v »COLUMBUS LINE«. Opravljala bo ladjarsko službo med atlantskimi lukami vzhodne Kanade in ZDA ter med Brazilijo in La Plato.

»SAVORANA« je ime 5700-tonski turški šolski ladj, ki pogosto obiskuje zahodnoevropska pristanišča. Tudi sedaj je napovedana. Zgrajena je bila kot luksuzna jahta za nekoga Američana leta 1931.

Očka v vesolju. Poročnik Richard H. Tabor se smeje svoji ženi in hčerkici iz posebne naprave za preizkušanje ljudi za polete v vesolje. Kot kaže, mu prostovoljna ječa nič kaj ne škoduje. Preizkušnja je dobro prestal. V napravi je bil zaprt skupaj 72 ur brez prestanka pod zelo nizkim pritiskom. Poskus je dal raziskovalcem vesolja dobre rezultate in je približal možnost človekovega obiska v vesolju

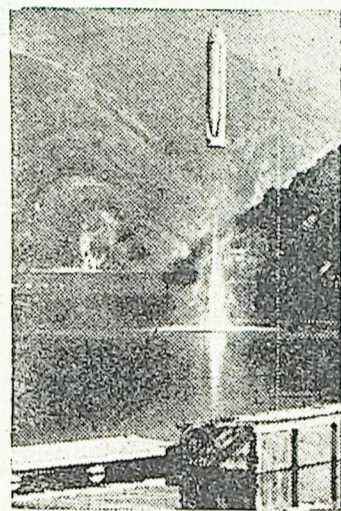
Vedno več študentov

To ugotavljajo po vseh univerzah. Neverjeten priliv pa so letos dosegle univerze in visoke šole v znamenem meklenburškem pristaniškem mestu Rostocku ob Baltičkem morju. Nad tri tisoč študentov, še enkrat toliko kot pred vojno, oživlja danes mesto, ki mu je namenjena posebna vloga z izgradnjo obširnega pristanišča in velikih ladjedelnice. Največ je med študenti medicincev, okrog

1500, ostale fakultete niso tako polne. Najmanj je teologov.

CHURCHILL IN GARBO

Konjiček angleškega državnik Winston Churchill je slikarstvo. Uspešen je posebno kot krajinar. Zdaj pa bo upodobil Greto Garbo brez očal in klobuka. Tako sta se dogovorila na Francoski rivieri, kjer jo je nedavno spoznal. Privolila je, da mu bo sedela.

Balistični izstrelak Polaris, fotografiran nekaj trenutkov po izstrelitvi s podmornice v zalivu China Lake v Kaliforniji. V okviru geofizikalnega leta je bilo že veliko takšnih poskusov, ne da pa se prikriji, da so le preveč inspirirani od vojaških oblasti in bolj malo služijo za miro-ljubne namene

LADIJSKI VIJAK NA PREMČU

Z največjim ladijskim vijakom, ki so ga doslej izdelali v Angliji, so opremili remorker »Hutton Cross« in to na doslej nenavaden način: namestili so ga na ladijskem premču. Vijak s premerom 12 čevljev zavzema nad polovico ladijske širine. Okretnost je s tem znatno povečana, vijak ga krepko vleče naprej, nazaj in bočno. Krmilo pa je zadaj povsem neovirano.

Mrtveci v amforah

Našli so jih zadarski muzealci pri izkopavanju v okolici Nina. Odkrili so okrog sto grobov, večino pa pokrivajo zdaj tamošnje solne grede. V amfore, glinaste posode, so polagali mrtva trupelca otrok. Posodo so pokrili s kamnom ali z glinasto ploščo oziroma skledo. Rimljani so v amfore polagali le pepel svojih mrtvih, stari Iliri pa so imeli drugačen običaj,

kot so sedaj dognali. Odkopali so tudi več grobov, kjer so, stisnjeni med kamenite plošče, počivali pokojni v skrčenem položaju, v nekaterih grobovih pa so ležali na desni strani. Ta način pokopavanja sega še v kameno dobo.

V 73 URAH OKROG SVETA

Lanska lepota kraljica Japonka Kavu Rose Kanetaka se je namenila, da obleti Zemljo v manj kot osemdesetih urah. Iz Tokia je poletela čez Bangkok, Carachi, Rim, Zürich in Düsseldorf. V Københavnu je morala prestopiti v drugo letalo, ki jo je poneslo čez Severni tečaj, Grönland in Alasko ter se je vrnila v Tokio po 73 urah, 9 minutah in 30 sekundah. Dosegla je nov svetovni rekord v potovanju okrog sveta z rednimi potniškimi letali. Doslej je držal rekord Američan John Cavoli z 89 urami, 18 minutami in 37 sekundami. Bila pa je njegova pot za 1820 milj daljša.

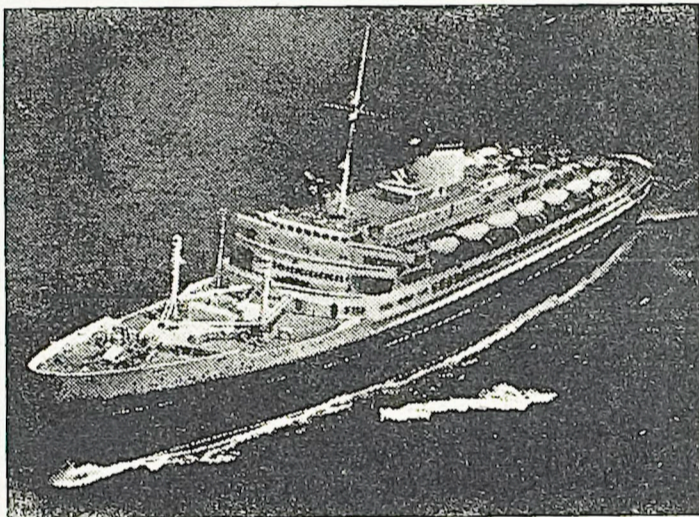
»QUARTIER LATIN« ZA KAIRO

Po vsem svetu znana je študentska mestna četrt na levem bregu Seine v Parizu. Nekaj podobnega namerava zgraditi tudi egiptovska vlada v svojem glavnem mestu. Uredila bo posebno kulturno središče, kjer bodo združene založbe, knjižnice, kine, športni prostori, gledališča in muzeji. Razpisani so že nagradni načrti za »Quartier latin«, katerega dokončno lice se bo seveda oblikovalo komaj v nekaj letih.

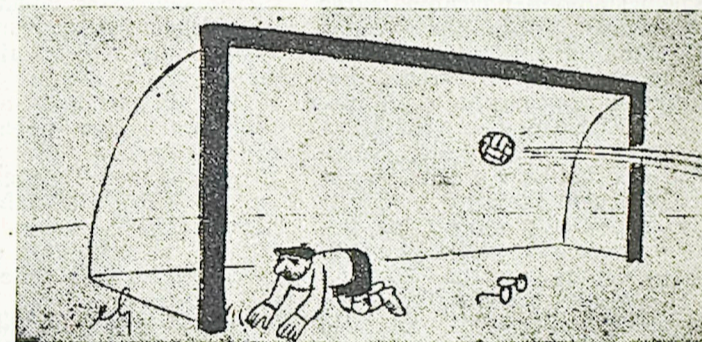
Vsakanji prizor v londonskem živalskem vrtu: zjutraj prime mama Kleopatra svojega sinčka Muggerridgea za roko, ga pelje in posadi na zidano stopnico v svoji kletki ter mu prav strokovnjaško pregleda zobe. Zanimivo je, da to stori vedno šele tedaj, ko se nabere okoli kletke dovolj obiskovalcev, ki občudujejo njeno bistrost. Če mama pri pregledu zob ugotovi, da jih ni sinček dobro opral, mu krepka zaušnica hitro pokaže pot k vodnjaku

Izkrcevalna ladja Čangkajškovi vojakov čaka na ugoden trenutek med dvema topniškima napadoma s kopna, da se prebije na otok Kemoj in ojači tamkajšnjo posadko, ki šteje okrog 30.000 mož. Spopad med vojaškimi silami LR Kitajske in Čangkajškove soldateske, za katero stojijo Američani, že ni več nikakršno igrakkanje z ognjem, marveč grozi postati akutno vojno žarišče širših razmer, če ne bo o tem vprašanju prav kmalu dosežen mednarodni sporazum

Turbinska potniška ladja »Krištof Kolumb« je sestradvojčica ponesrečene italijanske ladje »Andrea Doria« in zadnji dosežek ter ponos italijanskega pomorstva, dokler ne bo leta 1960 dograjena precej večja »Leonardo da Vinci«. Gornja ladja pripada italijanski ladijski družbi Società Italia in je bila splavljena leta 1954. Ima 29.191 ton in vozi med Sredozemljem in Severno Ameriko

Brez besed

Jack London:

16

SMOKE BELLEW

Urno si je nataknil rokavico in močno otepal z roko okoli sebe, da bi si poživil krvni obtok. Šele potem si je prižgal žveplenko. Nesrečni tujec je bil star mož. Bil je res že trd ko kamen. Ko je plamenček razgnal temo, sta zagledala dolgo sivo brado, ki je bila do nosu pokrita z ledom, lica čisto bela od ivja in trepalnice sprijete. Nato je vžgalica ugasnila.

»Pojdiva,« je dejal Čok in si drgnil uho. »Saj mu ne moreva pomagati, staremu zaspancu. Moj uhelj je gotovo zmrznil. Vsa presneta koža se mi bo olupila in ves teden me bo peklo.«

Nekaj minut pozneje, ko je plamenček trak severnega sija razlil utripajočo luč preko neba, sta opazila na ledu, kake četrt milje pred seboj, dve človeški postavi. Pred njima pa celo miljo daleč ni bilo videti nič živega.

»To sta četnika stampede,« je rekel Dimač, ko je zopet nastala tema. »Dajva ju dohiteti!«

Pol ure sta že hodila, pa ju še nista dohitela. Čok je začel teči. »Čeprav ju dohitiva,« je rekel, »ju ne bova prehitela. O bog, kakšne korake delata! Glavo stavim, da nista čičeka. Oba spadata v vrsto kislega testa. To lahko prišezem.«

Ko sta ju naposled dohitela, je bil Dimač spredaj. Bil je zelo vesel, da mu ni bilo več treba hiteti. Takoj se mu je zazdelo, da je tujec, ki je stopal pred njim, ženska. Zakaj mu je ta misel šinila v glavo, sam ni vedel. V mraku, vsa zavita v kožuhovalnost plašč, je bila na videz popolnoma taka kot katerikoli drug udeleženec stampede, in vendar je čutil, da mu ta oseba ni tuja. Čakal je prihodnjega plamena severnega sija in ob tisti

luči opazil, da sta v mokasine obuti nogi zelo majhni. Pa še več je videl: videl je hojo, ki se mu je bila nekdanj tako živo vtisnila v spomin.

»Imenitna ženska,« je godrnjal Čok s hripavim glasom. »Stavim, da je Indijanka.«

»Oho, gospodična Gastell!« je zaklical Dimač. »Kako je kaj z vami?«

»Kdo pa je?« je vprašala in se naglo ozrla. »Tako temno je, da vas ne morem spoznati.«

»Dimač.«

Zvonko se je zasmejala in Dimač bi bil dal glavo za to, da je bil to najlepši smeh, kar jih je kdaj slišal.

»Ali ste se že oženili in vzredili tiste otroke, kakor ste mi pripovedovali? Še preden je mogel odgovoriti, je vprašala: »Koliko mehkonožcev je za vami?«

»Več tisoč jih bo menda. Midva sva jih preštela sto, ki se je vsem mudilo.«

»To je stara zgodba,« je rekla grenko. »Prihajajoči si osvajaajo bogate potoke, stari severnjaki pa, ki so si prvi drznili priti v to ledeno deželo in ki so trpeli križe in težave, preden so jo vsaj malo uredili po človeško, ne dobiyo ničesar. Ti stari boreci so odkrili zlato v Babjem potoku. Kdo je stvar izblebetal, je uganka. Nemudoma so poslali sporočilo starim tovarišem v Sea Lionu. Toda ta naselbina je deset milj bolj oddaljena kot Dawson in ko bodo dospeli na sam kraj, bodo videli, da so si dawsonski mehkonožci osvojili vso dolino do poslednje pedi. To ni lepo. Ta opotečnost sreče ni pravična.«

»Res je žalostno,« je sočutno pristavil Dimač. »Ampak pri moji veri, da ne vem, kako bi jim človek pomagal. Saj veste, kdor prej pride, prej melje.«

»Jaz bi jim pa le rada pomagala,« je srdito odgovorila. »Vsi, kar jih gre semkaj, naj bi zmrznili ali pa naj bi se jim sploh kaj strašnega pripetilo, samo da bi fantje iz Sea Liona dospeli prvi na mesto.«

»To vam pa že moram reči, da nasproti nam niste preveč ljubeznivi,« se je smejal Dimač.

»Saj ne mislim tako hudo,« je rekla naglo. »Mož proti možu. Vem, na primer, da so naši prijatelji iz Sea Liona možje od nog do glave. Prva leta so stradali v tej deželi. Delali in trpeli so kakor velikani, ko so ji stavili

temelje. Junaki so in zaslužijo nekaj nagrade. Pa vendar imamo tu na tisoče zelenih mehkužcev, ki niso vredni piškavega oreha, pa so milje in milje pred nami. Sedaj pa konec besedi. Moram varčevati s sapo, ker ne vem, kdaj boste vi in vsi drugi poskušali prehiteti očeta in mene.«

Celo uro nato ni Joy spregovorila z Dimačem nobene besede več, pač pa je Dimač opazil, da sta se Joy in njen oče nekaj časa z zamolklim glasom pogovarjala. —

»Zdaj pa že vem, kdo sta,« je dejal Čok Dimaču. »On je Louis Gastell, grča od temena do pete. Punčka je pa gotovo njegova hči. Dospel je v deželo bog veči kdaj; nihče več ne pomni. Deklico je prinesel s seboj: bila je še dete. Beetles je bil njegov trgovski drug in sta vozarila z majhnim parnikom navzgor po reki Koyukuk.«

»Mislim, da nama jih ni treba prehitovati,« je rekel Dimač. »Mi štirje smo na čelu vseh.«

»Meni se pa dozdeva, da je za vaju takale hoja prava igrača,« je nadaljevala Joy in pristavila z lahkim vzdihom. »Le škoda, da ne spadata med stare severnjake.«

Še dve uri so se ubijali po zamrzli in s snegom pokriti strugi Norway-potoka, potem pa so krenili navzgor po ozkem in skalnatem pritoku, ki se je z juga izlival v Norway-potok. Opoldne so pričeli plezati preko slemena. Za seboj so videli dolgo vrsto mož, ki se je začelnjala trgati na kose. Na številnih krajih so se že sukljale proti nebu sive predi dima, ki so naznanjale, da udeleženci stampede začenjajo misliti na počitek.

Naši znanci so bili že docela izmučeni. Gazili so po snegu, ki jim je segal do pasu, in sem ter tja so se morali ustaviti in se oddahniti. Čok je prvi zahteval počitek.

»Že dvanaest ur smo na potu, ne da bi bili kaj počivali,« je rekel Dimač. »Čisto rad priznam, da sem pošteno zdelan. In ti tudi. Prisegam pa ti, da si še vedno upam, gnati se za tvojimi petami kakor sestradan Indijanec za kosom medvedjega mesa. Je pa to ubogo dekle, ki kmalu ne bo več moglo prestavljati nog, če ne dobi kaj toplega v želodec. Tukajje bomo zanetili ogenj. Kaj praviš?«